

Strategija pametnog razvoja Općine Velika Pisanica

NARUČITELJ:

Općina Velika Pisanica
Trg hrvatskih branitelja 3,
43 271 Velika Pisanica

IZRAĐIVAČ

Level Project d.o.o.
Radnička cesta 80
10 000 Zagreb

Sudjelovali u izradi dokumenta:

Mirela Matković, mag.polit.soc.
Lucija Mihaljević, mag.geol.
i drugi

Sadržaj

1. Uvod.....	1
1.1. Koncept pametnog razvoja.....	2
1.2. Strateško planiranje u Republici Hrvatskoj	9
1.3. Strategija pametnog razvoja.....	10
1.4. Usklađenost sa strateškim dokumentima.....	10
1.5. Usklađenost sa zakonskim odredbama.....	17
2. Analiza stanja.....	18
2.1. Upravljanje Općinom i uslugama	18
2.1.1. Smještaj i administrativni ustroj Općine Velika Pisanica.....	18
2.1.2. Proračun Općine Velika Pisanica.....	21
2.2. Kvaliteta života	22
2.2.1. Demografska struktura.....	22
2.2.2. Civilni sektor.....	25
2.3. Ekonomija	26
2.3.1. Gospodarska slika	26
2.3.2. Stanje poduzetništva	29
2.4. Okoliš	30
2.4.1. Integralno upravljanje resursima.....	30
2.4.2. Zaštićeni prirodni dijelovi područja Općine	33
2.5. Temeljne usluge	35
2.5.1. Društvena infrastruktura	35
2.5.2. Infrastruktura za energetiku i širokopojasni Internet	39
2.6. Održiv promet i mobilnost.....	40
3. SWOT analiza.....	43
4. Vizija i misija.....	45
5. Strateški okvir	45
5.1. Strateška područja	46
5.1.1. Strateško područje 1: Upravljanje Općinom i uslugama.....	48
5.1.2. Strateško područje 2: Kvaliteta života	52
5.1.3. Strateško područje 3: Ekonomija	55
5.1.4. Strateško područje 4: Okoliš	57
5.1.5. Strateško područje 5: Temeljne usluge	60
5.1.6. Strateško područje: Održiv promet i mobilnost.....	63
5.2. Definirani projekti	65
5.3. Pokazatelji, indikativni finansijski plan i terminski plan provedbe	72
6. Literatura	76

1. Uvod

Kvalitetno izrađen strateški dokument doprinosi:

- ↳ *Pravovremenom odgovoru na procese promjena*
- ↳ *Strateškom planiranju u rješavanju aktualnih i budućih problema Općine*
- ↳ *Donošenju odluka javnih tijela u okviru šireg razvojnog koncepta*
- ↳ *Olakšavanju koordinacije interesa i aktivnosti različitih dionika u Općini*
- ↳ *Učinkovitjem korištenju resursa kako bi se postigli unaprijed određeni razvojni ciljevi*
- ↳ *Uključivanju šire javnosti u proces donošenja odluka vezanih za razvoj*
- ↳ *Pripremi kvalitetnih smjernica za daljnje planove održivog korištenja prostora*

Izrada kvalitetnih i sveobuhvatnih strateških dokumenata ključni je element za učinkovito korištenje sredstava Europske unije te samim time uspješan razvoj bilo kojeg područja.

Možemo reći da kvalitetno izrađen strateški dokument doprinosi: pravovremenom odgovoru na procese promjena, strateškom planiranju u rješavanju aktualnih i budućih problema Općine, donošenju odluka javnih tijela u okviru šireg razvojnog koncepta, olakšavanju koordinacije interesa i aktivnosti različitih dionika u Općini, učinkovitijem korištenju resursa kako bi se postigli unaprijed određeni razvojni ciljevi, uključivanju šire javnosti u proces donošenja odluka vezanih za razvoj te pripremi kvalitetnih smjernica za daljnje planove održivog korištenja prostora.

Kako bi strateški dokumenti ispunili svoju funkciju potrebna je njihova hijerarhijska usklađenost: od europske, nacionalne preko regionalne i lokalne razine. Krovna strategija u tome smislu je strategija Europske unije s njom pripadajućim programima na europskoj razini.

Europska unija definirala je ***novi strateško razdoblje 2021. – 2027. godine*** kojim se predstavlja okvir te daju smjernice za druge strateške dokumente i akcijske planove. Kroz dokument su definirani ciljevi kao što su: jedinstveno tržište, inovacije i digitalna pitanja, kohezija i vrijednosti, prirodni resursi i okoliš, migracije i upravljanje granicama, sigurnost i obrana, EU susjedstvo i svijet te europska javna uprava. Novom kohezijskom politikom usmjerava se i na ciljeve: pametnije, zelenije, povezanije Europe s istaknutijom socijalnom komponentom i Europe bliže građanima. Uz navedenu strategiju, ***Europski zeleni plan*** te viziju klimatski neutralne Europe do 2050. godine uz dodatne ciljeve poput: ulaganja u tehnologije prihvatljive za okoliš, poticanje industrija za inovacije, uvođenje čišćih, jeftinijih i zdravijih oblika privatnog i javnog prijevoza, dekarboniziranje energetskog sektora, povećanje energetske učinkovitosti zgrada te suradnje s

međunarodnim partnerima na poboljšanju globalnih standarda u području okoliša, Europska unija u narednom razdoblju sve više stavlja naglasak na ekološku dimenziju.

U skladu sa **Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske** (NN 123/17, 151/22) na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini donose se strateški dokumenti usklađeni s europskom razinom, poglavito **Nacionalna razvojna strategija do 2030. godine**, nacionalni strateški dokument koji utvrđuje razvojne smjerove i strateške ciljeve Republike Hrvatske. Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine definirani su razvojni smjerovi kao što su: održivo gospodarstvo, jačanje otpornosti na krize, zelena i digitalna tranzicija te ravnomjeran regionalni razvoj.

Strateški dokumenti služe upravo procesu razvoja te i sami predstavljaju proces, a definirane ciljeve, prioritete i mjere potrebno je dodatno obrazložiti te u skladu s njima raspisati programe i projekte za privlačenje dosta količine novaca za razvoj. Samim time, mogli bismo reći kako je usvajanje Strategije pametne Općine tek prvi korak u ostvarivanju pametnog razvoja nekog područja.

1.1. Koncept pametnog razvoja

Socijalne i ekonomске promjene koje pogađaju društvo posljednjih nekoliko desetljeća, a koje između ostalog uključuju promjene u demografskoj strukturi, odnosno smanjenje i starenje populacije, smanjenje davanja za javni sektor, trendove globalizacije i urbanizacije te klimatske promjene, utjecale su na smanjenje dostupnosti i kvalitete infrastrukture i javnih usluga, smanjenje prihoda te ograničenu fizičku i digitalnu povezanost u ruralnim sredinama. Raniji pokušaji da se na razvoj ruralnog prostora utječe vanjskim čimbenicima poput državnih mjera i poticaja pokazali su se nedovoljno uspješnima, što je dovelo do jačanja svijesti da je za ruralni razvoj potrebno aktivirati dionike ruralnih prostora. Takvo razmišljanje prepoznala je i Europska unija koja je ujedno i prihvatile koncept pametnog razvoja te ga dalje razvijala kroz strateške dokumente i akcijske planove.

Pametni razvoj podrazumijeva korištenje inovativnih alata, poput digitalnih i zelenih rješenja kako bi se postiglo unaprjeđenje okruženja za poboljšanje kvalitete života, teritorijalni razvoj, stimulaciju ekonomskog rasta, kao i naposljetku demografsku

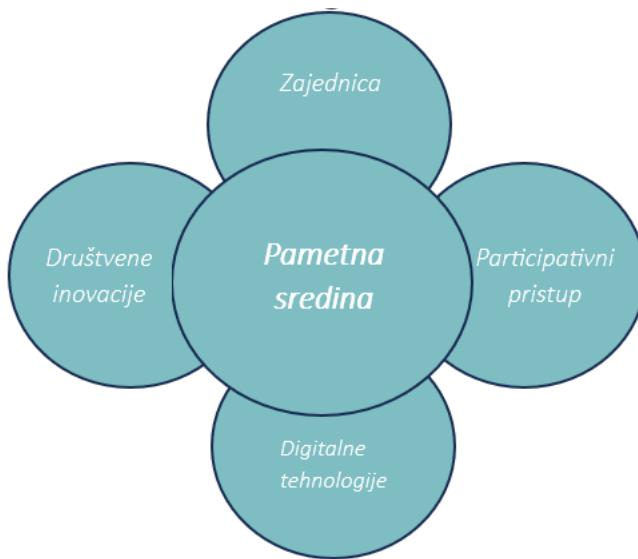
Pojam „pametno“ odnosi se na korištenje digitalnih i telekomunikacijskih tehnologija kako bi se uspješnije koristili postojeći resursi koji bi doveli do povećanja standarda i dobrobiti stanovništva.

obnovu same sredine. Koncept pametnog razvoja razvio se kao odgovor na zaostajanje ruralnih sredina u odnosu na urbane u pogledu razvoja, ali i kao odgovor na trenutačne probleme s kojima se ruralna sredina nosi.

Pametnu sredinu čini zajednica u ruralnom ili urbanom području koja koristi inovativna rješenja kako bi unaprijedila unutarnju otpornost, osnažila lokalne kapacitete i ojačala svoje potencijale. Razvoj koncepta leži u participativnom pristupu koji uključuje različite dionike te služi kako bi se razvila i implementirala strategija za unaprjeđenje ekomske, socijalne i ekološke situacije. U tom kontekstu koncept vidi potencijal u mogućnostima koje stvaraju digitalne tehnologije. Koncept pametne sredine stoga obuhvaća:

- 1) **Zajednicu u ruralnoj sredini** koja nije ograničena jasno definiranim prostornim ili administrativnim ograničenjima. Zajednica je karakterizirana svojim individualnim karakteristikama – potrebama i izazovima s kojima se suočava, a njihova koegzistencija čini okvir u sklopu kojeg se razvijaju pametne sredine.
- 2) **Participativni pristup** koji podrazumijeva aktivno sudjelovanje lokalne i šire zajednice u kreiranju strategije i donošenju odluka. Participativni pristup podrazumijeva uključivanje različitih dionika, od jedinica lokalne samouprave, lokalnih proizvođača, malih poduzetnika, udruga, zadruga i drugih poslovnih subjekata, pa sve do susjednih naselja, Općina i gradova koje zajedničkim pristupom traže rješenja za aktualne probleme unutar zajednice.
- 3) **Korištenje digitalnih tehnologija** kako bi područja postala agilnija, bolje koristila vlastite resurse i povećala kvalitetu života čime bi se unaprijedila atraktivnost ruralnog područja. Korištenjem digitalnih tehnologija pametne sredine, posebno one ruralne, stvaraju okruženje koje ima potencijala dati iste ili barem slične mogućnosti kakve postoje u urbanoj sredini. Digitalne tehnologije u tome smislu obuhvaćaju informacijske i komunikacijske tehnologije, iskorištavanje velikih podataka i/ili inovacije povezane s uporabom Interneta stvari.
- 4) **Društvene inovacije** predstavljaju važnu i neizostavnu okosnicu koncepta pametne sredine koja najviše ovisi o kvaliteti zajedništva u lokalnoj zajednici, društvenoj inkluziji te transparentnosti sustava, a obuhvaća područja poput bioekonomije, zelene ekonomije, energije i mobilnosti.

Slika 1. Konceptualne odrednice pametnog razvoja. Izvor: Izrada autora.

Osnovne karakteristike pametnog razvoja vidljive su kroz šest sektora o kojima ovisi uspješnost implementacije koncepta pametnog razvoja nekog područja: Upravljanje Općinom i uslugama, Kvaliteta života, Ekonomija, Okoliš, Temeljne usluge te Održiv promet i mobilnost.

Upravljanje Općinom i uslugama jest prvi sektor o kojem ovisi uspješnost implementacije koncepta pametnog razvoja. Prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20), samoupravni djelokrug Općina odnosi se na poslove od lokalnog značaja, odnosno: uređenje naselja i stanovanje, prostorno i urbanističko planiranje, komunalno gospodarstvo, brigu o djeci, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i šport, zaštitu potrošača, zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša, protupožarnu zaštitu, promet na svom području te ostale poslove sukladno posebnim zakonima. Općinom upravljaju tijela jedinica lokalne samouprave, odnosno predstavničko tijelo – Općinsko vijeće koje donosi akte u okviru djelokruga Općine te obavlja druge poslove u skladu za zakonom i statutom te izvršno tijelo – Općinski načelnik koji zastupa Općinu te je odgovoran za zakonito i pravilno obavljanje poslova državne uprave. Kako bi se upravljanje Općinom unaprijedilo potrebno je iskoristiti mogućnosti koje digitalizacija sustava javne uprave pruža, a koje posljedično dovode do veće učinkovitosti i transparentnosti javne uprave. U tome smislu potrebno je dalje raditi na umrežavanju glavnih dionika na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, kako bi potrebne informacije bile što brže dostupne za realiziranje poslovnih zadataka. Sve to dovesti će do poboljšanja rada javne uprave što će doprinijeti unaprjeđenju gospodarstva, ali i posljedično unaprjeđenju kvalitete života stanovnika na području Općine kroz lakše ostvarivanje osobnih prava i potreba, odnosno lakšeg pristupa informacijama. Strategija stoga pozitivno utječe na sektor kroz sljedeće dimenzije: transparentnost u upravljanju, dostupnost informacija, informiranje javnosti te strateško upravljanje.

Kvaliteta života jest drugi sektor o kojemu ovisi uspješnost implementacije strategije pametnog razvoja. Kvaliteta života odnosi se na sve čimbenike koji imaju utjecaja na životne uvjete zajednice, odnosno stanovništva na području Općine. Pod pojmom kvaliteta života podrazumijeva se stupanj blagostanja pojedinca, odnosno zajednice. Kako bi se kvaliteta života na području Općine unaprijedila koristit će se digitalne tehnologije. Preduvjet za korištenje digitalnih tehnologija postojanje je edukacija i ulaganje u cjeloživotno obrazovanje, kao i ulaganje te poticanje stanovništva na edukacije vezane za digitalnu pismenost. Osim toga, kvaliteti života svakako doprinosi i jačanje socijalnog kapitala, kreativnosti i uključenosti u javni život stanovništva s područja Općine, a što je sve moguće potaknuti kroz razvoj digitalnih alata. U skladu s time implementacija mjera i projekata iz Strategije pozitivno utječe na sljedeće dimenzije: socijalni kapital, kvalificiranost i educiranost građana, ulaganje u obrazovanje, cjeloživotno učenje, kreativnost i uključenost u javni život.

Ekonomija jest treći sektor o kojemu ovisi uspješnost implementacije koncepta pametnog razvoja. Ekonomija jest ljudska djelatnost koju čine proizvodnja, potrošnja i razmjena, odnosno podrazumijeva aktivnost zarade proizvodnjom, kupovinom ili prodajom proizvoda. Ekonomija predstavlja jedan od najvažnijih čimbenika koji utječe na samoodrživost određene cjeline zbog čega razvoj iste treba predstavljati prioritet bilo kojeg područja. Kako bi se potaknuto razvoj gospodarstva određenog područja, potrebno je iskoristiti digitalne tehnologije koje mogu imati veliku ulogu u poticanju razvoja. U tome smislu digitalne tehnologije predstavljaju alat kojim se postiže uklanjanje ili smanjivanje birokratskih barijera, ubrzavanje procesa dobivanja dozvola i pristupa potrebnim informacijama što sve utječe na privlačnost područja za potencijalne investitore, otvaranje novih radnih mjesta, kao i posljedično rast i razvoj ekonomije područja. Implementacija Strategije unutar sektora *Ekonomija* stoga pozitivno doprinosi sljedećim dimenzijama: inovaciji, ekološkoj poljoprivrednoj proizvodnji, produktivnosti i fleksibilnosti.

Okoliš jest četvrti sektor o kojemu ovisi uspješnost implementacije koncepta pametnog razvoja. Okoliš podrazumijeva životnu sredinu koja uključuje biljni i životinjski svijet, ali i kulturnu baštinu na tome prostoru. Sastavnice okoliša su zrak, voda, more, tlo, krajobraz, zemljina kora te biljni i životinjski svijet. Vanjski procesi poput čovjekova djelovanja i drugih izravno utječu na okoliš, a mogu dovesti do nepovratnih promjena koje dovode u pitanje budućnost okoliša, životinjskog i biljnog svijeta, odnosno čovjeka. Upravo zbog toga zaštita okoliša predstavlja jedan od najvećih prioriteta današnjice. Kako bi se unaprijedio razvoj zaštite okoliša na području Općine, koristit će se digitalne tehnologije koje imaju potencijala doprinijeti monitoringu stanja okoliša na području Općine, odnosno doprinijeti nadzoru nad procesima koji doprinose zaštiti okoliša. Implementacija Strategije unutar sektora pozitivno utječe na sljedeće dimenzije: iskorištanje prirodnih resursa, mjere za zaštitu okoliša te gospodarenje otpadom i upravljanje resursima.

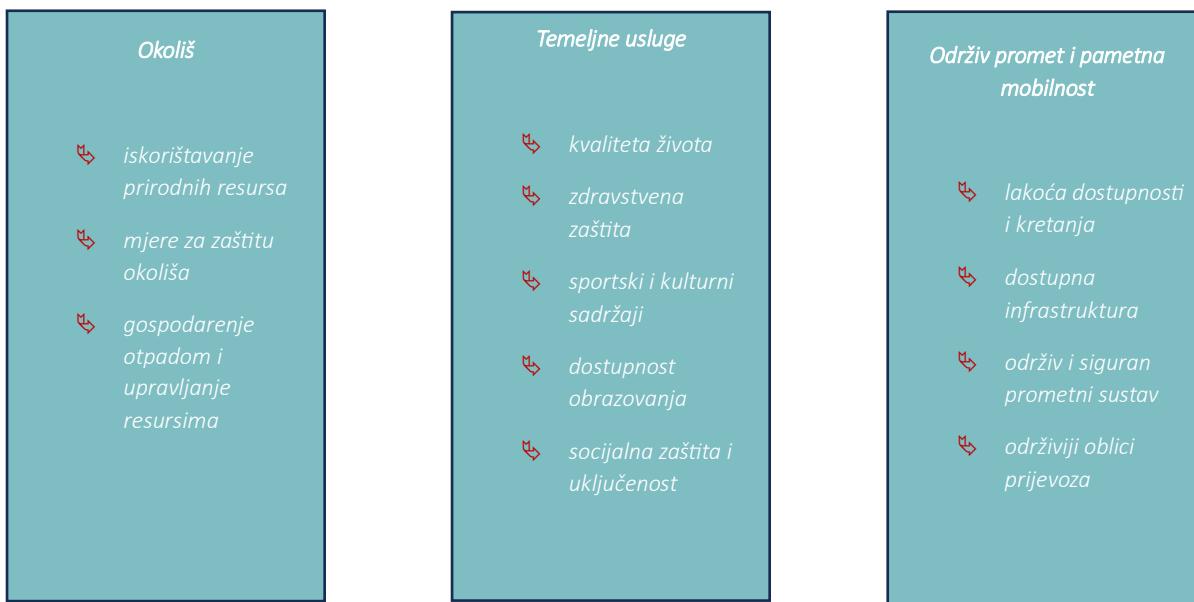
Temeljne usluge su peti sektor o kojemu ovisi uspješnost implementacije koncepta pametnog razvoja. Temeljne usluge obuhvaćaju usluge koje su neophodne za razvoj nekog područja. U tome smislu obuhvaćaju sve osnovne usluge koje doprinose demografskoj obnovi područja. Negativni demografski trendovi prisutni su na razini većine područja Republike Hrvatske te moraju postati prioritet razvoja. Uzimajući upravo nedostatak temeljne infrastrukture, usluga,

ali i kvalitetnih programa na ruralnom području Republike Hrvatske, postoji prilika za razvoj digitalnih tehnologija koje povećavaju dostupnost usluga, programa, odnosno infrastrukture, ali i doprinose njihovoj kvaliteti. Implementacija Strategije unutar sektora *Temeljnih usluga* tako pozitivno utječe na zdravstvenu i socijalnu zaštitu i prevenciju, sportski i kulturni sadržaj, te dostupnost obrazovanja.

Održiv promet i mobilnost je posljednji sektor o kojem ovisi uspješnost implementacije strategije pametnog razvoja. Promet jest gospodarska djelatnost koja je usmjerena na prijevoz robe i ljudi te prijenos informacija s jednog mjesto na drugo. Promet je sačinjen od infrastrukture koja se dijeli na cestovnu, željezničku, zračnu i morsku, prijevozna sredstva koja podrazumijevaju cestovna vozila, željeznička vozila, zrakoplove, brodove, kao i tehnologiju i organizaciju. Digitalna tehnologija može unaprijediti održivost prometne infrastrukture kroz implementaciju digitalnih rješenja. U tome smislu digitalna tehnologija može pomoći kod operacionalizacije poslovnih procesa, integracije i komunikacije između različitih dionika u prometu, uvođenja ekoloških rješenja te smanjenja onečišćenja okoliša. Implementacija mjera i projekata Strategije unutar sektora *Održivog prometa i mobilnosti* pozitivno utječe na sljedeće dimenzije: lakoću dostupnosti i kretanja, dostupnu infrastrukturu, održiv i siguran prometni sustav te održiviji oblici prijevoza.

Slika 2. Dimenzije na koje utječe implementacija Strategija pametnog razvoja. Izvor: Izrada autora.

Uzimajući u obzir kako svako geografsko područje ima svoje jedinstvene karakteristike te samim time i specifične probleme i izazove s kojima se nosi, odnosno potencijale koje je moguće iskoristiti, svakoj se zajednici potrebno posvetiti zasebno kao jedinstvenoj teritorijalnoj cjelini.

Kako bi zajednica što kvalitetnije odgovorila na izazove s kojima se susreće te prepoznala i iskoristila potencijale koje posjeduje, potrebno je koristiti strateški okvir koji služi kao sredstvo za postizanje toga cilja. Strateški okvir u toj procjeni predstavlja integriran i sveobuhvatan pristup problematiki odabranog područja. U takvom integriranom pristupu potrebno je odrediti realne ciljeve, a koji moraju biti postavljeni unutar realnih ambicija, vremenskog okvira te proračuna. Proces razvoja mora biti mjerljiv kroz postavljene indikatore koji služe za daljnje usmjerenje, a pokazatelji trebaju biti kontinuirano provjeravani i ispitivani kako bi se evaluiralo postojeće i buduće stanje te daljnji smjer razvoja područja.

I dok javna uprava svoje usluge te sve bitne informacije treba učiniti digitalno dostupnima te svakodnevno raditi na unaprjeđenju svojih procesa kako bi oni postali što jednostavniji, jasniji i transparentniji za korisnike, od građana se očekuje korištenje usluga interneta te dostupnost bitnih informacija kako bi mogli, zajedno s javnom upravom, aktivno sudjelovati u procesu odlučivanja. S obzirom na to, javna uprava mora postati senzibilnija za prijedloge i kritike koji dolaze od građana te postupati u skladu s njima.

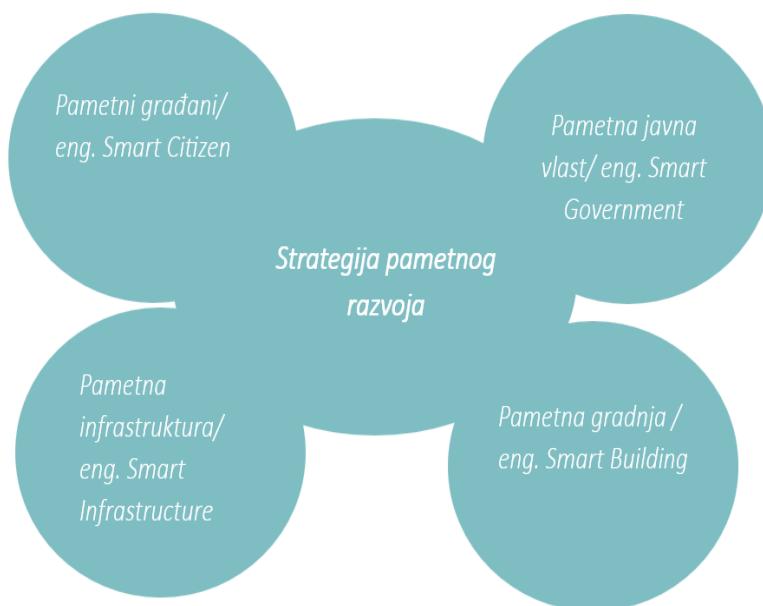
Pored kvalitetne suradnje i međusobnog povjerenja na relaciji građani – javna uprava, pametna sredina veliki fokus daje i na primjeni raznih senzora koji su digitalno povezani, a kojima se mijene zbivanja u okolišu kao što su temperatura i kvaliteta zraka, vode ili tla, gustoća prometa i vrijeme čekanja, protok vode, plina, a sve u svrhu optimizacije učinkovitosti usluga javne uprave i podizanja postojeće kvalitete života stanovnika. Tehnologija i internet ovdje ne služe samo za poboljšanje kvalitete života, već i smanjenju troškova uz pametnije prikupljanje podataka, obradu i njihovu analizu.

U svemu tome veliki je naglasak na očuvanju okoliša, ali i osiguravanju uvjeta za održivi razvoj. Na osnovu svega navedenog može se zaključiti da pametna sredina obuhvaća umreženo stanovništvo, povezane IT sustavi, razne senzore i druge uređaje koji prate stanje okoliša, a sve s ciljem kako bi se donijele održivije, funkcionalnije i ekonomičnije odluke.

Upotrebom pametnih tehnologija i digitalizacijom procesa povećat će se učinkovitost i transparentnost rada javne uprave što će potencijalno privući nove ulagače i investitore te na taj način pridonijeti gospodarskom napretku zajednice. Dodajući još i mogućnost kontinuiranog aktivnog sudjelovanja stanovnika u predlaganju novih inovacija i poboljšanja procesa, siguran je sveobuhvatni razvoj životne okoline i unaprjeđenje kvalitete života. Za razliku od prijašnjeg, tradicionalnog modela koji u centar stavlja javnu upravu, model pametnog razvoja u centar svog djelovanja postavlja stanovnike tog prostora koji predstavljaju najvažniju točku budućeg razvoja.

Koncept Pametnog razvoja kao polazišnu točku uzima Strategiju razvoja pametne Općine. Strategija razvoja pametne Općine jest strateški dokument unutar kojeg se putem strateškog okvira, odnosno vizije, misije, strateškog usmjerenja, mjera i projekata postavlja temelj za daljnji razvoj Općine. Upravo je zbog toga Strategija pametnog razvoja postavljena u središte modela pametnog razvoja.

Slika 3. Dimenzije utjecaja Strategije pametnog razvoja. Izvor: Izrada autora.

Uzimajući u obzir kako je Općina Velika Pisanica, kao i druga područja Europske unije, suočena sa sličnim općim problemima kao što su starenje stanovništva, depopulacija, smanjena mobilnost, nejednaka distribucija javnih usluga i programa za lokalno stanovništvo, smanjene poslovne mogućnosti, slaba iskorištenost prirodnih resursa, nedostatan ekonomski i tehnološki razvoj, ali da ju uz opće pogađaju i specifični lokalniji izazovi povezani za jedinstvene

karakteristike područja, definirano je pisanje ove Strategije pametnog razvoja Općine Velika Pisanica, kako bi se osigurao kvalitetan život te povećanje zadovoljstva životom u Općini koji bi doprinijeli obnovi ruralnog područja, odnosno ruralnom razvoju navedenog područja.

1.2. Strateško planiranje u Republici Hrvatskoj

Strateško je planiranje u javnoj upravi proces definiranja ciljeva, politika i aktivnosti kako bi se ostvarili ciljevi u javnom sektoru na najbolji način. Ovaj proces uključuje identifikaciju problema i prilika, razvoj strategija i planova te provođenje tih planova. Cilj strateškog planiranja u javnoj upravi je osigurati efikasnu, učinkovitu i transparentnu javnu upravu koja će zadovoljiti potrebe građana i ostalih dionika.

Strateško planiranje i upravljanje javnim politikama u Republici Hrvatskoj uređeno je kroz Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17, 151/22) koji se temelji na određenim načelima poput načela točnosti i cjelovitosti, učinkovitosti i djelotvornosti, odgovornosti i usmjerenosti na rezultat, održivosti, partnerstva i transparentnosti.

Načelo točnosti i cjelovitosti odnosi se na to da se za pripremu, izradu, izvješćivanje te praćenje provedbe i učinaka akata strateškog planiranja moraju koristiti pouzdani, provjerljivi i usporedivi podaci, akti strateškog planiranja moraju biti usklađeni s aktima strateškog planiranja više ili jednake hijerarhijske razine, ali i dokumentima prostornog planiranja. Načelo učinkovitosti i djelotvornosti odnosi se na to da se za sve razine utvrđenih ciljeva i mera u aktima strateškog planiranja moraju definirati odgovarajući pokazatelji, dok očekivani rezultati, ishodi i učinci provedbe akata strateškog planiranja moraju biti razumljivi, procjenjivi i mjerljivi te se trebaju planirati i postići uz optimalne troškove. Osim toga, prilikom odabira smjera djelovanja mora se razmotriti više opcija, a odabrana opcija treba jamčiti veću društvenu i ekonomsku vrijednost, odnosno optimalnu vrijednost za novac poreznih obveznika, dok su javna tijela dužna primjenjivati načelo dobrog finansijskog upravljanja. Načelom odgovornosti i usmjerenosti na rezultat obvezuju se tijela zadužena za izradu i provedbu akata strateškog planiranja na osiguravanje odgovarajućih uvjeta, resursa i političke podrške za postizanje rezultata, ishoda i učinaka. Tijelo zaduženo za provedbu dužno je pratiti i analizirati podatke o provedbi i postignute rezultate. Ukoliko se ciljevi ne postižu, ili više nisu u skladu s okolnostima, moraju se prilagođavati i ispravljati. Načelom održivosti obvezuje se tijelo zaduženo za izradu i provedbu akata strateškog planiranja da pripremu i provedbu novih akata strateškog planiranja temelji na rezultatima i iskustvima iz prethodnih procesa strateškog planiranja. Ciljevi i postupci djelovanja moraju biti usklađeni između tijela zaduženih za provedbu i različitih razina vlasti. Problemi i izazovi koje javno tijelo nastoji riješiti kroz postupke strateškog planiranja i upravljanja razvojem moraju biti jasno obrazloženi i relevantni. Ciljevi u aktima strateškog planiranja moraju biti jasno definirani i mjerljivi uporabom relevantnih pokazatelja. U aktima strateškog planiranja mora biti definirana odgovornost za provedbu i postizanje rezultata, ishoda i učinaka. Postupci strateškog

planiranja i upravljanja razvojem su javni, a akti strateškog planiranja i izvješća o provedbi i vrednovanju se objavljaju.

Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske definiraju se različite vrste akata strateškog planiranja prema roku važenja, odnosno prema sadržajnom obuhvatu, poput kratkoročnih akata koji se izrađuju za razdoblje od jedne do pet godina, srednjoročnih akata koji se donose za razdoblje do deset godina, te dugoročnih akata koji se donose za razdoblje od najmanje deset godina, odnosno akata nacionalnog značaja, značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te akata povezanih s okvirom za gospodarsko upravljanje EU.

1.3. *Strategija pametnog razvoja*

Strategija pametnog razvoja jest strateški dokument usmjeren na planiranje i implementaciju inovativnih pristupa kako bi se postigao održiv i učinkovit razvoj određenog područja, odnosno kako bi se implementirao model pametnog razvoja. U tome se smislu koriste digitalne tehnologije, participacija građana te usmjereno na održivost, a kako bi se unaprijedila kvaliteta života stanovništva, postigao gospodarski rast i društvena inkluzivnost. Strategija pametnog razvoja tako predstavlja temeljni dokument koji omogućava promišljanje i planiranje u smjeru modela pametnog razvoja.

Strategija pametnog razvoja temelji se na definiranju koncepta pametnog razvoja, analizi strateških dokumenata i zakona, analizi stanja područja Općine te SWOT analize. Na temelju analiza definirana je vizija i misija te strateška područja razvoja. Uz to definirani su i projekti koje Općina planira provesti u sljedećih 10 godina.

Kako bi se Strategija pametnog razvoja realizirala koristio se kabinetski rad i konzultacije. Kabinetski je rad obuhvaćao analizu literature koja je obuhvaćala zakonsku, razvojno – stratešku, prostorno – plansku, znanstvenu i drugu literaturu, dok su se kroz konzultacije tražile konkretne informacije o stanju u prostoru te razvojnim projektima koji se planiraju na razini jedinice lokalne samouprave.

1.4. *Usklađenost sa strateškim dokumentima*

Ovim poglavljem dan je pregled strateških dokumenata i inicijativa na međunarodnoj, nacionalnoj i regionalnoj razini vezanih za model pametnog razvoja. Prilikom pisanja Strategije pametnog razvoja vodilo se računa da je Strategija usklađena sa svim strateškim dokumentima više razine.

Europski zeleni plan predstavlja strategiju kojoj je cilj postići održivi razvoj područja Europske unije, odnosno integrirati ciljeve održivog razvoja Ujedinjenih naroda u središte djelovanja Europske unije. Europski zeleni plan je strategija razvoja Europske unije kojom se EU nastoji

preobraziti u pravedno i prosperitetno društvo s modernim, resursno učinkovitim i konkurentnim gospodarstvom u kojem 2050. godine neće biti neto emisija stakleničkih plinova i u kojem gospodarski rast nije povezan s upotrebom resursa. Također, kroz Europski zeleni plan postavlja se strateški pristup u rješavanju problema utjecaja klimatskih promjena jačanjem međunarodnog djelovanja te oblikovanjem prilagodbe kako bi postala pametnija, sustavnija i brža. Elementi zelenog plana obuhvaćaju:

- ↳ Veće klimatske ambicije EU za 2030.- i 2050.
- ↳ Opskrba čistom, cjenovno pristupačnom i sigurnom energijom
- ↳ Mobilizacija industrije za čisto i kružno gospodarstvo
- ↳ Izgradnja i obnova uz učinkovitu upotrebu energije i resursa
- ↳ Cilj nulte stope onečišćenja za netoksični okoliš
- ↳ Mobilizacija istraživanja i poticanje inovacija
- ↳ Očuvanje i obnova ekosustava i biološke raznolikosti
- ↳ Od „*polja do stola*“: pravedan i zdrav prehrambeni sustav koji je prihvatljiv za okoliš
- ↳ Brži prelazak na održivu i pametnu mobilnost

S obzirom kako Europski zeleni plan obuhvaća sve gospodarske sektore, predstavlja glavni strateški dokument za područje Europske unije s kojim trebaju biti usklađene sve druge strategije na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini¹.

Zajednička energetska i klimatska Strategija 2030 strategija je koja određuje političko usmjerenje vezano za energetski i klimatski sektor za razdoblje do 2030. godine. Strategijom je izrađen plan kojim će se osigurati sigurna, cjenovno dostupna i ekološki prihvatljiva energija koja se temelji na postojećoj energetskoj politici EU, strategiji energetske sigurnosti te okviru za energetsku i klimatsku politiku do 2030. godine. Ciljevi Strategije do 2030. godine su:

- ↳ smanjene emisije stakleničkih plinova za 40% u usporedbi s razinama izmjerenim 1990. godine;
- ↳ najmanje 27% potrošene energije treba biti generirano iz obnovljivih izvora;
- ↳ najmanje 27% ušteda u potrošnji energije u usporedbi s "business as usual" scenarijem².

Digitalna agenda za Europu prepoznaje važnost informacijskih i komunikacijskih tehnologija za ostvarivanje ciljeva EU. Digitalna agenda pisana je do sada za dva desetogodišnja razdoblja, za razdoblje od 2010. do 2020., te za razdoblje od 2020. do 2030. godine. Drugi digitalni program koji obuhvaća razdoblje do 2030. godine usmjeren je na dubinske promjene do kojih je došlo uvođenjem digitalnih tehnologija, na ključnu ulogu digitalnih usluga i tržišta te na nove tehnološke i geopolitičke ambicije EU-a. U tome smislu definirani su prioriteti: razvoj kvantnog računalstva, strategija lanca blokova i trgovinska politika koja se temelji na lancima blokova, antropocentrična i pouzdana umjetna inteligencija, poluvodiči (Europski akt o čipovima),

¹ Evropska komisija (2019.). Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Europski zeleni plan (COM(2019) 640 final) od 11.12.2019. godine. Dostupno na mrežnim stranicama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52019DC0640>

² Nacionalni portal energetske učinkovitosti. Dostupno na mrežnim stranicama: <https://www.enu.hr/ee-u-hrvatskoj/20-20-20-i-dalje/ciljevi-eu-2030/>

digitalna suverenost, kibersigurnost, gigabitna povezivost, 5G i 6G, europski podatkovni prostor i infrastruktura te postavljanje globalnih tehnoloških standarda. Također, navedenom strategijom postavljeni su ciljevi koje je potrebno ostvariti u sljedećem razdoblju:

- ↳ vještine: najmanje 80 % svih odraslih osoba ima osnovne digitalne vještine, na razini EU treba se postići zaposlenost minimalno 20 milijuna stručnjaka za informacijsko – komunikacijske tehnologije, među kojima bi trebalo biti više žena;
- ↳ poduzeća: najmanje 75 % poduzeća koristi usluge računalstva u oblaku, velikih količina podataka i umjetnu inteligenciju; više od 90 % malih i srednjih poduzeća u EU trebalo bi dosegnuti barem osnovnu razinu digitalnog intenziteta; broj *jednoroga* u EU trebao bi se udvostručiti;
- ↳ infrastruktura: sva kućanstva u EU imaju gigabitnu povezivost, a sva naseljena područja trebala bi biti pokrivena 5G mrežom; proizvodnja najsuvremenijih i održivih poluvodiča u Europi trebala bi činiti 20 % svjetske proizvodnje; u EU bi u upotrebi trebalo biti 10 000 klimatski neutralnih i iznimno sigurnih rubnih čvorova, a Europa bi trebala imati svoje prvo kvantno računalo;
- ↳ javne usluge: sve ključne javne usluge trebale bi biti dostupne na internetu; svi će građani imati pristup svojoj zdravstvenoj dokumentaciji u elektroničkom obliku, a 80 % građana trebala bi se koristiti rješenjem za digitalni identitet.

Ukupni proračun na programu Digitalna Europa iznosi 7,5 milijardi EUR-a za razdoblje 2021. – 2027., dok države članice moraju izdvojiti najmanje 20% svojih sredstava za oporavak za projekte usmjerenе na digitalizaciju gospodarstava i društva³.

Digitalni kompas donezen je 2021. godine kao desetogodišnji pristup Europske unije usmjeren na digitalni razvoj. Digitalni se kompas sastoji od četiri glavne točke koje su usmjerenе na digitalne ambicije:

- ↳ digitalizaciju javnih usluga;
- ↳ digitalnu transformaciju poduzeća;
- ↳ sigurnu, učinkovitu i održivu digitalnu infrastrukturu;
- ↳ digitalno kvalificirane građane i visokokvalificirane stručnjake⁴.

Zajednička poljoprivredna politika EU jedna je od najvažnijih politika koja se tiče ruralnog prostora, posebno u pogledu mehanizama djelovanja te mogućnosti financiranja ruralnog razvoja. Trenutačno je na snazi Zajednička poljoprivredna politika za razdoblje 2023. – 2027. godine. Ciljevi koji su postavljeni zajedničkom poljoprivrednom politikom:

- ↳ osiguravanje pravednog dohotka za poljoprivrednike;
- ↳ povećanje konkurentnosti;
- ↳ jačanje položaja poljoprivrednika u lancu opskrbe hranom;
- ↳ borba protiv klimatskih promjena;

³ Digitalna agenda za Europu. Informativni članci o Europskoj uniji. Europski parlament. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/64/digitalna-agenda-za-europu>

⁴ Digitalno desetljeće Europe: digitalni ciljevi za 2030. Europska komisija. Dostupno na mrežnoj stranici: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_hr

- ↳ briga za okoliš;
- ↳ očuvanje krajolika i biološke raznolikosti;
- ↳ poticanje generacijske obnove;
- ↳ dinamična ruralna područja;
- ↳ zaštita kvalitete hrane i zdravlja;
- ↳ poticanje znanja i inovacija⁵.

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske krovni je strateški dokument na nacionalnoj razini kojim je postavljena vizija Hrvatske koja se želi postići: *Hrvatska je u 2030. godini konkurentna, inovativna i sigurna zemlja prepoznatljivog identiteta i kulture, zemlja očuvanih resursa, kvalitetnih životnih uvjeta i jednakih prilika za sve.* Strategijom su utvrđena četiri razvojna smjera: Održivo gospodarstvo, Jačanje otpornosti na krize, Zelena i digitalna tranzicija te Ravnomjeran regionalni razvoj⁶.

Slika 4. Razvojni smjerovi i strateški ciljevi Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske. Izvor: Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske.

Strategijom digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine teži se stvaranju regulatornog, investicijskog i poreznog okruženja koje djeluje poticajno na tehnološki razvoj i inovacije, ulaganje u digitalne kompetencije građana i povećanje broja stručnjaka u informacijsko – komunikacijskim tehnologijama te primjeni naprednih tehnologija u javnim i tržišnim djelatnostima. Strategijom su utvrđeni sljedeći strateški ciljevi:

- ↳ razvijeno i inovativno digitalno gospodarstvo;
- ↳ digitalizirana javna uprava;
- ↳ razvijene, dostupne i korištene mreže vrlo velikih kapaciteta;
- ↳ razvijene digitalne kompetencije za život i rad u digitalno doba⁷.

⁵ Ključni ciljevi politike ZPP-a za razdoblje 2023. – 2027. Europska komisija. Agriculture and rural development. Dostupno na mrežnim stranicama: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27/key-policy-objectives-cap-2023-27_hr

⁶ Vlada Republike Hrvatske. 2030 Nacionalna razvojna strategija. Dostupno na mrežnim stranicama: <https://hrvatska2030.hr/rs4/>

⁷ Strategija digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine. Narodne novine broj 2/2023.

Strategija održivog razvijanja Republike Hrvatske usvojena je 2009. godine za desetogodišnje razdoblje. Strategijom se utvrđuje djelovanje u području preobrazbe prema održivom razvoju Republike Hrvatske. Glavni ciljevi postavljeni u Strategiji su:

- ↳ zaustaviti daljnji pad prirodnog prirasta stanovništva i nepovoljna migracijska kretanja s ciljem da se brojnost stanovništva Republike Hrvatske održava na razini višoj od 4 milijuna stanovnika do 2050., uz podizanje stope totalnog fertiliteta sa sadašnjih 1,38 na 1,88, odnosno podizanja broja novorođene djece sa sadašnjih 42.500 na 60.000 na godinu;
- ↳ učinkovita zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti, primjenom i unapređivanjem postojećih i donošenjem novih zakonskih propisa te razumnim gospodarenjem i zaštitom prirodnih vrijednosti, primjenom naprednih tehnologija, integriranjem politike zaštite prirode u razvojne politike pojedinih sektora, uz praćenje pritisaka te uz stručni nadzor;
- ↳ primjena održive poljoprivredne proizvodnje, odnosno poljoprivredno zemljište treba koristiti u skladu s načelima održivoga gospodarenja tlima
- ↳ Korištenje proizvoda šuma i šumskog zemljišta u skladu s načelima održivoga gospodarenja šumama;
- ↳ jačanje prostorno-razvojne strukture uravnoteženim policentričnim razvitkom temeljenim na opremljenosti kvalitetnom infrastrukturom, stvaranjem mreže gradova srednje i male veličine te uvažavanjem osobitosti prirodne i kulturne baštine kao važnih čimbenika nacionalnoga prostornog identiteta;
- ↳ smanjiti štetne emisije u glavne sastavnice okoliša na najmanju moguću mjeru, a posebice zaštитiti onečišćenje podzemnih voda, tj. rezervi pitke vode;
- ↳ tijekom planiranja gospodarskih djelatnosti, osobito eksploatacijskih zahvata treba osigurati racionalno korištenje neobnovljivih prirodnih dobara te održivo korištenje obnovljivih prirodnih izvora;
- ↳ ostvariti uravnotežen i stabilan rast gospodarstva koji bi imao manji utjecaj na daljnju degradaciju okoliša i stvaranje otpada. Rast mora pratiti promjena neodrživih obrazaca ponašanja u kućanstvima te u javnom i privatnom sektoru;
- ↳ ostvariti socijalno uključivo društvo koje odlikuje solidarnost unutar generacije i među generacijama te u kojem se poštuju različitosti u okviru demokratskih vrijednosti, u kojem svaki pojedinac, bez obzira na spol i podrijetlo, ima jednaka prava i mogućnosti aktivno i odgovorno sudjelovati u okolnostima koje unapređuju i osiguravaju socijalnu sigurnost, ljudsko zdravlje i pravnu zaštitu;
- ↳ osigurati kvalitetnu i sigurnu opskrbu energijom, uz nužno smanjivanje negativnih učinaka na okoliš i društvo;
- ↳ očuvanje i unapređivanje zdravlja cjelokupne populacije osiguravanjem pravodobnog pristupa zdravstvenim uslugama, koristeći znanstveno utemeljene programe sprečavanja i suzbijanja bolesti i promicanja zdravlja;
- ↳ dobro povezivanje svih dijelova nacionalnog teritorija te otoka s kopnom i međusobno, kako bi transportni sustav bio dostatan za sve gospodarske, socijalne i okolišne potrebe

Republike Hrvatske, a da istodobno njegov neželjeni utjecaj na ekonomiju, društvo i okoliš bude minimalan

- ↳ kroz teritorijalnu koheziju razviti integrirani pristup pitanju dostupnosti i povezanosti, radi što boljeg iskoriščavanja razvojnih karakteristika svojstvenih različitim prostorima;
- ↳ promicati održivo gospodarenje Jadranskim morem, obalom i otocima i očuvanje morskih ekosustava smanjivanjem unosa otpadnih tvari i stranih mikroorganizama i patogena u more iz svih izvora onečišćenja, potporom lokalnim zajednicama, osobito otočnima, ali s ograničavanjem utjecaja gospodarskih djelatnosti, osobito turizma, na okoliš⁸.

Strategijom niskougljičnog razvoja Hrvatske utvrđena je vizija Hrvatske koja: "vodi viziji društva u kojem ćemo živjeti zdravije, ugodnije, s niskougljičnim rastom i djelotvornim upravljanjem resursima. Postojeći nacionalni fond zgrada bit će obnovljen, a novi građen po principima za zgrade gotovo nulte energije i kružnog gospodarenja. Opskrba energijom bit će sigurnija, iz obnovljivih izvora i s malim emisijama, a potrošači energije bit će i proizvođači energije. Kombinacija proizvodnje električne energije na mjestu potrošnje i dobava iz javne mreže pružit će visoku razinu sigurnosti opskrbe električne energije. Prometni sustav bit će intermodalan i integriran, pretežito s vozilima na električni pogon i s korištenjem niskougljičnog i za klimu neutralnog goriva. Industrija i poljoprivreda bit će učinkovite i povezane sa svim sektorima gospodarstva, a pritom će se smanjivati stvaranje otpadnih materijala u integriranom i kružnom gospodarstvu." Strategijom su utvrđeni sljedeći ciljevi:

- ↳ postizanje održivog razvoja temeljenog na znanju i konkurentnom niskougljičnom gospodarstvu i učinkovitom korištenju resursa;
- ↳ povećanje sigurnosti opskrbe energijom, održivost energetske opskrbe, povećanje dostupnosti energije i smanjenje energetske ovisnosti;
- ↳ solidarnost izvršavanjem obveza Republike Hrvatske prema međunarodnim sporazumima, u okviru politike EU-a, kao dio naše povijesne odgovornosti i doprinos globalnim ciljevima;
- ↳ smanjenje onečišćenja zraka i utjecaja na zdravlje te kvalitetu života građana⁹.

Nacionalni plan razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2021. do 2027. godine kojim se definira dostupnost širokopojasnog pristupa s brzinama većim od 100 Mbit/s za sva kućanstva, gospodarske subjekte i javne korisnike na području RH. Ciljevi definirani Planom su sljedeći:

- ↳ uvođenje mreža vrlo velikog kapaciteta u kućanstva;
- ↳ uvođenje mreža vrlo velikog kapaciteta za javne namjene;
- ↳ uvođenje 5G mreža u urbana područja i uzduž glavnih kopnenih prometnih pravaca;
- ↳ uvođenje 5G mreža u ruralna područja¹⁰.

⁸ Strategija održivog razvijanja Republike Hrvatske. Narodne novine broj 30/2009.

⁹ Strategija niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu. Narodne novine broj 63/2021.

¹⁰ Nacionalni plan razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2021. do 2027. godine. Narodne novine broj 26/2021.

Ažuriranim Integriranim nacionalnim energetskim i klimatskim planom Republike Hrvatske za razdoblje od 2021. - 2030. definiran je cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova za Republiku Hrvatsku za 2030. godinu, povećanje udjela obnovljivih izvora energije u bruto neposrednoj potrošnji energije i energetska učinkovitost. Strategija je usmjerena na sljedeće dimenzije: Dekarbonizacija, Energetska učinkovitost, Energetska sigurnost, Unutarnje energetsko tržište te Istraživanje, inovacije i konkurentnost¹¹.

Plan razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije 2022.-2027. jest srednjoročni akt strateškog planiranja od značaja za jedinicu područne (regionalne) samouprave kojim se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva iz dugoročnih akata strateškog planiranja¹². Planom razvoja definirana je vizija Bjelovarsko-bilogorske županije kao slika realnosti koju stanovnici Županije žele vidjeti u budućnosti. Planom razvoja je određena vizija Županije kao: „Županija očuvanog okoliša, tradicije i kulturne baštine, usmjerena zelenom razvoju, razvoju ljudskih resursa, participativnom i djelotvornom upravljanju radi postizanja gospodarske konkurentnosti i visoke kvalitete življenja.“ Planom razvoja definirani su sljedeći prioriteti:

- ↳ **Prioritet 1.** Razvoj inovativnog i održivog gospodarstva;
- ↳ **Prioritet 2.** Podizanje kvalitete života na području cijele Županije;
- ↳ **Prioritet 3.** Zelena i digitalna tranzicija;
- ↳ **Prioritet 4.** Kvalitetno upravljanje Županijom.¹³

Provedbeni program Općine Velika Pisanica 2021. – 2025. je kratkoročan akt strateškog planiranja koji opisuje i osigurava postizanje ciljeva iz srednjoročnih akata strateškog planiranja te ih povezuje s proračunom, a donosi se za vrijeme trajanja mandata izvršnog tijela Općine¹⁴. Provedbenim programom utvrđena je Vizija Općine Velika Pisanica: „Općina zadovoljnog stanovništva, prepoznate turističke ponude, očuvane prirode i kulturne baštine naglaskom na modernu poljoprivrednu djelatnost i jedinstvenu ekološku proizvodnju.“, a definirani su i prioriteti djelovanja kojima se nastoji postići navedena vizija:

- **Prioritet 1. Konkurentnost gospodarstva i regionalni razvoj;**
- **Prioritet 2. Unapređenje razvoja turizma i očuvanje kulturne baštine;**
- **Prioritet 3. Poboljšanje kvalitete života, društvene infrastrukture te jačanje ljudskih potencijala.**¹⁵

¹¹ Ministarstvo zaštite okoliša i energetike (2009). Integrirani nacionalni energetski i klimatski plan za Republiku Hrvatsku za razdoblje od 2021. do 2030. Dostupno na mrežnim stranicama: https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/UPRAVA%20ZA%20ENERGETIKU/Strategije,%20planovi%20i%20programi/hr%20necp/Integrirani%20nacionalni%20energetski%20%20klimatski%20plan%20Republike%20Hrvatske%20%20_final.pdf

¹² Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske. Narodne novine 123/2017.

¹³ Bjelovarsko-bilogorska županija (2022). Plan razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije 2022.-2027. Dostupno na mrežnoj stranici: https://jurabbz.hr/wp-content/uploads/2022/12/PLAN-RAZVOJA-BBZ_22-27.pdf

¹⁴ Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske. Narodne novine 123/2017.

¹⁵ Općina Velika Pisanica (2021). Provedbeni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2021.-2025. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PROVEDBENI_PROGRAM_OPCINE_VELIKA_PISANICA_2021.-2025._._.pdf

1.5. Usklađenost sa zakonskim odredbama

U ovom poglavlju navode se svi relevantni Zakoni koji su vezani za područje pametnog razvoja. Temeljni zakoni koji se odnose na sadržajnu dimenziju Strategije pametnog razvoja podrazumijevaju:

Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18). Navedenim Zakonom uređuju se ciljevi i načela upravljanja regionalnim razvojem Republike Hrvatske, planski dokumenti politike regionalnog razvoja, tijela nadležna za upravljanje regionalnim razvojem, ocjenjivanje stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, način utvrđivanja urbanih i potpomognutih područja, poticanje razvoja potpomognutih područja, provedba, praćenje i izvještavanje o provedbi politike regionalnog razvoja u svrhu što učinkovitijeg korištenja fondova EU.

Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20). Zakonom se uređuju jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, njihov djelokrug i ustrojstvo, način rada njihovih tijela, nadzor nad njihovim aktima i radom te druga pitanja od značenja za njihov rad.

Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19 , 67/23). Zakonom se uređuje sustav prostornog uređenja: ciljevi, načela i subjekti prostornog uređenja, praćenje stanja u prostoru i području prostornog uređenja, uvjeti planiranja prostora, donošenje Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske, prostorni planovi uključujući njihovu izradu i postupak donošenja, provedba prostornih planova, uređenje građevinskog zemljišta, imovinski instituti uređenja građevinskog zemljišta i nadzor.

Zakon o sustavu državne uprave (NN 66/19). Zakonom se uređuje sustav državne uprave te opća pravila o ovlaštenjima za donošenje podzakonskih propisa za provedbu zakona i privremenih interventnih mjera.

Zakon o državnoj informacijskoj infrastrukturi (NN 92/14). Zakonom se utvrđuju prava, obveze i odgovornosti nadležnih tijela javnog sektora vezano za uspostavu, razvoj i upravljanje sustavom državne informacijske infrastrukture, uspostavljanje i upravljanje sustavom javnih registara i uvjeti koje državna informacijska infrastruktura mora osigurati u odnosu na javne registre, kao i korištenje zajedničke osnovice za sigurnu razmjenu podataka unutar sustava državne informacijske infrastrukture, zajedničkog sustava identifikacije i autentifikacije, jedinstvene točke interakcije s građanima i drugim korisnicima.

Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 25/13, 85/15, 69/22). Zakonom se uređuje pravo na pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija koje posjeduju tijela javne vlasti, propisuju se načela prava na pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija, ograničenja prava na pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija, postupak za ostvarivanje i zaštitu prava na pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija, djelokrug, način rada i

uvjeti za imenovanje i razrješenje Povjerenika za informiranje te inspekcijski nadzor nad provedbom ovog Zakona.

2. Analiza stanja

Analiza stanja je poglavlje koje se bavi analizom prostornih specifičnosti Općine Velika Pisanica. U tom se kontekstu bavi analizom podataka i informacija vezanih za relevantna područja modela pametnog razvoja: Upravljanje Općinom i uslugama, Kvaliteta života, Ekonomija, Okoliš, Temeljne usluge, Održiv promet i mobilnost. Podaci za poglavlje preuzeti su iz strateških dokumenata, zakona, statuta, prostornog plana jedinice lokalne i regionalne razine, znanstvene i stručne literature te drugih relevantnih izvora.

2.1. Upravljanje Općinom i uslugama

Upravljanje Općinom i uslugama prvo je područje koje se analizira. Analiza upravljanja Općinom i uslugama podrazumijeva analizu područja Općine Velika Pisanica, način upravljanja te mogućnosti financiranja kroz općinski proračun. Sukladno tome poglavlje je podijeljeno na dva dijela: Smještaj i administrativni ustroj Općine Velika Pisanica te Proračun Općine.

2.1.1. Smještaj i administrativni ustroj Općine Velika Pisanica

Smještaj Općine odnosi se na njezinu geografsku poziciju, tj. na prostornu raspodjelu njezina teritorija. To uključuje informacije o granicama Općine, njezinoj lokaciji u odnosu na susjedne općine, gradove ili regije, te prirodno-geografskim karakteristikama, dok se administrativni ustroj Općine odnosi na organizaciju i strukturu njezine uprave te način na koji obavlja administrativne funkcije.

Općina Velika Pisanica smjestila se u sjevernom dijelu Bjelovarsko – bilogorske županije, na obroncima gore Bilogore. Općina zauzima površinu od 83,67 km²¹⁶, a što čini 3,15% ukupne površine Bjelovarsko – bilogorske županije¹⁷, a što ju prema veličini svrstava među manje jedinice lokalne samouprave u Bjelovarsko – bilogorskoj županiji¹⁸. Na svom sjeverozapadnom dijelu Općina graniči s Općinom Šandrovac, na zapadu s Općinom Nova Rača, na jugu i istoku s Općinom Novi Grđevac, dok na sjeveru graniči s Virovitičko – podravskom županijom i Koprivničko- križevačkom županijom¹⁹.

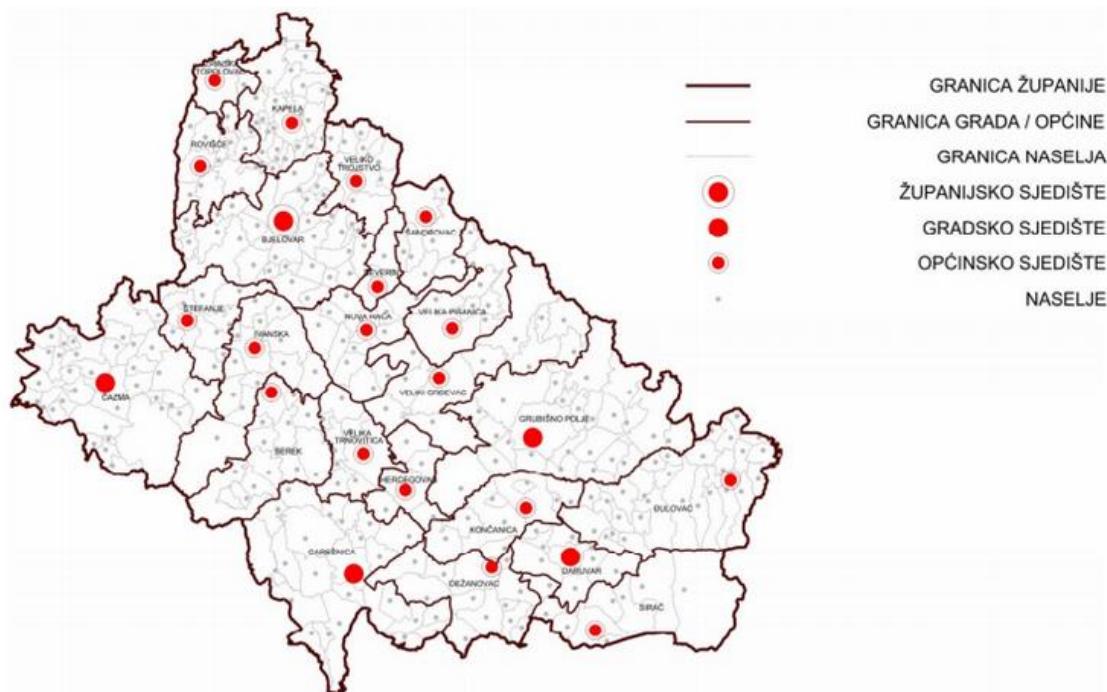
¹⁶ Općina Velika Pisanica (2021). Provedbeni program općine velika pisanica za razdoblje 2021.-2025. Godine. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PROVEDBENI_PROGRAM_OPCINE_VELIKA_PISANICA_2021.-2025._.pdf

¹⁷ O županiji. Bjelovarsko – bilogorska županija. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://bbz.hr/bjelovarsko-bilogorska-zupanija>

¹⁸ Zavod za prostorno uređenje Bjelovarsko – bilogorske županije (2014). Izvješće o stanju u prostoru Bjelovarsko – bilogorske županije 2009. – 2013. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: https://www.zpubbz.hr/doc/dokumenti/iosup_bbz.pdf

¹⁹ Općina Velika Pisanica (2021). Provedbeni program općine velika pisanica za razdoblje 2021.-2025. Godine. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PROVEDBENI_PROGRAM_OPCINE_VELIKA_PISANICA_2021.-2025._.pdf

Slika 5. Teritorijalno - administrativni ustroj Bjelovarsko – bilogorske županije. Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Bjelovarsko – bilogorske županije za razdoblje 2015. - 2019.

Općina Velika Pisanica ustrojena je 1993. kao jedinica lokalne samouprave²⁰ s naseljem Velika Pisanica kao administrativnim središtem. U sastavu Općine nalazi se osam naselja: Babinac, Bačkovicu, Bedenička, Čađavac, Nova Pisanica, Polum, Ribnjačka i Velika Pisanica.

Prema Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 3/2024) prema stupnju razvijenosti, Općina Velika Pisanica nalazi se u I. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave²¹. Općina Pisanica također spada u drugu skupinu jedinica lokalne samouprave koja su u vrijeme Domovinskog rata bila okupirana²².

Jedinicom lokalne samouprave upravljaju predstavničko tijelo, izvršno tijelo i Jedinstveni upravni odjel Općine. Predstavničko tijelo Općine je Općinsko vijeće, dok je izvršno tijelo Općine Općinski načelnik²³.

Općinsko vijeće predstavničko je tijelo građana i tijelo lokalne samouprave koje donosi odluke i akte u okviru prava i dužnosti Općine te obavlja i druge poslove u skladu sa Ustavom, zakonom i Statutom. Sukladno Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20) predstavničko tijelo: donosi statut jedinice lokalne samouprave, donosi odluke i druge opće akte

²⁰ Ustroj. Ustroj Općine Velika Pisanica. Općina Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://velika-pisanica.hr/ustroj/>

²¹ Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti. Narodne novine broj 3/2024.

²² Zakon o područjima posebne državne skrbi. Narodne novine broj 86/2008, 57/2011, 51/2013, 148/2013, 76/2014, 147/2014, 18/2015, 106/2018.

²³ Općinsko vijeće Općine Velika Pisanica(2021). Statut Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/STATUT_2013.pdf

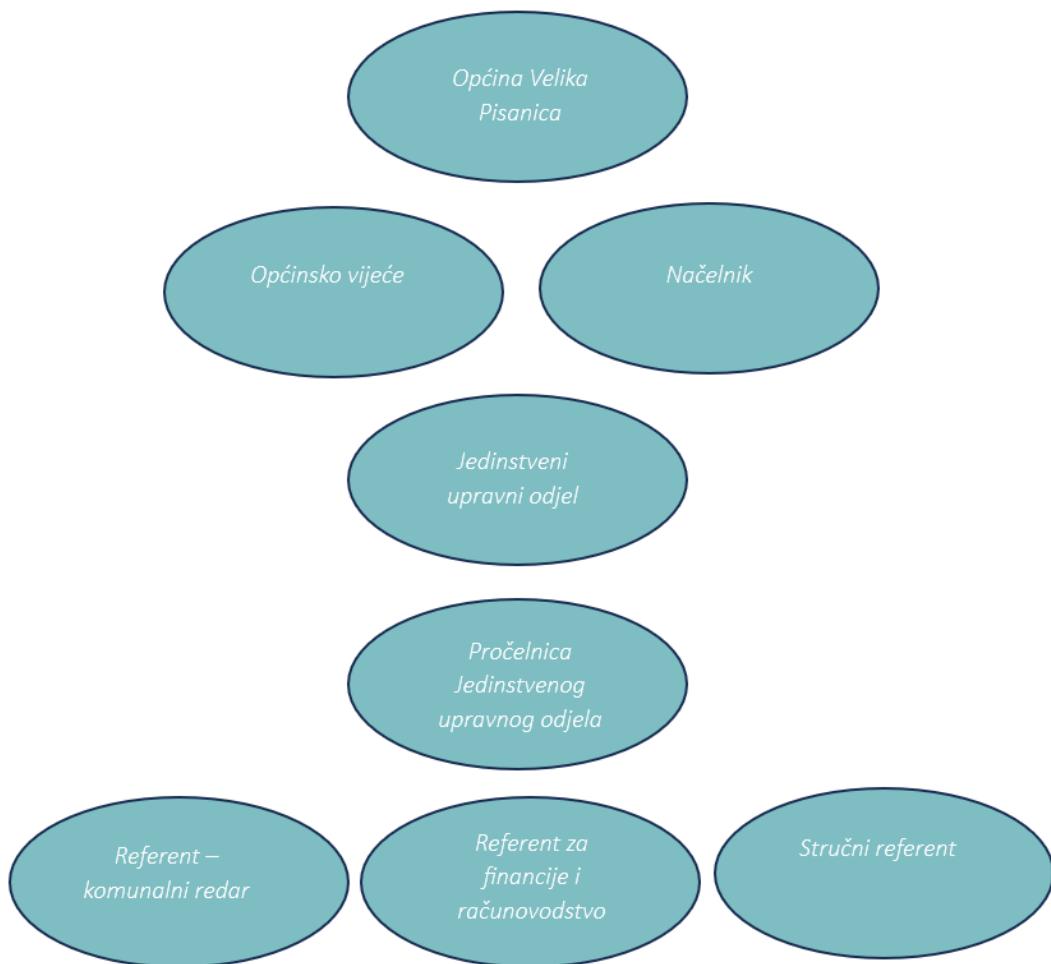
kojima uređuje pitanja iz samoupravnog djelokruga jedinice lokalne samouprave, osniva radna tijela, bira i razrješuje članove tih tijela te bira, imenuje i razrješuje i druge osobe određene zakonom, drugim propisom ili statutom, uređuje ustrojstvo i djelokrug upravnih tijela jedinice lokalne samouprave, osniva javne ustanove i druge pravne osobe za obavljanje gospodarskih, društvenih, komunalnih i drugih djelatnosti od interesa za jedinicu lokalne samouprave te obavlja i druge poslove koji su zakonom ili drugim propisom stavljeni u njezin djelokrug.

Općinski načelnik je nositelj izvršne vlasti te zastupa Općinu. Mandat Općinskog načelnika je četiri godine. Općinski načelnik odgovoran je za zakonito i pravilno obavljanje povjerenih poslova državne uprave tijelu državne uprave. Općinski načelnik obavlja poslove utvrđene statutom Općine. Općinski načelnik, sukladno Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi priprema prijedloge općih akata, izvršava ili osigurava izvršenje općih akata predstavničkog tijela, usmjerava djelovanje upravnih tijela jedinice lokalne samouprave u obavljanju poslova iz njegovog samoupravnog djelokruga te nadzire njihov rad, upravlja nekretninama i pokretninama u vlasništvu jedinice lokalne samouprave, kao i njezinim prihodima i rashodima, odlučuje o stjecanju i otuđivanju nekretnina i pokretnina te raspolaganju drugom imovinom, imenuje i razrješuje predstavnike jedinice lokalne samouprave u tijelima javnih ustanova, trgovačkih društava i drugih pravnih osoba te obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i statutom.

U Općini je ustrojen i Jedinstveni upravni odjel Općine za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga Općine te obavljanje poslova državne uprave koji su zakonom preneseni na Općinu. Jedinstveni upravni odjel obavlja stručne i administrativno tehničke poslove za potrebe načelnika i Općinskog vijeća. Priprema materijala za sjednice, izrađuje prijedloge akata, vodi zapisnike, brine o objavi službenih akata i o pravovremenom obavljanju poslova Jedinstvenog upravnog odjela, sudjeluje u planiranju i izradi proračuna Općine, prati njegovo provođenje i o tome dostavlja potrebna izvješća nadležnim državnim tijelima, brine o financijskom poslovanju i računovodstveno- knjigovodstvenim poslovima²⁴.

²⁴ Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Narodne novine broj 33/2001, 60/2001, 129/2005, 109/2007, 125/2008, 36/2009, 150/2011, 144/2012, 19/2013, 137/2015, 123/2017, 98/2019, 144/2020.

Slika 6. Organizacijska shema Općine Velika Pisanica. Izvor: Provedbeni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2021. - 2025.

2.1.2. Proračun Općine Velika Pisanica

Proračun Općine predstavlja financijski plan ili plan prihoda i rashoda koji Općina planira i usvaja za određeno razdoblje. Proračun Općine uključuje prikaz planiranih prihoda koje Općina očekuje ostvariti te planirane rashode ili troškove koje namjerava podnijeti tijekom budućeg razdoblja.

Proračun Općine Velika Pisanica donosi predstavničko tijelo, odnosno Općinsko vijeće Općine. Proračun je temeljni dokument na razini lokalne samouprave kojim se utvrđuje plan financiranja svih aktivnosti i projekata za proračunsku, odnosno kalendarsku godinu. Drugim riječima, proračunom se procjenjuju prihodi i primici te utvrđuju rashodi i izdaci jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za razdoblje od jedne godine, a sadrži i projekciju prihoda i primitaka te rashoda i izdataka za slijedeće dvije godine²⁵. U sljedećoj tablici su navedeni ukupni prihodi i ukupni rashodi za razdoblje od 2020. do 2023. godine.

²⁵ Općina Velika Pisanica(2024). Proračun 2020., 2021., 2022. i 2023. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://velika-pisanica.hr/proracun/>

Tablica 1. Proračun Općine Velika Pisanica za razdoblje od 2020.-2023. godine. Izvor: Godišnji izvještaji o izvršenju proračuna za 2020., 2021., 2022. te za 2023. godinu Općine Velika Pisanica.

GODINA	2020. ²⁶	2021. ²⁷	2022. ²⁸	2023. ²⁹
UKUPNI PRIHODI	680.033,74 Eur/ 5.123.714,23 Kn	798.629,21 Eur/ 6.017.271,80 Kn	800.953,26 Eur/ 6.034.782,32 Kn	1.571.340,00 Eur/ 11.839.261,23 Kn
UKUPNI RASHODI	641.558,52 Eur/ 4.833.822,68 Kn	771.571,43 Eur/ 5.813.404,97 Kn	890.524,65 Eur/ 6.709.658,01 Kn	1.389.320,00 Eur/ 10.467.831,54 Kn
RAZLIKA VIŠAK/MANJAK	38.475,22 Eur/ 289.891,55 Kn	27.057,78 Eur/ 203.866,83 Kn	-89.571,40 Eur/ -674.875,69 Kn	182.020,00 Eur/ 1.371.429,69 Kn

U tablici je vidljivo da je značajno najveći udio prihoda u zadnje četiri godine ostvaren u 2023. godini kada je i ostvaren značajno najveći udio rashoda. Samo je 2022. godine došlo do završetka godine s manjkom u proračunu, dok su ostale godine završavale pozitivno. U razdoblju provedbe Strategije pametnog razvoja koja će se realizirati kroz sljedećih 10 godina očekuje se povećanje prihoda i rashoda s obzirom kako se očekuje realizacija projekata navedenih u Strategiji. U tome smislu planira se prijava projekata na regionalne, nacionalne i europske izvore financiranja, ali i financiranje kroz privatni kapital i javno - privatno partnerstvo, a što će sve direktno utjecati na povećanje kako prihoda, tako i rashoda.

2.2. Kvaliteta života

Ovaj dio analize usmjeren je na dimenziju kvalitete života. U tom kontekstu analizira se struktura stanovništva i ostali dionici koji mogu potaknuti poboljšanje kvalitete života kroz pružanje različiti usluga i organizaciju aktivnosti. Poglavlje je podijeljeno na dva dijela: Demografska struktura stanovništva te Civilni sektor.

2.2.1. Demografska struktura

Demografska struktura odnosi se na raspodjelu populacije unutar određene grupe prema određenim karakteristikama. Ove karakteristike uključuju faktore poput dobi, spola, obrazovanja, zanimanja, etničke pripadnosti i drugih relevantnih demografskih varijabli. Analizom demografske strukture možemo dobiti uvid u različite aspekte populacije te bolje razumjeti njezine karakteristike i promjene kroz vrijeme.

Gustoća naseljenosti područja Općine Velika Pisanica iznosi 15,69 stanovnika po km²³⁰. Prosječna gustoća naseljenosti manja je od prosjeka Bjelovarsko – bilogorske županije (s

²⁶ Općina Velika Pisanica(2024). Proračun 2020., 2021., 2022. i 2023. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://velika-pisanica.hr/proracun/>

²⁷ Ibid.

²⁸ Ibid.

²⁹ Ibid.

³⁰ Zavod za prostorno uređenje Bjelovarsko – bilogorske županije (2014). Izvješće o prostoru Bjelovarsko – bilogorske županije 2009. – 2013. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.zpubbz.hr/izvjezce-2009-2013/>

101.879 stanovnika 2021. godine³¹⁾ gdje je prosječna gustoća naseljenosti 38,61 stanovnika po km² i Republike Hrvatske gdje je prosječna gustoća 68,41 stanovnika po km²³².

Na području Općine Velika Pisanica prema Popisu stanovništva 2021. godine živi 1.313 stanovnika, od čega je 675 žena i 638 muškaraca. Na području Općine nalazi se osam naselja, od kojih je najnaseljenije naselje Velika Pisanica s 830 stanovnika, dok je najmanje naselje Bedenička s 13 stanovnika.³³ U odnosu na 2011. godinu, došlo je do smanjenja stanovnika u svim naseljima Općine³⁴.

Tablica 2. Broj stanovnika po naseljima Općine Velika Pisanica u 2021. i 2011. godini. Izvor: Državni zavod za statistiku, Podaci za 2021. i 2011. godinu.

Naselje	Broj stanovnika 2021. godine	Broj stanovnika 2011. godine
Babinac	219	321
Bačkovic	27	46
Bedenička	13	16
Čađavac	41	81
Nova Pisanica	37	59
Polum	35	39
Ribnjačka	111	154
Velika Pisanica	830	1.065
UKUPNO	1.313	1.781

Do smanjenja broja stanovnika došlo je i na cijelom području Općine. Od zadnjeg Popisa stanovništva 2011. godine smanjen je broj stanovnika Općine za 468 stanovnika što predstavlja smanjenje od 26,28%. Ovaj pokazatelj jednoznačno govori u prilog trenda depopulacije ruralnog prostora Općine Velika Pisanica. Tome u prilog govore i sljedeći indikatori:

- pokazatelj prosječne starosti, ili prosječna dob kao srednja vrijednost koja je prema podatcima iz 2021. godine iznosila 45,6 godina, dok je 2011. iznosila 44,4 odnosno u periodu od deset godina stanovništvo je u prosjeku postalo skoro 5 godine starije;
- indeks starenja tj. odnos udjela starijih osoba od 60 godina i udjela mlađih osoba do 19 godina koji je u 2021. godini iznosio 165,8%. Ovaj podatak nam govori da postoji nesrazmjer između mladog i starog stanovništva. Također, vidljivo je da je nesrazmjer još veći nego što je bio 2011. godine kada je indeks starenja iznosio 144,8 %;
- koeficijent starosti, odnosno udio starijih od 60 godina u ukupnom stanovništvu koji je

³¹ Državni zavod za statistiku (2021). Stanovništvo po županijama. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konaci-rezultati-popisa-2021/1270>

³² Državni zavod za statistiku (2023). Hrvatska u brojkama 2023. Dostupno na mrežnoj stranici: https://podaci.dzs.hr/media/rh0njfqt/croinf_2023.pdf

³³ Državni zavod za statistiku (2021). Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, popis 2021. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. – stanovništvo po naseljima. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konaci-rezultati-popisa-2021/1270>

³⁴ Državni zavod za statistiku (2011). Stanovništvo prema starosti i spolu u naseljima, Popis 2011. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>

2011. iznosi 30,3 %, a 2021. iznosi 32,4%.^{35,36}

Tablica 3. Pokazatelji starosti za područje Općine Velika Pisanica. Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva za 2011. i 2021. godinu.

Pokazatelji starenja stanovništva	2021.	2011.
Prosječna starost (god)	45,6	44,4
Indeks starenja	165,8	144,8
Koefficijent starosti	32,4	30,3

Prema Popisu stanovništva iz 2021. godine u Općini Velika Pisanica, najveći udio stanovnika (od njih 1.124)- 47,78% imalo je završenu srednju školu, dok je nešto manji broj, njih 41,37% imalo završenu osnovnu školu. Visoko obrazovanje imalo je 6,23% stanovništva Općine Velika Pisanica, dok 4,63% stanovnika Općine nije završilo osnovnu školu ili uopće nije išlo u školu³⁷.

Tablica 4. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi na području Općine Velika Pisanica. Izvor: Državni zavod za statistiku, podaci za 2021. i 2011. godinu.

Godina	Ukupno	Bez škole	1-3 razred osnovne škole	4-7 razred osnovne škole	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje				Nepoznato
							Svega	Stručni studij	Sveučilišni studij	Doktorat znanosti	
2021.	1.124	26	5	21	465	537	70	39	31	-	-

Iako su zadnji podaci vezani za pismenost zastarjeli, do sada nisu objavljeni noviji i relevantniji podaci u sklopu Popisa stanovništva 2021. godine te će se u nastavku teksta analizirati upravo zadnji podaci iz 2011. godine.

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine nepismenost je pretežito bila vezana za starije stanovništvo od 70 godina na području Općine. U tim je skupinama upravo i najviše nepismenog stanovništva. Ukupan postotak nepismenog stanovništva u populaciji Općine iznosi je 2,6% te je očekivano da se taj broj smanjio zbog promjene naraštaja od zadnjeg Popisa stanovništva³⁸.

Što se tiče informatičke pismenosti u 2011. godini, 29,58% populacije Općine Velika Pisanica znalo je obraditi tekst u digitalnom obliku, 20,01% znalo je napraviti tablični izračun, 31,32% koristilo se električnom poštom, dok se 35,86% koristilo internetom. Za očekivati je kako se u desetogodišnjem razdoblju od zadnjih dostupnih podataka za 2011. godinu informatička pismenost znatno poboljšala s obzirom da je postala neophodan element današnjice³⁹.

³⁵ Državni zavod za statistiku (2021). Popis stanovništva 2021. Stanovništvo po gradovima i općinama. Kontingenti stanovništva po gradovima/općinama. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konaci-rezultati-popisa-2021/1270>

³⁶ Državni zavod za statistiku (2011). Popis stanovništva 2011. Kontingenti stanovništva po gradovima/općinama. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>

³⁷ Državni zavod za statistiku (2021). Popis stanovništva 2021. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu po gradovima/općinama. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konaci-rezultati-popisa-2021/1270>

³⁸ Državni zavod za statistiku (2011). Stanovništvo staro 10 i više godina prema spolu, a nepismeni i prema starosti. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>

³⁹ Državni zavod za statistiku (2011). Stanovništvo staro 10 i više godina prema informatičkoj pismenosti, starosti i spolu. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>

2.2.2. Civilni sektor

Civilni sektor uključuje neprofitne organizacije koje djeluju izvan državne i tržišne dimenzije. Civilni sektor posjeduje kapacitet unaprijediti kvalitetu života stanovnika Općine te pružiti socijalne i druge usluge i aktivnosti stanovnicima Općine, između ostalog, koristeći i povećavajući dostupnost i kvalitetu digitalnih tehnologija.

Civilni sektor Općine Velika Pisanica čini 12 aktivnih udruga civilnog sektora od kojih se najviše udruga odnosi na sportsko i tehničko područje djelovanja, dok se manji broj udruga odnosi na udruge za kulturu, socijalne djelatnosti te druga područja djelatnosti. Iako udruge postoje u više naselja Općine, najveći broj udruga nalazi se u naselju Velika Pisanica gdje živi upravo i najveći broj stanovnika⁴⁰.

Tablica 5. Organizacije civilnog društva na području Općine Velika Pisanica. Izvor: Ministarstvo pravosuđa i uprave. Registrar udruga Republike Hrvatske.

Naziv udruge	Naselje	Područje djelovanja
Dobrovoljno vatrogasno društvo Velika Pisanica	Velika Pisanica	Tehnička
Zajednica Mađara - Pisanica	Velika Pisanica	Etnička
Lovačka udruga "Bilo" Velika Pisanica	Polum	Gospodarska
Kulturno umjetničko društvo "Sloga" Velika Pisanica	Trg hrvatskih branitelja 3, Velika Pisanica	Kulturna
Udruga umirovljenika općine - velika pisanica	Velika Pisanica	Kultura i umjetnost Obrazovanje, znanost i istraživanje Tehnička kultura
Nogometni klub "Bilo" Velika Pisanica	Velika Pisanica	Športska
Vatrogasna zajednica općine Velika Pisanica	Velika Pisanica	Tehnička
Dobrovoljno vatrogasno društvo Ribnjačka	Ribnjačka	Športska
Udruga umirovljenika Babinac - općina Velika Pisanica	Babinac	Kultura i umjetnost Obrazovanje, znanost i istraživanje Socijalna djelatnost Sport
Konjička udruga "Konji gizdavi" Velika Pisanica	Velika Pisanica	Športska
Dobrovoljno vatrogasno društvo Babinac	Babinac	Tehnička

⁴⁰ Ministarstvo pravosuđa i uprave. Središnji državni portal – Registrar udruga Republike Hrvatske. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://registro-npo-mpu.gov.hr/#!udruge/OwcBAAABAAEAAAAAAAoggkBAAAAAQIAAAABrEoAAAAAAAAAAAQEBy2niCgA>

2.3. Ekonomija

Ekonomija proučava kako društvo upravlja određenim resursima u cilju zadovoljavanja svojih potreba i želja. Poglavljem Ekonomija analiziraju se područja poput ekonomske aktivnosti stanovništva Općine, postojećih gospodarskih djelatnosti na području Općine, poduzetničke infrastrukture te analize poduzetništva. Navedeno poglavlje podijeljeno je na dvije cjeline: Gospodarsku sliku i Stanje poduzetništva.

2.3.1. Gospodarska slika

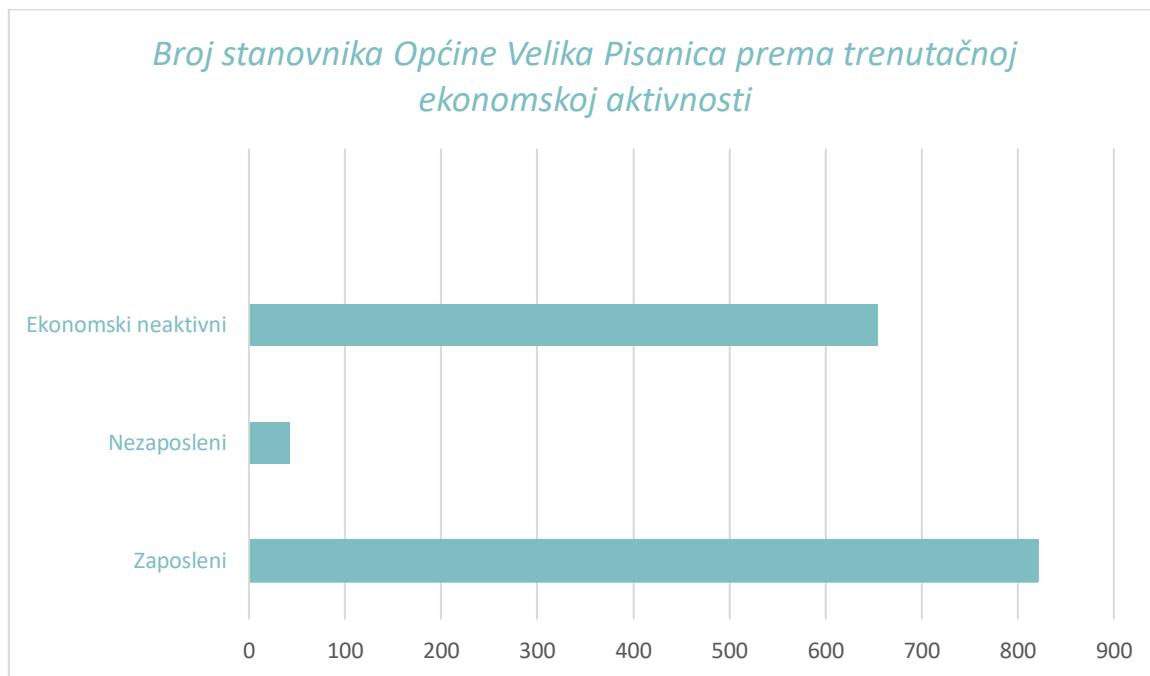
Gospodarska slika predstavlja prikaz stanja gospodarstva Općine Velika Pisanica kroz različite ekonomske pokazatelje i trendove. Gospodarska slika pruža uvid u zdravlje gospodarstva, njegovu dinamiku i ključne karakteristike.

Zadnji podaci vezani za trenutačnu aktivnost stanovništva su zastarjeli, a do sada nisu objavljeni noviji i relevantniji podaci u sklopu Popisa stanovništva 2021. godine te će se u nastavku teksta analizirati upravo ti podaci.

Prema zadnje dostupnim podacima 2011. godine, čak 43,11% ukupne populacije Općine Velika Pisanica bilo je ekonomski neaktivno. Najveći udio ekonomski neaktivnih osoba odnosio se na umirovljenike kojih je bilo 53,06% od ukupno ekonomski neaktivnih osoba. Uz navedeno, 2,77% stanovništva te je godine bilo nezaposleno. U odnosu na ekonomski neaktivne i nezaposlene osobe, zaposlenih osoba bilo je 54,12%. U tom smislu 2011. godine na svaku 1,18 osobu koja je zaposlena dolazila je jedna osoba koja je nezaposlena ili ekonomski neaktivna⁴¹.

⁴¹ Državni zavod za statistiku (2011). Popis stanovništva 2011. godine. Stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>

Graf 1. Broj stanovnika Općine Velika Pisanica prema trenutačnoj ekonomskoj aktivnosti. Izvor:: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011. godine.

Od ukupno 821 evidentirano zaposlenih stanovnika na području Općine Velika Pisanica, prema zadnjim podacima iz 2011. godine, najveći broj stanovnika (535) radio je u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. Nešto manji broj stanovnika (69) radio je u djelatnosti Prerađivačke industrije, djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravcima motornih vozila i motocikala (38) te djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (37)⁴².

Tablica 6. Zaposlene osobe po području djelatnosti na području Općine Velika Pisanica. Izvor: Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva 2011. godine. Zaposleni prema područjima djelatnosti, starosti i spolu po gradovima/općinama.

Područje djelatnosti	Ukupno
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	535
Rudarstvo i vađenje	2
Prerađivačka industrija	69
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	1
Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnost sanacije okoliša	6
Građevinarstvo	25
Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala	38
Prijevoz i skladištenje	14
Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	37
Informacije i komunikacije	5
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	3
Poslovanje nekretninama	-

⁴² Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstva u stanova 2011. Zaposleni prema područjima djelatnosti, starosti i spolu po gradovima/općinama. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>

Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	7
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	2
Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	23
Obrazovanje	17
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	23
Umjetnost, zabava i rekreacija	2
Ostale uslužne djelatnosti	3
Djelatnosti kućanstava kao poslodavca, djelatnosti kućanstva koja proizvode različitu robu i obavlaju različite usluge za vlastite potrebe	5
Djelatnost izvanteritorijalnih organizacija i tijela	-
Nepoznato	4

Najviše zaposlenih u Općini Velika Pisanica u 2011. godini bilo je zaposleno u zanimanjima poljoprivrednika, šumara, ribara i lovaca, dok je u manjoj mjeri bilo zaposleno u uslužnim i trgovačkim zanimanjima te zanimanjima u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji, kao i jednostavnim zanimanjima te kao rukovatelji postrojenjima i strojevima, industrijskim proizvođačima i sastavljačima proizvoda⁴³.

Na području Općine postoji poslovna zona Velika Pisanica. Poslovna zona nalazi se uz lokalnu prometnicu te je udaljena 1,5 km od naselja Nova Pisanica te 25 km od centra Grada Bjelovara. Veličina poslovne zone iznosi 10 ha⁴⁴. Za potrebe razvoja poduzetništva, a posebno poduzetnika početnika i *start-up* poduzeća osnovan je Poduzetnički inkubator Velika Pisanica⁴⁵.

⁴³ Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. Dostupno na mrežnoj stranici: https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_42/h01_01_42_zup13_4456.html

⁴⁴ Službena stranica Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velikapisanica.hr/zone/hrvatska/poslovna_zona_velika_pisanica/

⁴⁵ Općina Velika Pisanica (2021). Provedbeni program Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velikapisanica.hr/images/uploads/PROVEDBENI_PROGRAM_OPCINE_VELIKA_PISANICA_2021.-2025._.pdf

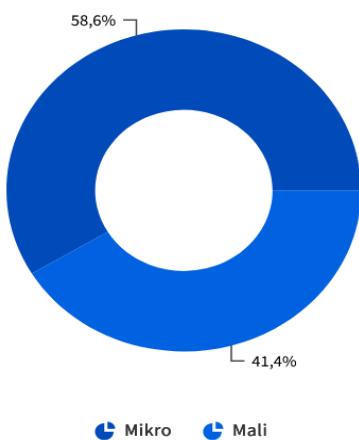
2.3.2. Stanje poduzetništva

Stanje poduzetništva odnosi se na opis i analizu trenutnog stanja, aktivnosti i karakteristika poduzetničkog sektora na određenom području.

Prema podacima iz 2022. godine, na području Općine Velika Pisanica djelovalo je 18 poduzetnika koji su predali Godišnji finansijski izvještaj za zadnju statističku godinu, dok je ukupni broj poduzetnika uključujući i one koji nisu predali Finansijski izvještaj 56. Najzastupljeniji su mikro subjekti s ukupnim udjelom od 96% ukupnih poduzeća, dok je malih poduzeća bilo 4%⁴⁶.

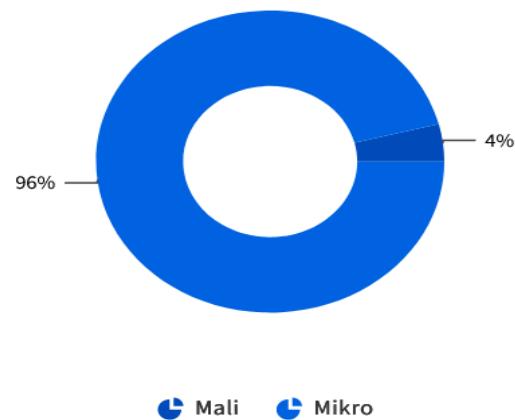
Slika 7. Podjela prihoda po veličini subjekata. Izvor: Fina info.BIZ.

Podjela prihoda po veličini subjekta

Slika 8. Podjela subjekata po veličini u Općini Velika Pisanica. Izvor: Fina info.BIZ.

Podjela subjekata po veličini

Najveći udio prihoda u 2022. godini ostvarili su mikro poslovni subjekti koji su ostvarili čak 58,6% ukupnih prihoda, dok su mali poslovni subjekti ostvarili 41,4% prihoda. Ukupno ostvareni prihodi za 2022. godinu iznosili su 4,76 mil. Eur. Najveći udio prihoda prema tipu subjekata ostvarila su društva s ograničenom odgovornošću s područja Općine⁴⁷.

U zadnjih pet godina broj poslovnih subjekata uglavnom se održavao na istoj razini⁴⁸.

⁴⁶ Fina info.BIZ. Baza poslovnih informacija. Poduzetnici na području Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://infobiz.fina.hr/serviceinfo>

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

Slika 9. Kretanje broja poslovnih subjekata u Općini Velika Pisanica. Izvor: Fina Info.BIZ.

Poslovni subjekti u Općini Velika Pisanica zapošljavali su 61 osobu. Najveći udio zaposlenih zapošljavali su mikro poslovni subjekti, čak 75,4% ukupnog broja zaposlenih osoba, dok su mali poslovni subjekti zapošljavali 24,6% ukupnog broja zaposlenih osoba. Tip subjekta koji je zapošljavao najveći broj zaposlenih osoba bilo je društvo s ograničenom odgovornošću. Prosječna neto plaća koju su isplaćivali poslovni subjekti na području Općine bila je 644 Eur, dok je prosječna bruto plaća iznosila 924 Eur⁴⁹.

2.4. Okoliš

Okoliš predstavlja okruženje koje utječe na neki sustav. U ovom kontekstu pod poglavljem Okoliš analiziraju se zaštićena područja, prirodni resursi Općine, kao i gospodarenje otpadom na području Općine Velika Pisanica. Sukladno tome poglavlje je podijeljeno na sljedeće cjeline: Integralno upravljanje resursima i Zaštićeni prirodni dijelovi područja Općine.

2.4.1. Integralno upravljanje resursima

Integralno upravljanje resursima uzima u obzir sve aspekte okoliša, uključujući vodu, šume i otpad, te stremi ka pristupu koji prepoznaje međusobnu povezanost tih elemenata. Ovakav pristup uključuje racionalno korištenje vodnih resursa, očuvanje i obnovu šuma te učinkovito upravljanje otpadom kako bi se smanjio negativni utjecaj na okoliš.

Općina Velika Pisanica nalazi se na nadmorskoj visini od 120 do 230 metara nadmorske visine. Visina joj se povećava od jugozapada prema sjeveroistoku. Područje je brdovito te ispresjecano potočnim dolinama⁵⁰.

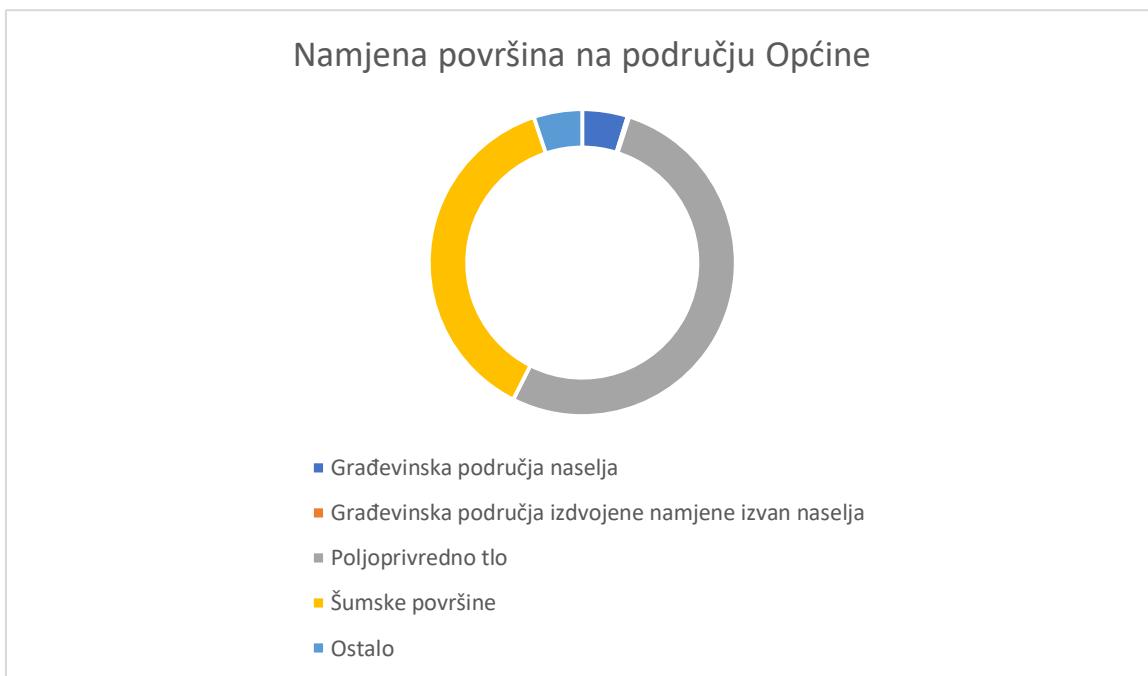
⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Pro Konzalting d.o.o. u suradnji sa članovima Radne skupine (2015). Strateški razvojni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2015-2020.g. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/KONACNA_strategija_Velike_Pisanice_2015-2020_siječanj_2016.pdf

Dominantni reljef Općine Velika Pisanica jest gora Bilogora⁵¹. Bilogora, kao nizinska gora prostire se od Kalnika pa sve do Papuka u duljini od približno 80 km te se sastoji od niza brežuljaka koji se pružaju između Podravine i Lonjsko-ilovske zavale. Najviši joj se vrh nalazi na visini od 309 metara nadmorske visine. Bilogora je građena od kristalaste jezgre te je pokrivena pliocenskim pjeskovitim laporima i pješčenjacima s ulošcima lignita iz tercijara te pleistocenskih žutih pijesaka i praporu iz kvartara. Na nekim dijelovima gore moguće je pronaći rasjede. Na gori izviru pritoci rijeke Česme i Glogovnice, a pokrivaju je šume bukve, hrasta kitnjaka, hrasta lužnjaka i graba, dok se na padinama nalaze brojni vinogradi, voćnjaci i kukuruzišta⁵².

Od ukupno 8220,40 ha površine Općine Velika Pisanica, najveći udio odnosi se na poljoprivredne površine, čak 8220,40 ha ili 52,47% površine Općine. Nakon poljoprivrednih površina najzastupljenije su šume s 3078,84 ha ukupne površine. Građevinska područja naselja obuhvaćaju samo 4,79%, dok građevinska područja izdvojene namjene izvan naselja 0,17%.

Slika 10. Namjena površina na području Općine Velika Pisanica. Izvor: Prostorni plan uređenja Općine Velika Pisanica IV. izmjene i dopune.

Šumske površine Općine obuhvaćaju 37,45% ukupne površine Općine, pri čemu šumske površine gospodarske namjene čine 3078,84, odnosno 36,63%, dok šume posebne namjene čine 67,76 ha, odnosno 0,82% ukupne površine Općine⁵³. I dok se na obroncima Bilogore u

⁵¹ Općina Velika Pisanica (2021). Provđbeni program Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velikapisanica.hr/images/uploads/PROVEDBENI_PROGRAM_OPCINE_VELIKA_PISANICA_2021.-2025._.pdf

⁵² Službena stranica Hrvatska enciklopedija. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/bilogora>

⁵³ Arhitektonski Atelier Deset d.o.o. za arhitekturu i urbanizam (2020). IV. Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PPUO-Velika_Pisanica-IV-izmjene-ELABORAT-PLANA.pdf

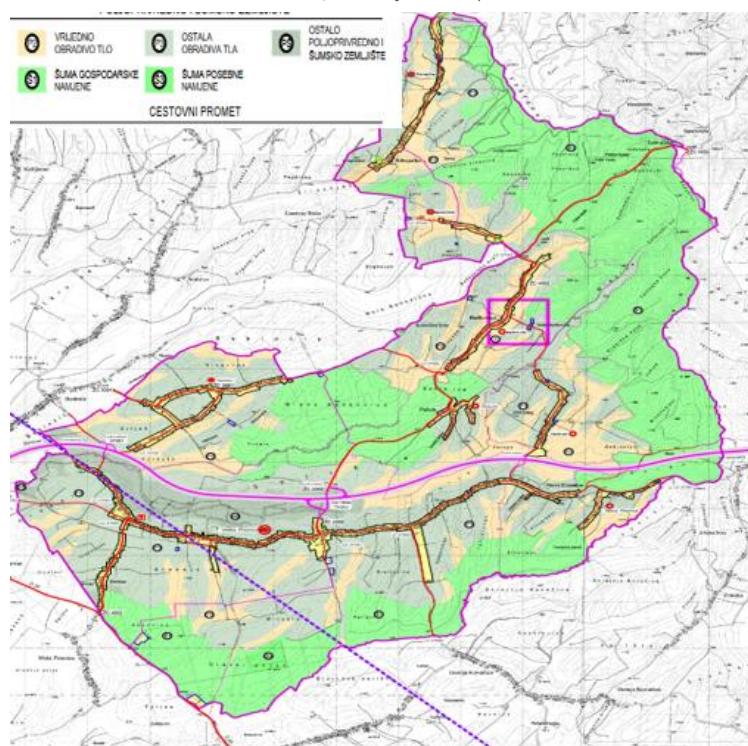
većem udjelu mogu pronaći šume bukve i graba, u nizinskom se dijelu većinski nalaze šume hrasta kitnjaka⁵⁴.

Velikim dijelom šuma na području Općine gospodare Hrvatske šume d.o.o. Uprava šuma podružnica Bjelovar, šumarija Velika Pisanica kroz dvije gospodarske jedinice: Dugački gaj – Jasenova – Drlež i Pisanička Bilogora⁵⁵.

Veličina gospodarske jedinice Pisanička Bilogora prema podacima Hrvatskih šuma iznosi 6 071,37 ha. Namjena šuma gospodarske jedinice u potpunosti je gospodarska. Pri tome, 5 868,06 ha čine obrasle površine, 116,18 ha čine neobrasle šume, dok 87,13 ha čine neplodno zemljište. Veličina gospodarske jedinice Dugački gaj – Jasenova – Drlež iznosi 3 429,84, a namjena šuma je raznolika. I dok u gospodarsku namjenu spada 3 241,73 ha, u posebnu namjenu 34,76, u zaštitne šume spada 34,76 ha. Na navedenoj gospodarskoj jedinici ukupno je obrasio 3 302,43 ha, neobraslo 81,39 ha, dok je neplodno 46,02 ha⁵⁶.

Na području postoje dva postojeća eksploatacijska polja ugljikovodika⁵⁷ koja su prikazana u Grafičkom dijelu Prostornog plana uređenja Općine Velika Pisanica⁵⁸.

Slika 11. Karta Općine Velika Pisanica s definiranim eksploatacijskim poljem, šumama i obradivim tlorom. Izvor: Prostorni plan uređenja Općine Velika Pisanica, IV. izmjene i dopune.

⁵⁴ Pro Konzalting d.o.o. u suradnji sa članovima Radne skupine (2015). Strateški razvojni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2015-2020.g. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/KONACNA_strategija_Velike_Pisanice_2015-2020_sijecanj_2016.pdf

⁵⁵ Službena stranica Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/gospodarski-subjekti/hrvatska/shumarija_velika_pisanica/

⁵⁶ Hrvatske šume d.o.o. Obrazac ŠGO-1. Dostupno na mrežnoj stranici: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/sume/sumarstvo/sumskogospodarska_osnova2016-2025/SGO-1.pdf

⁵⁷ Arhitektonski Atelier Deset d.o.o. za arhitekturu i urbanizam (2020). IV. Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PPUO-Velika_Pisanica-IV-izmjene-ELABORAT-PLANA.pdf

⁵⁸ Arhitektonski Atelier Deset d.o.o. za arhitekturu i urbanizam (2020). IV. Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PPUO-Velika_Pisanica-IV-izmjene-ELABORAT-PLANA.pdf

Gospodarenje otpadom dodijeljeno je trgovackom društvu Komunalac d.o.o. za obavljanje komunalne djelatnosti iz Bjelovara. Javna usluga sakupljanja komunalnog otpada uključuje sakupljanje komunalnog otpada putem spremnika od pojedinog korisnika i prijevoz i predaju otpada ovlaštenoj osobi za obradu takvog otpada te uključuje sakupljanje: miješanog komunalnog otpada, biootpada, reciklabilnog komunalnog otpada i glomaznog otpada⁵⁹.

Prema podacima Izvješća o prekoračenoj količini miješanog komunalnog otpada za jedinice lokalne samouprave za 2022. godinu ukupni sakupljeni komunalni otpad u sklopu javne usluge iznosi 124,59 tona pri čemu miješani komunalni otpad sakupljen u sklopu javne usluge čini 104,80 tona, dok odvojeno sakupljeni otpad u sklopu javne usluge iznosi 19,79 tona. Izvješće upozorava kako masa sakupljenog miješanog komunalnog otpada prekoračuje graničnu količinu miješanog komunalnog otpada te da je potrebno aktivno raditi na smanjenju miješanog komunalnog otpada⁶⁰.

Tablica 7. Prekoračena količina miješanog komunalnog otpada, izvor: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Izvješće o prekoračenoj količini miješanog komunalnog otpada za jedinice lokalne samouprave za 2022. godinu.

Ukupno sakupljeni komunalni otpad u	Miješani komunalni otpad sakupljen u sklopu javne usluge	Miješani komunalni otpad sakupljen u sklopu javne usluge	Miješani komunalni otpad sakupljen u sklopu javne usluge	Odvojeno sakupljeni komunalni otpad u sklopu javne usluge	Odvojeno sakupljeni komunalni otpad putem mobilnog reciklažnog dvorišta	Odvojeno sakupljeni komunalni otpad putem stacionarnog reciklažnog dvorišta	Koeficijent graničnog udjela mase sakupljenog miješanog komunalnog otpada	MSK = Masa sakupljenog miješanog komunalnog otpada koja prekoračuje graničnu količinu miješanog komunalnog otpada (tona)
124,59	104,80	0,00	0,00	19,79	0,00	0,00	0,50	42,50

2.4.2. Zaštićeni prirodni dijelovi područja Općine

Zaštićeni prirodni dijelovi nekog područja odnose se na specifična područja koja su označena i očuvana zbog svoje posebne ekološke, biološke, geološke ili kulturne važnosti. Sustav zaštite i cjelovitog očuvanja prirode i njezinih dijelova definiran je Zakonom o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19)⁶¹. U skladu s navedenim zakonom priroda je definirana kao sveukupna bioraznolikost, krajobrazna raznolikost i georaznolikost koja je od interesa za Republiku Hrvatsku i uživa njezinu osobitu zaštitu. Zaštićeni dijelovi prirode su dijelovi prirode proglašeni Zakonom o zaštiti prirode, dok su zaštićena područja geografski jasno određen prostor koji je namijenjen zaštiti prirode i kojima se upravlja radi dugoročnog očuvanja prirode i pratećih usluga ekološkog

⁵⁹ Službena stranica Komunalac Bjelovar. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://komunalac-bj.hr/404>

⁶⁰ Zavod za zaštitu okoliša i prirode (2024). Izvješće o prekoračenoj količini miješanog komunalnog otpada za jedinice lokalne samouprave za 2022. godinu_v3. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.haop.hr/hr/tematska-područja/otpad-registri-oneciscavanja-i-ostali-sektorski-pritisci/gospodarenje-otpadom-0>

⁶¹ Zakon o zaštiti prirode. Narodne novine broj 80/13, 15/18, 14/19, 127/19.

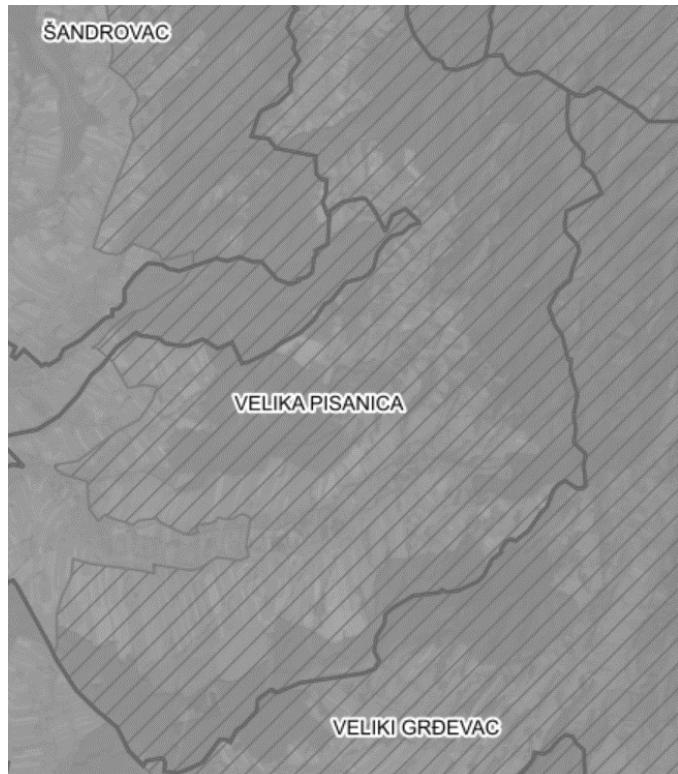
sustava. Sukladno navedenom, zaštićenu prirodu možemo podijeliti na zaštićen dio prirode sukladno Zakonu o zaštiti prirode, te zaštićeno područje sukladno ekološkoj mreži Natura 2000.

Na području Općine Velika Pisanica nalazi se jedno zaštićeno područje sukladno Uredbi o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (NN 80/2019). Navedeno područje zaštićeno je pod oznakom HR1000008 Bilogora i Kalničko gorje⁶² te je definirano kao POP područje, odnosno područje značajno za očuvanje ptica. Navedeno područje proteže se kroz Koprivničko – križevačku, Varaždinsku, Bjelovarsko – bilogorsku i Virovitičko – podravsku županiju, a veličine je 95.070,86 ha. Područje karakterizira brdoviti reljef koji je sačinjen od šumskih staništa na kojima prevladavaju šume hrasta bukve i hrasta te šume bukve, dok se na podnožju mogu pronaći livade, vlažne livade u dolinama potoka s obradivim površinama i intenzivno obrađenim poljoprivrednim zemljиштима. Upravo zbog tih karakteristika područje je pogodno za gnijezđenje, zimovanje te prelet brojnih vrsta ptica. Najkarakterističnije vrste ptica koje je moguće pronaći na prostoru su: crvenoglavi djetlić (*Dendrocopos medius*), crna žuna (*Dryocopus martius*), bjelovrata muharica (*Ficedula albicollis*) i mala muharica (*Ficedula parva*)⁶³.

Slika 12. Zaštićena područja sukladno Uredbi o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže.
Izvor: Bioportal.

Zaštićenim dijelom prirode upravlja

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Bjelovarsko – bilogorske županije. U tome smislu Ustanova prati i proučava stanje zaštićenih područja i drugih zaštićenih prirodnih vrijednosti iz nadležnosti Bjelovarsko-bilogorske županije, te vodi evidencije o njima i njihovom stanju, predlaže akte o proglašenju zaštićenih područja i drugih zaštićenih prirodnih vrijednosti, priprema i predlaže nadležnim tijelima mјere zaštite, pred nadležnim inspekcijskim tijelima pokreće postupke nadzora i poduzimanja mјera, brine o organizaciji pravilnog održavanja zaštite, pruža stručnu pomoć vlasnicima i korisnicima zaštićenih područja te priprema, organizira i provodi aktivnosti promicanja zaštićenih područja i drugih zaštićenih prirodnih vrijednosti kao prirodne baštine Županije⁶⁴.

⁶² Arhitektonski Atelier Deset d.o.o. za arhitekturu i urbanizam (2020). IV. Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PPUO-Velika_Pisanica-IV-izmjene-ELABORAT-PLANA.pdf

⁶³ Službena stranica Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko-križevačke županije. Dostupno na mrežnoj stranici: https://zastita-prirode-kckzz.hr/zasticena_podrucja/bilogora-i-kalnicko-gorje/

⁶⁴ Službena stranica Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Bjelovarsko-bilogorske županije. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.zastita-prirode-bbz.hr/o-ustanovi/>

2.5. Temeljne usluge

Temeljne usluge odnose se na osnovne usluge koje su ključne za osiguravanje dobrobiti i potreba zajednice, društva ili pojedinca. Ove usluge neophodne su za osiguravanje temeljnih ljudskih potreba i poboljšanje kvalitete života. Kroz dimenziju Temeljnih usluga analizirana je društvena infrastruktura na području Općine Velike Pisanica, odnosno infrastruktura namijenjena za predškolski odgoj i obrazovanje, zdravstvo i socijalnu skrb, kulturu, komunalnu djelatnost, sport i rekreaciju, energetiku te širokopojasnu infrastrukturu. U tome smislu ovo je poglavlje podijeljeno na analizu društvene infrastrukture te infrastrukture za energetiku i širokopojasni Internet.

2.5.1. Društvena infrastruktura

Društvena infrastruktura obuhvaća skup institucija, resursa i usluga koje podržavaju društvene funkcije, interakcije i razvoj zajednica. Ova vrsta infrastrukture igra ključnu ulogu u oblikovanju društva, pružanju socijalne podrške i omogućavanju zajedničkog života. U ovom smislu društvena infrastruktura je podijeljena na društvenu infrastrukturu za obrazovanje, zdravstvo i socijalnu skrb, kulturnu, komunalnu te infrastrukturu za sport i rekreaciju.

Društvena infrastruktura vezana za predškolski odgoj i obrazovanje na području Općine Velika Pisanica obuhvaća dječju igraonicu „Pisanički mališani“ i Osnovnu školu Velika Pisanica sa četiri područne škole: Babinac, Bedenik, Ribnjačka i Lasovac.

Nekadašnji dječji vrtić Općine Velika Pisanica je trenutno u završnoj fazi rekonstrukcije. Nalazit će se središnjem dijelu naselja Velika Pisanica. Do tada djeca na području Općine mogu pohađati dječju igraonicu „Pisanički mališani“ ili Osnovnu školu Velika Pisanica koja provodi Program predškolskog odgoja. Dječja igraonica započela je radom 2001. zahvaljujući članicama Udruge žena Velika Pisanica te uz finansijsku potporu Općine. Djeca igraonicu pohađaju u trajanju od četiri sata svaki dan te se 2019./2020. godine upisalo 15-tero djece.⁶⁵ Nadalje, prema podacima Ministarstva znanosti i obrazovanja u školskoj godini 2022/2023. predškolski program OŠ Velika Pisanica je pohađalo ukupno 24 djece.⁶⁶

Današnja školska zgrada je izgrađena 1971. godine. Osnovna škola ustrojena je kao matična osmogodišnja škola u Velikoj Pisanici, sa četiri područne škole: Babinac, Bedenik, Ribnjačka i Lasovac.⁶⁷ Ukupan broj učenika u školskoj 2020./2021. godini u matičnoj i područnim školama

⁶⁵ Općina Velika Pisanica (2021). Provedbeni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2021-2025. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PROVEDBENI_PROGRAM_OPCINE_VELIKA_PISANICA_2021.-2025._.pdf

⁶⁶ Službena stranica Ministarstva zdravstva i obrazovanja. Dostupno na mrežnoj stranici <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiYTliOTk5MmYtMWE2Yi00N2NkLTg1YmUtNWlwMzA0ZjQzZDlIwidCl6ijjjMTFjYmNjLWI3NjEtNDVky1hHOWY1LTrhYzc3ZTk0ZTFkNCIsImMiOjh9>

⁶⁷ Službena stranica Osnovne škole Velika Pisanica. Povijest škole. Dostupno na mrežnoj stranici: <http://os-velika-pisanica.skole.hr/skola/povijest>

je 207⁶⁸, dok prema podacima Portala otvorenih podataka u školskoj godini 2022/2023 ukupan broj učenika u školama je 157.⁶⁹

Infrastruktura namijenjena za zdravstvo i socijalnu skrb na području Općine Velika Pisanica obuhvaća ordinaciju opće medicine u sklopu Doma zdravlja Velika Pisanica te ljekarnu koje su smještene u središtu naselja Velika Pisanica.⁷⁰

Kulturna infrastruktura na području Općine obuhvaća objekte zaštićene Registrom kulturnih dobara Republike Hrvatske te ostale objekte usmjerene na kulturnu djelatnost.

Zaštićena kulturna dobra Registrom kulturnih dobara na području Općine obuhvaćaju:

- Crkvu Presvetog Srca Isusova koja je zaštićena pod registarskim brojem Z – 2108 te se nalazi u naselju Velika Pisanica. Crkva Presvetog Srca Isusova je zaštićena kao nepokretna pojedinačna vrsta kulturnog dobra te datira iz 20. stoljeća. Građevina je trobrodna sa sakristijom smještenom zapadno uz svetište te zvonikom nad glavnim pročeljem.⁷¹
- Crkvu sv. Lazara koja je zaštićena pod registarskim brojem Z-2244 te se nalazi u naselju Velika Pisanica. Crkva je sagrađena početkom 18. stoljeća, točnije 1713. godine u oblicima baroka. Jednobrodna je građevina pravokutnog tlocrta s trostranim apsidom te zvonikom oktogonalnog presjeka na glavnom pročelju. Unatoč izmjenama izvedenim tijekom obnove, u velikoj mjeri je zadržala barokne oblike.⁷²
- Kalvinističku crkvu koja je zaštićena pod rednim brojem Z-2107 te koja se nalazi u naselju Velika Pisanica. Crkva je jednobrodna građevina pravokutnog tlocrta s polukružnim svetištem i zvonikom postavljenim istočno uz glavno pročelje. Unutrašnjost crkve odlikuje jednostavnosću što je tipično za kalvinske crkve. Sagrađena je početkom 20. stoljeća u historicističkim oblicima sa skladno oblikovanim pročeljem.⁷³

Od ostale infrastrukture namijenjene za kulturu na području postoje:

- Društveni domovi koji se nalaze u naseljima Velika Pisanica, Babinac i Ribnjačka⁷⁴, te
- Središnji dio naselja Velika Pisanica te pravoslavna kapela sv. Apostola Tome u Čađavcu koji imaju status spomenika III. kategorije.⁷⁵

⁶⁸ Općina Velika Pisanica (2021). Provedbeni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2021-2025. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PROVEDBENI_PROGRAM_OPCINE_VELIKA_PISANICA_2021.-2025._._.pdf

⁶⁹ Službena stranica Portala otvorenih podataka. Dostupno na mrežnoj stranici: [Statistika u nizu: Gradovi i općine u statistici- Gradovi i općine u statistici- CKAN \(gov.hr\)](#)

⁷⁰ Općina Velika Pisanica (2021). Provedbeni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2021-2025. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PROVEDBENI_PROGRAM_OPCINE_VELIKA_PISANICA_2021.-2025._._.pdf

⁷¹ Ministarstvo kulture i medija. Registr kulturnih dobara Republike Hrvatske. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://register.kulturnadobra.hr/#/>

⁷² Ministarstvo kulture i medija. Registr kulturnih dobara Republike Hrvatske. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://register.kulturnadobra.hr/#/>

⁷³ Ministarstvo kulture i medija. Registr kulturnih dobara Republike Hrvatske. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://register.kulturnadobra.hr/#/>

⁷⁴ Općina Velika Pisanica (2021). Provedbeni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2021.-2025. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PROVEDBENI_PROGRAM_OPCINE_VELIKA_PISANICA_2021.-2025._._.pdf

⁷⁵ Općina Velika Pisanica (2021). Provedbeni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2021.-2025. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PROVEDBENI_PROGRAM_OPCINE_VELIKA_PISANICA_2021.-2025._._.pdf

Infrastruktura namijenjena promicanju javne sigurnosti uključuje vatrogasne domove. Na području Općine nalaze se vatrogasni domovi, među kojima je zadnji obnovljen vatrogasni dom Velika Pisanica. Osim DVD Velika Pisanica, na području Općine uspješno djeluje i DVD Babinac i DVD Ribnjačka.⁷⁶

Infrastruktura namijenjena za sport i rekreaciju uključuje šest nogometnih igrališta (četiri u naselju Velika Pisanica, a po jedno u naselju Babinac i Ribnjačka) središnji park te dječje igralište u centru Velike Pisanice, dok se od komunalne infrastrukture na području Općine nalaze groblja i mrtvačnice.⁷⁷

Na području Općine postoje čak 12 groblja, od koji se njih četiri nalaze u samoj Velikoj Pisanici: katoličko, dva pravoslavna i kalvinsko groblje. U naseljima Babinac i Bedenička se nalazi po jedno groblje, a u naseljima Čađavac, Ribnjačka i Bačkovicu po dva groblja.⁷⁸ Mrtvačnice se na području Općine nalaze u naselju Velika Pisanica te u naselju Ribnjačka.⁷⁹

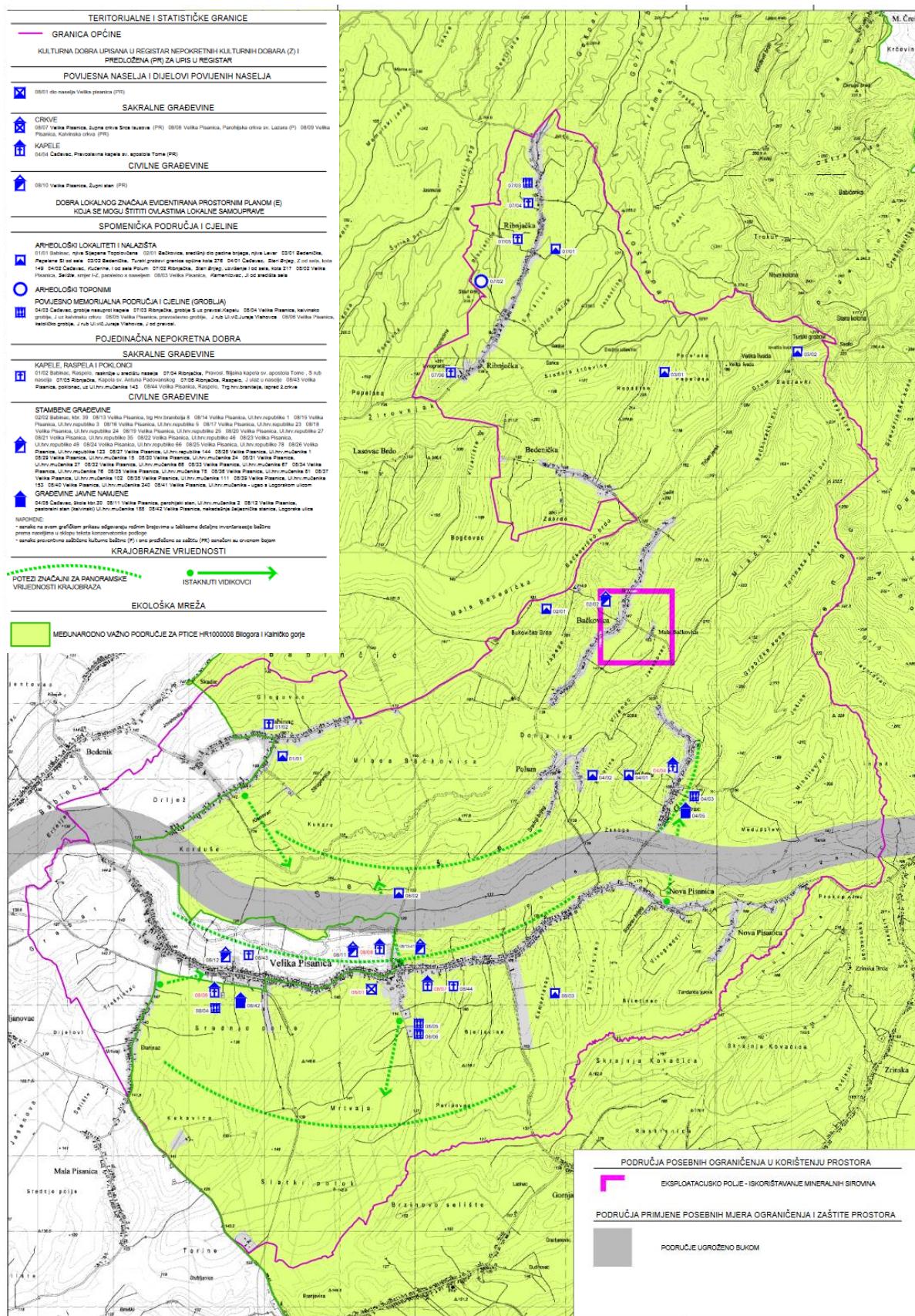
⁷⁶ Službena stranica Općine Velika Pisanica. Vatrogasna zajednica Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/udruge/hrvatska/vatrogasna_zajednica_opine_velika_pisanica/

⁷⁷ Službena stranica Općine Velika Pisanica. Registr komunalne infrastrukture Općine Velika Pisanica.

⁷⁸ Pro Konzalting d.o.o. u suradnji sa članovima Radne skupine (2015). Strateški razvojni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2015 – 2020.g. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/KONACNA_strategija_Velike_Pisanice_2015-2020_sijecanj_2016.pdf

⁷⁹ Službena stranica Općine Velika Pisanica. Registr komunalne infrastrukture Općine Velika Pisanica.

Slika 13. Uvjeti korištenja uređenja i zaštite prostora na području Općine Velika Pisanica. Izvor: IV. Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Velika Pisanica.

2.5.2. Infrastruktura za energetiku i širokopojasni Internet

Infrastruktura za energetiku i širokopojasni internet obuhvaća fizičke i tehničke elemente potrebne za pružanje plinoopskrbe, električne energije i širokopojasnog pristupa.

Prema Grafičkom dijelu Prostornog plana Općine Velika Pisanica definiran je energetski sustav, pošta te telekomunikacijska i plinovodna mreža na području Općine. U tome smislu vidljivo je postojanje elektroenergetske i plinoopskrbne infrastrukture na području, kao i infrastrukture koja služi telekomunikaciji. Električnom energijom i telefonom pokrivena su sva naselja Općine i gotovo 96% kućanstva priključena su na elektro-energetski sustav.⁸⁰

Distribucijskim sustavom plinovoda upravlja Gradska plinara Bjelovar d.o.o. Bjelovar koja osim na području Općine Velika Pisanica djeluje i na području Grada Bjelovara te osam općina: Rovišće, Nova Rača, Severin, Berek, Ivanska, Štefanje, Kapela i Veliki Grđevac.⁸¹

Plinska mreža izvedena je kroz naselja Velika Pisanica i Nova Pisanica, a samo 9% domaćinstava potrošači su plina. Interes od strane mještana za priključivanjem na plinsku mrežu nije toliko izražen, obzirom da se veliki broj kućanstava služi prirodnim materijalima i ima riješeno grijanje na kruta goriva.⁸² Strateškim dokumentom Planom razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije se navodi da je u okviru energetike potrebno povećati plinofikacijsku mrežu na području Županije, te nastaviti poticati korištenje bioenergije i ulaganja u energetsku učinkovitost zgrada.⁸³

Elektra Bjelovar zadužena je za distribuciju električne energije za područje Općine Velika Pisanica. Električna energija dostupna je u svim naseljima Općine te na području postoji javna rasvjeta.

Što se tiče informacijsko-komunikacijske infrastrukture područje Općine pokriveno je fiksnim telefonskim linijama i mobilnom telefonijom. Time je omogućeno spajanje računala na brzu internetsku mrežu, iako je, još uvijek nedovoljna pokrivenost, što je važno za razvoj gospodarstva, posebno turizma. Ukupna pokrivenost brzim internetom je 65% na području Županije, no ta mreža se sustavno i brzo razvija.⁸⁴

Prema podacima HAKOM-a iz 2023. godine, na području Općine Velika Pisanica veći udio područja obuhvaća pristup širokopojasnom pristupu koji ima brzine do 30 Mbit/s, dok nešto manji udio područja obuhvaća pristup širokopojasnom pristupu koji ima brzine do 100 Mbit/s, dok vrlo mali udio površine ima pristup ultrabrzom širokopojasnom pristupu gdje su brzine jednake ili veće od 100 Mb/s.⁸⁵ Nadalje, na temelju podataka HAKOM-a iz 2023. godine, dostupnost pokretnog pristupa velikih brzina (između 30 i 100 Mbit/s) je dostupan na skoro

⁸⁰ Općina Velika Pisanica (2015). Strateški razvojni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2015.-2020.godine.

⁸¹ Službena stranica Gradske plinare Bjelovar. Distributivno područje. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://gpb.hr/gradska-plinara-bjelovar/plinara/distributivno-podruce>

⁸² Općina Velika Pisanica (2015). Strateški razvojni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2015.-2020.godine.

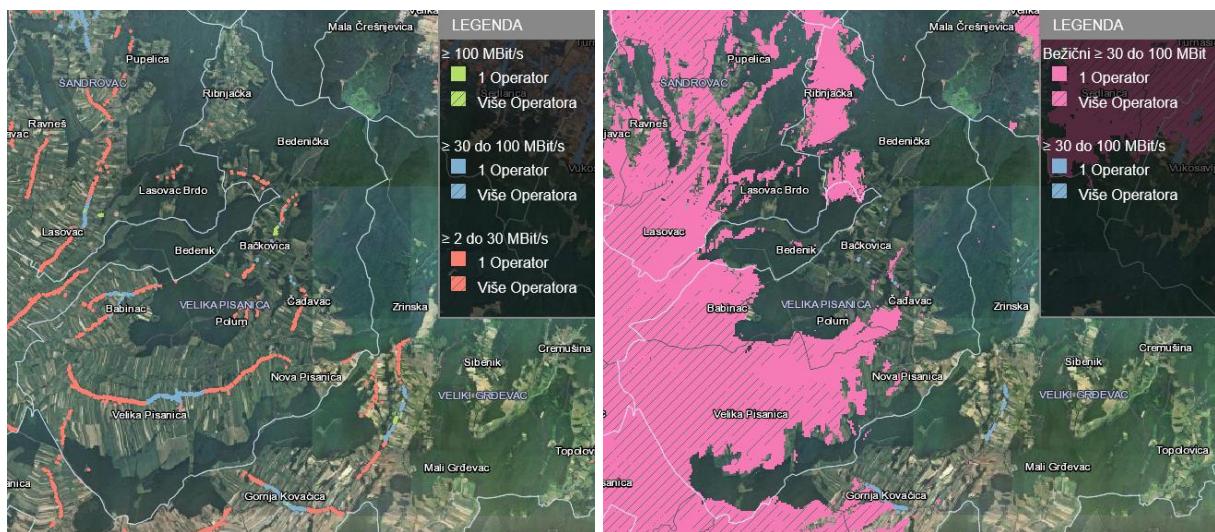
⁸³ Nacrt Plana razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije 2022.-2027. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://bbz.hr/zupanijska-uprava/nacrt-plana-razvoja-bjelovarsko-bilogorske-zupanije-2022-2027>

⁸⁴ Općina Velika Pisanica (2015). Strateški razvojni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2015.-2020.godine.

⁸⁵ HAKOM (2023). Interaktivni GIS portal. Područja dostupnosti širokopojasnog pristupa. Svi slojevi bez mreža pokretnih komunikacija. Dostupno na mrežnoj stranici: i: <http://mapiranje.hakom.hr/hr-HR/SirokopojasniPristup#sthash.O3o83Dfa.t8a740Bv.dpbs>

cijelom jugozapadnom dijelu Općine Velika Pisanica.⁸⁶ Veći dio stanovništva Općine Velika Pisanica i dalje ne može koristiti širokopojasni pristup velikih brzina, uslijed nedostupnosti odgovarajućih širokopojasnih mreža velikih brzina.

Slika 14. Prikaz dostupnosti nepokretnog (A) i pokretnog (B) širokopojasnog pristupa raznih brzina na području Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: <http://mapiranje.hakom.hr/hr-HR/SirokopojasniPristup#sthash.O3o83Dfa.t8a740Bv.dpbs>

Dugoročno, situacija nedovoljne dostupnosti širokopojasnog pristupa velikih brzina, onemogućava punu realizaciju pozitivnih društvenih i gospodarskih koristi povezanih s dostupnošću širokopojasnog pristupa velikih brzina te može rezultirati društvenim i gospodarskim zaostajanjem Općine.

Prema Provedbenom programu Općine Velika Pisanica se navodi da je pokrivenost sustavom telekomunikacijske mreže na području Općine vrlo dobra, odnosno da većinom sva područja Općine imaju internetsku mrežu, međutim da je na nekim područjima signal slab. Isto tako se navodi da je najbolje rješenje za navedeni problem postavljanje dodatnih bežičnih odašiljača.⁸⁷

2.6. Održiv promet i mobilnost

Održiv promet i mobilnost odnose se na pristup i organizaciju prijevoza koji su ekološki, socijalno i ekonomski održivi. Održivost u kontekstu prometa i mobilnosti podrazumijeva smanjenje negativnih utjecaja na okoliš, podršku društvenoj pravdi, poboljšanje ekonomske učinkovitosti te promicanje sigurnosti i zdravlja. Kroz sljedeći tekst analizirana je prometna infrastruktura na području Općine Velika Pisanica.

⁸⁶ HAKOM (2023). Interaktivni GIS portal. Područja dostupnosti širokopojasnog pristupa. Od 2 – 30 Mb/s i od 30 – 100 Mb/s. Dostupno na mrežnoj stranici: <http://mapiranje.hakom.hr/hr-HR/SirokopojasniPristup#sthash.O3o83Dfa.t8a740Bv.dpbs>

⁸⁷ Općina Velika Pisanica (2021). Provedbeni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2021-2025. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PROVEDBENI_PROGRAM_OPCINE_VELIKA_PISANICA_2021.-2025._._.pdf

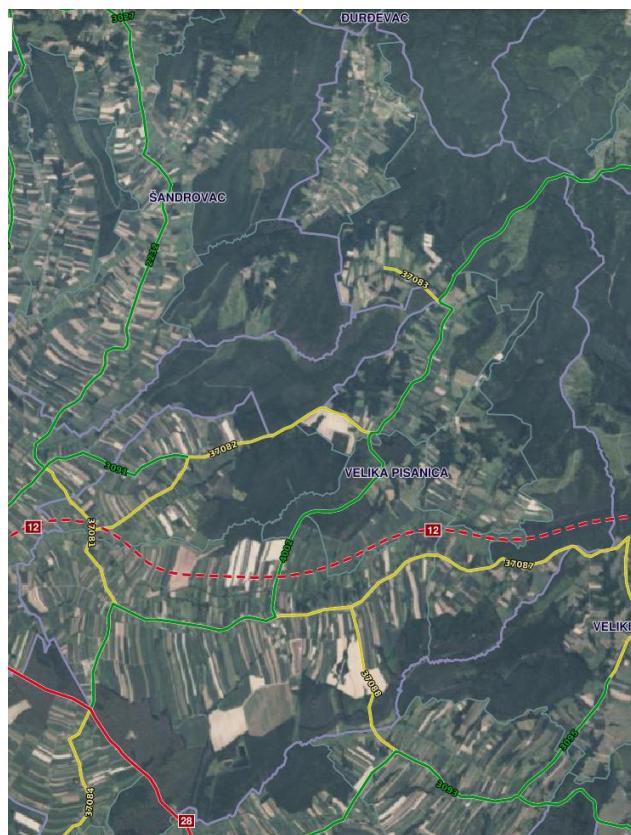
Javne prometne površine na području Općine Velika Pisanica su razvrstane u četiri kategorije: državne ceste, županijske ceste, lokalne ceste i nerazvrstane ceste. Najvažniji prometni pravac ovog područja je državna cesta D28 koja spaja Bjelovar i Daruvar, no prolazi južnim dijelom Općine uz samu granicu Općine te tako u potpunosti zaobilazi Veliku Pisanicu. S druge strane najznačajnija cesta za Općinu Velika Pisanica je županijska cesta Ž4002 koja spaja državnu cestu D28 kroz Veliku Pisanicu, Polum i Bačkovicu sa sjevernom granicom Županije te nastavlja dalje u Podravinu.⁸⁸

Tablica 8. Pregled županijskih i lokalnih cesta na području Općine Velika Pisanica. Izvor: Hrvatske ceste. Geoportal javnih cesta RH.

DRŽAVNE CESTE	PLANIRANA D12 (Zabrdje (D10) – Haganj –Zvonik – Bjelovar – Virovitica – Terezino Polje (GP Terezino Polje(granica RH/Mađarska))) D28 (čvorište Gradec (D10) – Bjelovar – V. Zdenci (D5))
ŽUPANIJSKE CESTE	Ž4002 (Pitomača (D2) – Velika Črešnjevica – Mala Pisanica (D28/L37084)) Ž3091 (Bedenik (Ž2232) – Babinac (L37082))
LOKALNE CESTE	L37083 (Bedenička – Bačkovicica (Ž4002)) L37082 (Babinac (L37081) – Bačkovicica (Ž4002)) L37081 (Bedenik (Ž3091/Ž2232)- Velika Pisanica (Ž4002)) L37088 (Velika Pisanica (L37087)- Gornja Kovačica (Ž3093)) L37087 (Velika Pisanica (Ž4002)- Žrinska (Ž3095))

⁸⁸ Arhitektonski Atelier Deset d.o.o. za arhitekturu i urbanizam (2020). IV. Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PPUO-Velika_Pisanica-IV-izmjene-ELABORAT-PLANA.pdf

Slika 15. Prikaz prometnog sustava Općine Velika Pisanica (državne ceste-crvena, županijske ceste-zelena, lokalne ceste-žuta).
Izvor: Geoportal javnih cesta RH. Hrvatske ceste.

Na području Općine Velika Pisanica postoje i brojne nerazvrstane ceste nad kojima Općina ima nadležnost. Nerazvrstane ceste ukupne su dužine 15 km⁸⁹.

Što se tiče održive mobilnosti, na području Općine dolazi do izražaja Pisanička eko-etno staza. Staza prolazi kroz svih 8 naselja općine Velika Pisanica u punoj dužini od 52 kilometra, označena s ukupno 30 ekoloških, drvenih i ručno izrađenih oznaka, koje svim posjetiteljima olakšavaju dolazak do željene destinacije. Moguće ju je prijeći pješice, biciklom ili jašući čime se, između ostalog, smanjuje negativni utjecaj na okoliš te se promiče zdravlje i kvaliteta života na području Općine.⁹⁰

S obzirom na navedeno, može se zaključiti da je područje Općine prilično izolirano u odnosu na okolna područja te s ostalim dijelovima Hrvatske. Prostornim planom uređenja Općine Velika Pisanica se stoga navodi da je razvitak prometnog sustava kako na razini Općine tako i na razini Županije, jedan od prioriteta i preduvjeta za ostvarivanje demografskog, gospodarskog i sveukupnog društvenog razvoja Općine.

⁸⁹ Pro Konzalting d.o.o. u suradnji sa članovima Radne skupine (2015). Strateški razvojni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2015 – 2020.g. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/KONACNA_strategija_Velike_Pisanice_2015-2020_sijecanj_2016.pdf

⁹⁰ Općina Velika Pisanica (2021). Provedbeni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2021-2025. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PROVEDBENI_PROGRAM_OPCINE_VELIKA_PISANICA_2021.-2025._._.pdf

3. SWOT analiza

SWOT analiza predstavlja analizu unutarnjih (snage i slabosti) i vanjskih čimbenika (prilike i prijetnje) analize. Unutarnji čimbenici predstavljaju sadašnju situaciju jedinice lokalne samouprave, odnosno trenutačna područja, resurse i sposobnosti koji doprinose (snage) ili ograničavaju (slabosti) razvoj, dok vanjski čimbenici predstavljaju budućnost, odnosno područja, resurse i sposobnosti izvan jedinice koji pozitivno (prilike) ili negativno (prijetnje) utječe na njen razvoj. Svrha SWOT analize je utvrditi perspektivu za buduće djelovanje na temelju karakteristika položaja u kojem se jedinica lokalne samouprave trenutačno nalazi. Drugim riječima, svrha SWOT analize je razlučiti što je ključno u vremenu analize kako bi se prepoznali strateški čimbenici okruženja subjekta.

SWOT analiza je za potrebe ovog strateškog dokumenta rađena na temelju provedenih analiza stanja Općine Velika Pisanica na temelju čega se prepoznaju snage i slabosti trenutačnog stanja Općine, te prilike i prijetnje razvoja koje će rezultirati utvrđivanjem perspektive za buduće djelovanje, odnosno, donošenje adekvatnih strateških odluka vezanih za daljnji razvoj Općine Velika Pisanica.

Tablica 9. SWOT analiza, izrada autora

SNAGE
Dobar geografski položaj
Velik udio poljoprivrednih i šumskih površina u Općini
Dobra očuvanost prirode
Upoznatost javne uprave s modelom pametnog razvoja
Postojanje brojnih aktivnih udruga
Postojanje udruga usmjerenih na različite aktivnosti i programe za stanovništvo
Postojanje poduzetnika
Postojanje poduzetničke zone
Postojanje Poduzetničkog inkubatora
Postojanje Ekološke mreže Natura 2000
Razvijeni komunalni standardi vezani za gospodarenje otpadom
Postojanje društvene infrastrukture za obrazovanje, kulturu, zdravstvo i socijalnu skrb, sport i rekreaciju
Relativno dobra pokrivenost infrastrukturom za vodoopskrbu, elektroopskrbu i plinoopskrbu
Pokrivenost širokopojasnim pristupom
Postojanje zaštićene kulturne baštine

SLABOSTI

Nedovoljno razvijeno područje koje pripada I. skupini jedinica lokalne samouprave prema indeksu razvijenosti
Područje posebne državne skrbi
Utjecaj Domovinskog rata
Slaba naseljenost
Veliki udio nezaposlenih i ekonomski neaktivnih osoba u odnosu na ekonomski aktivne osobe
Nedostatna zaštita kulturne baštine
Nedostatna zaštita prirodne baštine
Nedostatno razvijena infrastruktura za ultrabrz i širokopojasni pristup
Loša prometna povezanost unutar i izvan Općine
Nedostatna infrastruktura za cestovni i pješački promet

PRILIKE

Povećanje obrazovanosti stanovništva
Sve manji broj neobrazovanog stanovništva
Povećanje pismenosti i digitalne pismenosti stanovništva
Potencijal korištenja EU fondova za poticanje urbane regeneracije i revitalizacije ruralnih naselja
Strateško planiranje razvoja kako bi se povećala efikasnost upravljanja i održivi razvoj
Rastuća potražnja za turističkim proizvodima koji se temelje na prirodnim vrijednostima
Uključivanje stanovništva u procese planiranja što povećava šanse za postizanje održivosti razvoja JLS
Strana ulaganja

PRIJETNJE

Demografski trendovi – starenje stanovništva, iseljavanje
Društveno-gospodarska situacija koja ograničava održivi razvoj te ujedno doprinosi negativnim demografskim trendovima
Nedovoljno ulaganje u jedinice lokalne samouprave od strane Republike Hrvatske
Ugroženost kulturnih i tradicijskih vrijednosti
Otežana provedba projekata zbog nesređenih imovinsko-pravnih odnosa ili privatnog vlasništva

4. Vizija i misija

Vizija predstavlja opis željenog stanja koju neko administrativno područje želi postići. Vizija je važna komponenta strateškog planiranja koja doprinosi dalnjem određivanju smjera planiranja i realiziranja planova, odnosno definiranja ciljeva, mjera, aktivnosti i projekata⁹¹.

Vizija Općine Velika Pisanica postavljena je kroz Provedbeni program koji je napisan za razdoblje 2022. – 2025. godine. Vizija Općine Velika Pisanica glasi:

„Općina Velika Pisanica svojim žiteljima osigurava najvišu razinu životnog standarda, sigurnu i ugodnu okolinu za život, namijenjenu svim generacijama, te perspektivnu budućnost. Koristeći povoljan geografski smještaj, kvalitetnu prometnu povezanost i vrijedne prirodne značajke kao snažne prednosti, teži stalnom razvoju, napretku i prosperitetu, uvažavajući potrebe svojih žitelja.“

Osim vizije, Provedbenim programom postavljena je i misija Općine Velika Pisanica. Misija organizacije odnosi se na temeljni cilj ili svrhu organizacije. To je izjava koja opisuje zašto organizacija postoji, kakvu ulogu ima u društvu te koji su joj osnovni zadaci i ciljevi. Misija pomaže usmjeriti djelovanje organizacije prema obavljanju javnih usluga, ostvarivanju društvenih ciljeva i zadovoljavanju potreba građana⁹². Misija Općine glasi:

„Misija Općine Velika Pisanica jest omogućiti svojim žiteljima visoku kvalitetu života kroz niz aktivnosti usmjerenih prema poboljšanju infrastrukture i društvenih sadržaja te poticanju gospodarskog rasta.“

5. Strateški okvir

Strateški okvir uspostavljen je na realnim potrebama i razvojnim potencijalima koja su prepoznata kroz analizu stanja i SWOT analizu. Kroz poglavlje se definiraju strateška područja, mjere i projekti koji se planiraju realizirati u razdoblju od sljedećih deset godina.

⁹¹ Baškarad, M., & Grd, S. (2014). Vizija i misija u javnom sektoru. Računovodstvo i financije, 62(5-6), 47-55.

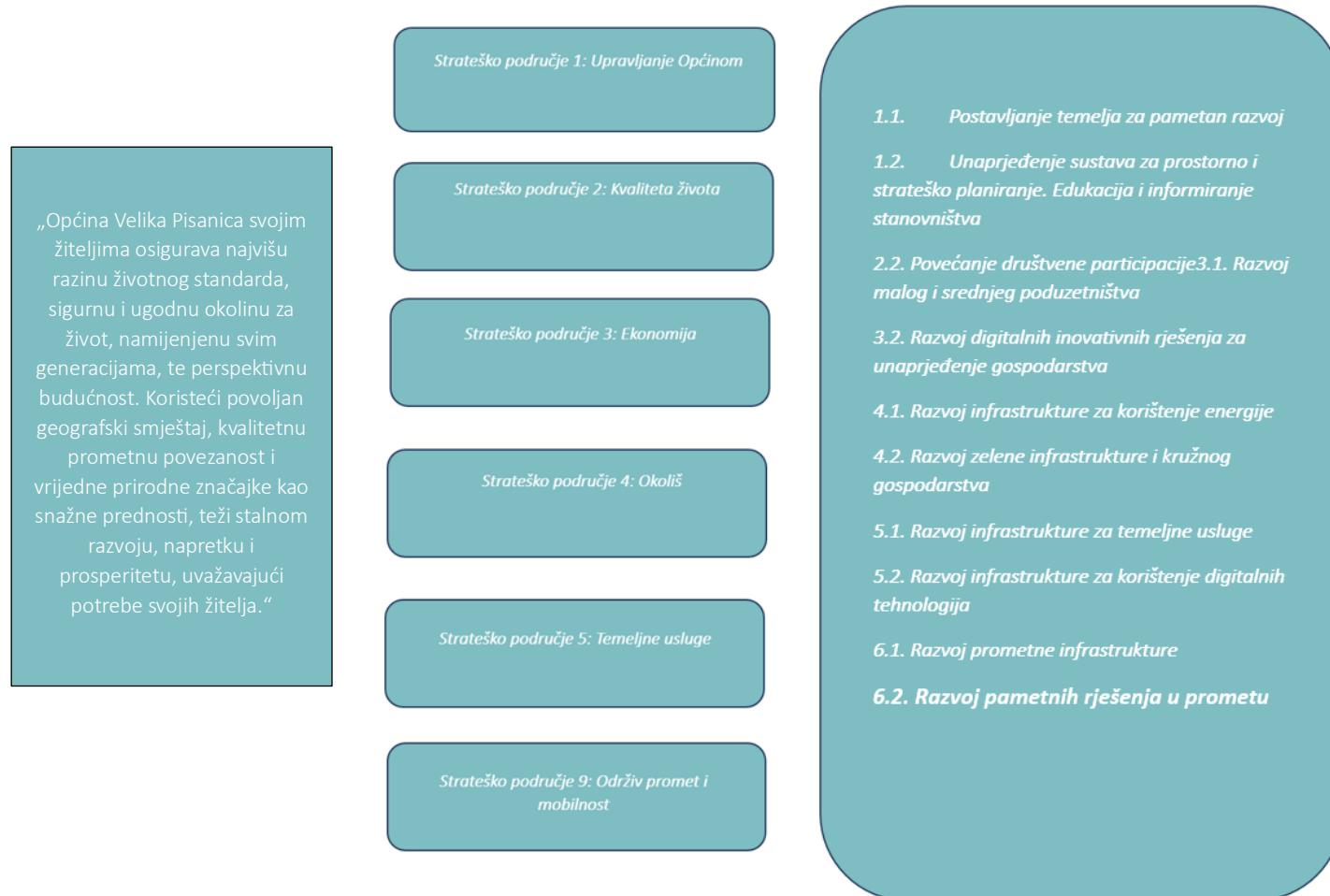
⁹² Bahtijarević – Šiber, F., Sikavica, P. i Pološki Vokić, N. (2008). Suvremeni menadžment- vještine, sustavi, izazovi. Zagreb: Školska knjiga, 2008.

5.1. Strateška područja

Kako bi se realizirala navedena vizija te ciljevi, definirano je šest strateških područja: Upravljanje Općinom i uslugama, Kvaliteta života, Ekonomija, Okoliš, Temeljne usluge, Održiv promet i mobilnost.

U nastavku je svako strateško područje razloženo zasebno te su definirane prioritetne mjere za realizaciju. Nakon toga postavljen je detaljni opis mjere sa specifičnim aktivnostima, mogućim izvorima financiranja, ključnim dionicima i dinamikom provedbe.

Slika 16. Prikaz strateškog okvira. Izvor: Izrada autora.

5.1.1. Strateško područje 1: Upravljanje Općinom i uslugama

Strateško područje 1: Upravljanje Općinom i uslugama usmjeren je na unaprjeđenje kapaciteta javne uprave, a koja predstavlja temelj za daljnji razvoj Općine te stvaranje boljeg životnog standarda. Uzimajući u obzir kako je većina prigovora na rad javne uprave usmjerena na predugovoj trajanju, nepotrebnu složenost procesa, nejasne nadležnosti institucija, teško dostupne kontakte te radno vrijeme institucija, ovim strateškim područjem nastoji se riješiti neki od navedenih problema⁹³.

Pametna općina koncept je koji je između ostalog usmjerjen na pametnu općinsku upravu te pametnu upravu svih poduzeća povezanih s općinom. Uzimajući u obzir kako je upravo pametna uprava preduvjet za razvijanje pametnog upravljanja, odnosno preduvjet za efikasnije upravljanje općinom i infrastrukturom, ovim strateškim ciljem teži se transformaciji rada općinske uprave te načina pružanja usluga koristeći napredne digitalne tehnologije.

Pametna uprava usmjerena je na pružanje relevantnih informacija stanovništvu, a koje posljedično proizvodi maksimalnu uključenost stanovnika u donošenje relevantnih odluka važnih za razvoj navedenog područja. Sve skupa posljedično doprinosi povećanoj učinkovitosti i transparentnosti javne uprave.

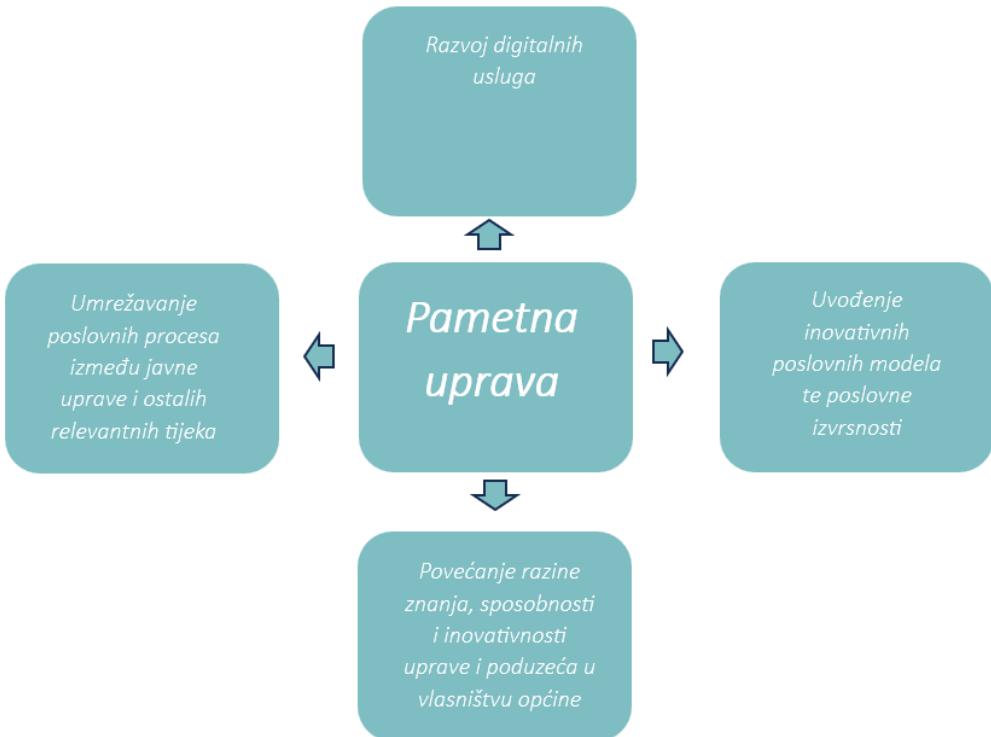
Tijekom procesa realizacije pametnog razvoja treba voditi brigu o novoj administrativnoj strukturi i načinima komunikacije između različitih tijela te komunikaciji između tijela i građana. Pametna javna uprava podrazumijeva digitalnu komunikaciju što ubrzava i pojednostavljuje procese, odnosno štedi resurse vremena i novaca.

Preduvjeti koje je potrebno ispuniti za realizaciju navedenog cilja uglavnom se tiču financiranja investicija usmjerenih na razvoj i primjenu programa i aplikacija, aktivna uključenost i zainteresiranost stanovništva za korištenje usluga pametne uprave, digitalna pismenost kao osnovni preduvjet za korištenje digitalnih tehnologija pametne uprave, te pristup internetu za korištenje digitalnih tehnologija. Prilikom razvoja koncepta pametne uprave važno je uzeti u obzir navedene izazove te usmjeriti se na njihovo otklanjanje.

Uzimajući u obzir kako razvoj pametne uprave predstavlja proces potrebno je uzeti u obzir više dimenzija. Kako bi se iskoristila što veća korist od implementacije pametne uprave, potrebno je kontinuirano raditi na razvoju i kvaliteti digitaliziranih javnih usluga za stanovnike. U tome smislu potrebno je raditi na umrežavanju poslovnih procesa između javne uprave i ostalih relevantnih tijela, kontinuirano raditi na povećanju razine znanja, sposobnosti i inovativnosti uprave i poduzeća u vlasništvu općine koja se očituje u poboljšanju korisničkog iskustva, educiranju zaposlenih osoba u upravi, ustanova i poduzećima, uvođenju inovativnih poslovnih modela te poslovne izvrsnosti, te kontinuirano raditi na razvoju digitalnih usluga.

⁹³ Ministarstvo pravosuđa i uprave (2015). Strategija razvoja javne uprave za razdoblje 2015. do 2020. godine

Slika 17. Određenje pametne uprave. Izvor: Izrada autora.

Nositelj implementacije strateškog cilja jest Općinska uprava Općine Velika Pisanica, jedinstveni upravni odjel Općine. Ostali subjekti koji sudjeluju u realizaciji strateškog cilja su sva poduzeća i ustanove osnovana od strane Općine Velika Pisanica.

Ciljna skupina projekta su javna tijela – općinska uprava koja će na ovaj način povećati kapacitete za pripremu i provedbu javnih politika i projekata, a čime će se stvoriti temelj za veću razinu transparentnosti i rada, efikasnosti i efektivnosti, odnosno povećati kvalitet poslovanja Općine. Krajnji korisnici su stanovnici Općine te drugi posjetitelji koji će realizacijom projekta ostvariti veću razinu dostupnosti usluga i informacija potrebnih za ostvarenje vlastitih potreba i prava što će dovesti do većeg povjerenja javne uprave prema stanovnicima.

Mjere kojima će se ostvariti realizacija strateškog cilja 1: Upravljanje Općinom i uslugama su slijedeće:

- 1.1. Postavljanje temelja za pametan razvoj
- 1.2. Unaprjeđenje sustava za prostorno i strateško planiranje

1.1. Postavljanje temelja za pametan razvoj	
<i>Opis</i>	Digitalizacija javne uprave označava proces uvođenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT) radi poboljšanja rada i pružanja usluga javne uprave. Cilj digitalizacije javne uprave je optimizacija procesa, povećanje transparentnosti, učinkovitosti, smanjenje birokracije i poboljšanje pristupa javnim uslugama građana. Digitalizacija javne uprave donosi niz prednosti, uključujući smanjenje troškova, povećanje pristupačnosti, bržu isporuku usluga, smanjenje birokracije i poboljšanje kvalitete usluga. Digitalizacija mora ići ruku pod ruku s promjenama u organizaciji i procesima kako bi potpuno iskoristila svoj potencijal. Općinska uprava je trenutačno nedostatno digitalizirana zbog čega ni same usluge općinske uprave nisu dosta digitalizirane, a što dovodi do toga da se na realizaciju poslovnih procesa gubi previše resursa poput vremena i novaca. Kako bi se navedeno unaprijedilo, Mjerom 1.1. Postavljanje temelja za pametan razvoj postaviti će se osnovni preuvjeti za digitalizaciju Općine. Mjera obuhvaća realizaciju digitaliziranog sustava koji će ubrzati i pojednostaviti poslovne procese unutar Općine. Navedeni sustav dovesti će do umreženosti koja olakšava i potiče razmjenu informacija i podataka između ključnih dionika. Tijekom uvođenja sustava digitalnih usluga potrebno je uspostaviti nove administrativne strukture te načine komunikacije. Digitalne usluge uključuju digitalizaciju administrativnih podataka i digitalizaciju procesa javnih usluga koje općina obavlja. Na ovaj se način administrativni postupci obavljaju digitalno bez fizičke razmjene podataka, a stanovnicima i poduzetnicima podaci postaju pristupačniji i dostupniji u digitalnom formatu. Navedena platforma služi kao podloga za kvalitetnu komunikaciju između dionika, kao i podloga za predlaganje i razvoj novih ideja za unaprjeđenje različitih dimenzija društvenog života na navedenom području.
<i>Nositelj mjere</i>	Općina Velika Pisanica
<i>Pokazatelj učinka</i>	Digitalna platforma javne uprave
<i>Razdoblje provedbe</i>	2024. – 2034.

1.2. Unaprjeđenje sustava za prostorno i strateško planiranje

<p><i>Opis</i></p>	<p>Upravljanje razvojem omogućava definiranje trenutačnog stanja prostora, planiranje razvoja, odnosno identifikaciju ciljeva i prioriteta razvoja, procjenu raspoloživih resursa i određivanje najboljeg načina za njihovu upotrebu. Upravljanje razvojem tako omogućava promišljeno i održivo upravljanje rastom koje uzima u obzir kako okolišne i društvene, tako i ekonomski aspekte razvoja. Upravljanje razvojem nekog područja je ključno jer omogućava promišljanje o učinkovitom korištenju resursa, održivom upravljanju razvoja, izgradnji infrastrukture, unaprjeđenju kvalitete života i smanjenju rizika od katastrofa. To pomaže u postizanju dugoročnog održivog razvoja koji zadovoljava potrebe sadašnjih i budućih generacija.</p> <p>Kako bi se navedeno unaprijedilo, postavljena je Mjera 1.2. Unaprjeđenje sustava za prostorno i strateško planiranje. Unaprjeđenje sustava za prostorno i strateško planiranje odnosi se na poboljšanje procesa i pristupa u planiranju prostora i strategija kako bi se postigla bolja integracija, održivost i učinkovitost u korištenju resursa. Mjera omogućava razvoj upravljanja navedenim prostorom, posebno uzimajući u obzir digitalne mogućnosti koje je u današnje vrijeme moguće implementirati u razvoj, a koje omogućavaju poboljšanje kvalitete, dostupnosti i inovativnosti navedenih aktivnosti.</p>
<i>Nositelj mjere</i>	Općina Velika Pisanica
<i>Pokazatelj učinka</i>	Strateški i prostorno planski dokumenti
<i>Razdoblje provedbe</i>	2024. – 2034.

5.1.2. Strateško područje 2: Kvaliteta života

Ruralna područja susreću se s problemima poput nedostatnih ljudskih i materijalnih resursa, iseljavanja, slabijeg obrazovanog stanovništva, starenja stanovništva te drugih specifičnih socijalnih problema. Uzimajući u obzir kako društvo čini središnju točku koncepta pametne općine koja je ujedno i njegov najsjetljiviji dio, pametna općina nastoji koristiti digitalne tehnologije poput digitalnih platformi kako bi unaprijedila kvalitetu i životni standard koristeći takve oskudne resurse i mogućnosti.

S obzirom na to, strateškim područjem 2: Kvaliteta života nastoji se maksimalno uključiti stanovništvo s područja općine kako bi se iskoristile sve dostupne mogućnosti na području općine kroz korištenje digitalnih rješenja. Utjecaj na kvalitetu života kroz digitalne tehnologije podrazumijeva jačanje socijalnog kapitala te poboljšanje lokalnih društvenih sadržaja, a koje uz sebe vežu i mnoštvo izazova poput: dobi, dostupnosti usluga, koheziju zajednice, postojeće vještine, kvalifikaciju stanovništva te druge, a na koje je potrebno posebno обратити pažnju kako bi se na navedene izazove što adekvatnije odgovorilo.

Ključni čimbenik pametne općine predstavlja informacijsko – komunikacijska tehnologija, društvene mreže, digitalne platforme i povezani uređaji, a preduvjet za razvoj pametnog društva predstavlja osnaženo društvo koje posjeduje visoku razinu obrazovanja i društvene osviještenosti. Kroz ovu mjeru ulagati će se u taj preduvjet.

S obzirom na veliki potencijal koje digitalne tehnologije imaju u kulturi, sportu i obrazovanju, a koje se ostvaruju kroz uspješnu povezanost različitih dionika, moguće je smanjiti ili čak neutralizirati neke od navedenih problema.

Nositelj implementacije strateškog cilja jest Općinska uprava Općine Velika Pisanica te Jedinstveni upravni odjel Općine. Ostali subjekti koji sudjeluju u realizaciji strateškog cilja su sva poduzeća i ustanove osnovana od strane Općine Velika Pisanica, odnosno druge pravne i fizičke osobe na području općine.

Ciljna skupina su zaposlenici Općine, ali i stanovništvo Općine koje će na ovaj način povećati svoje resurse u pogledu znanja i vještina čime će se osnažiti kapaciteti za realizaciju strateškog područja. Krajnji korisnici su drugi posjetitelji Općine koji će realizacijom područja ostvariti veću razinu dostupnosti usluga i informacija potrebnih za realiziranje vlastitog boravka na području Općine.

Mjere kojima će se ostvariti realizacija strateškog cilja 2: Kvaliteta života su slijedeće:

2.1. Edukacija i informiranje

2.2. Povećanje društvene participacije

<i>2.1. Edukacija i informiranje</i>	
<i>Opis</i>	<p>Edukacija i informiranje za cilj imaju prijenos znanja, vještina ili informacija pojedincima i skupinama. I dok edukacija podrazumijeva sustavni proces učenja i stjecanja znanja, informiranje se odnosi na pružanje informacija pojedincima kako bi ih se obavijestilo o relevantnim pitanjima ili bi se poboljšalo njihovo razumijevanje o određenom području.</p> <p>Većina stanovništva Općine ima završenu srednju i osnovnu školu, dok veliki udio stanovništva nije digitalno pismen. Nedostatno obrazovanje i digitalna pismenost uvelike ograničavaju mogućnosti korištenja digitalnih tehnologija u svrhu razvoja koncepta pametnog razvoja, a i čine ograničavajući faktor za daljnji razvoj područja općine. Kako bi se smanjio navedeni problem definirana je mjera 2.1. Edukacija i informiranje koja je usmjerenata na zaposlenike u općinskoj upravi, te na stanovništvo Općine.</p> <p>Edukacija predstavlja preduvjet za uspješno realiziranje navedenog strateškog područja, odnosno realiziranje koncepta pametnog razvoja općine. Mjera ima za cilj razvijanje digitalne pismenosti stanovništva na području općine, a kako bi se unaprijedila razina korištenja informacijsko – komunikacijskih usluga dostupnih kroz sustav digitalne uprave. U tome smislu potrebno je unaprijediti informatičku pismenost i digitalne vještine osoba kako bi se iskoristile sve mogućnosti dostupnih tehnologija te razvile nove digitalne usluge kojima bi se odgovorilo na potrebe lokalnog stanovništva. S druge strane, informatička pismenost preduvjet je za korištenje digitalnog sustava uprave, odnosno preduvjet za brže, efikasnije i kvalitetnije ostvarivanje osobnih prava.</p>
<i>Nositelj mjere</i>	Općina Velika Pisanica
<i>Pokazatelj učinka</i>	Aktivnosti koje unaprjeđuju korištenje digitalnih tehnologija
<i>Razdoblje provedbe</i>	2024. – 2034.

2.2. Povećanje društvene participacije

<p><i>Opis</i></p> <p>Povećanje društvene participacije odnosi se na poticanje i omogućavanje aktivnog sudjelovanja građana u društvenim, političkim i kulturnim procesima. To uključuje aktivno uključivanje pojedinaca u donošenje odluka, izražavanje stavova, sudjelovanje u javnim raspravama te doprinos zajednici i društvu. Povećana društvena participacija ključna je za izgradnju demokratskog i inkluzivnog društva.</p> <p>Uključenost stanovništva u razvoj nekog područja još uvijek je na nedovoljnoj razini na prostoru cijele Republike Hrvatske. Uzimajući u obzir kako proaktivnim djelovanjem stanovništva mogu biti nadomještene neke nedostupne usluge na području općine, odnosno mogu biti riješeni specifični problemi općine, potrebno je djelovati na aktiviranje stanovnika kroz jačanje socijalnog kapitala, a kako bi se riješili specifični problemi vezani za navedenu sredinu. Potrebno je ulagati u kapacitete koji doprinose samoorganizaciji stanovništva, a koji imaju potencijala realizirati socijalne inovacije kojima bi se učinkovito djelovalo na prevenciju i otklanjanje socijalnih rizika. U tome smislu najvažniji aspekti u koje je potrebno ulagati su jačanje socijalnog kapitala, otvorenosti sustava za inovacije, kao i volonterstvo. Socijalne inovacije potpomažu integraciji, doprinose unaprjeđenju socijalne kohezije te tako utječe na socijalne rizike, a ključna uloga u svemu tome je partnerstvo između različitih dionika, odnosno civilnog sektora, tržišta i javne uprave.</p>	
<i>Nositelj mjere</i>	Općina Velika Pisanica
<i>Pokazatelj učinka</i>	Podrška usmjerena društvenoj participaciji
<i>Razdoblje provedbe</i>	2024. – 2034.

5.1.3. Strateško područje 3: Ekonomija

Problem ruralnih ekonomija uglavnom predstavljaju slabi demografski trendovi, često praćeni s visokom stopom iseljavanja, nižim obrazovnim dostignućima, nedostatkom mogućnosti razvoja poslovanja u odnosu na urbane sredine te problemom nedovoljne razvijenosti poljoprivrede. Kako bi se značajno unaprijedilo trenutačno stanje Općine, potrebno je o ekonomiji ruralnog prostora promišljati kroz prizmu pametne ekonomije.

Pametna ekonomija podrazumijeva gospodarstvo temeljeno na prikupljanju, obradi i analizi informacija o ekonomiji, usmjeravanje fokusa prema zdravoj ekonomiji te pravovremena i strateška raspodjela dostupnih sredstava kako bi se razvile nove i unaprijedile stare djelatnosti, kao i ulaganje u postojeće i buduće kapacitete stanovništva. Svrha navedenog pametnog gospodarstva jest razvijanje standarda i kvalitete života kako bi se potaknuo ostanak stanovništva na prostorima Općine, odnosno omogućila demografska obnova navedene sredine.

Uzimajući u obzir kako je ekonomija ključna poluga za razvoj određenog područja, potrebno je o njoj razmišljati kroz kontekst uporabe digitalnih tehnologija. Ekonomija utječe na mogućnosti zapošljavanja na području općine te omogućava povećanje proračuna čime se potiče daljnji razvoj nekog područja. Upravo zbog toga potrebno je ulagati u osnovnu infrastrukturu za gospodarsku djelatnost, ulaganje u istraživanje i razvoj te društveni okvir navedenog područja. Uz razvoj osnovnih djelatnosti, dobru nadopunu ekonomiji predstavlja mogući razvoj pametnog turizma.

Glavna svrha strateškog područja poticanje je razvoja gospodarstva kroz razvoj postojećih te osnivanje novih poduzeća. Razmjena znanja između relevantnih dionika važan je preduvjet u tome.

Nositelj implementacije strateškog cilja jest Općinska uprava Općine Velika Pisanica. Jedinstveni upravni odjel Općine. Ostali subjekti koji sudjeluju u realizaciji strateškog cilja su sva poduzeća i ustanove osnovane od strane Općine Velika Pisanica.

Ciljna skupina su javna tijela – općinska uprava koja će na ovaj način povećati kapacitete za pripremu i provedbu javnih politika i projekata, a čime će se stvoriti temelj za veću razinu transparentnosti i rada, efikasnosti i efektivnosti, odnosno povećati kvalitetu poslovanja Općine. Ciljna skupina su i poslovni subjekti koji će na ovaj način moći dobiti informaciju i uslugu brže i kvalitetnije, a čime će se postići veća efikasnosti, efektivnost te funkcionalnost. Krajnji korisnici su stanovnici Općine te drugi posjetitelji koji će realizacijom projekta ostvariti veću razinu dostupnosti usluga i informacija potrebnih za ostvarenje vlastitih potreba i prava što će dovesti do većeg povjerenja javne uprave prema stanovnicima.

S obzirom na to, strateškim područjem 3: Ekonomija definirane su slijedeće mjere:

3.1. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva

3.2. Razvoj infrastrukture usmjerene na gospodarstvo

<i>3.1. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva</i>	
<i>Opis</i>	Razvoj malog i srednjeg poduzetništva odnosi se na poticanje, podržavanje i unaprjeđenje aktivnosti malih i srednjih poduzeća kako bi se potaknuo gospodarski rast, stvorila radna mjesta te potaknula inovacija i konkurentnost. Mali i srednji poduzetnici često predstavljaju srce gospodarstva i igraju ključnu ulogu u raznovrsnim sektorima. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva važan je za održavanje dinamičnosti gospodarstva, poticanje inovacija i stvaranje održivih radnih mjesta. Inicijative usmjerene na razvoj malog i srednjeg poduzetništva često imaju šire društvene i ekonomske pozitivne učinke, doprinoseći lokalnom razvoju i jačanju zajednica. Malo i srednje poduzetništvo na razini područja općine vrlo je razvijeno no potrebno je u njega ulagati kako bi se stvorila nova radna mjesta te utjecalo na daljnji gospodarski razvoj Općine, a čime se posljedično utječe na povećanje proračuna te povećanje mogućnosti ulaganja i u druge važne sektore razvoja. Upravo zbog toga kreirana je i mjera 3.1. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva čime se kroz implementaciju digitalnih tehnologija planira utjecati na razvoj malog i srednjeg poduzetništva. Implementacijom digitalnih tehnologija tako se omogućava bolja komunikacija između javne uprave i poduzetnika, povećanje fleksibilnosti i mobilnosti, bolje upravljanje podacima te povećanje efikasnosti poslovnih procesa.
<i>Nositelj mjere</i>	Općina Velika Pisanica
<i>Pokazatelj učinka</i>	Aktivnosti usmjerene razvoju malog i srednjeg poduzetništva
<i>Razdoblje provedbe</i>	2024. – 2034.

3.2. Razvoj digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva

<i>Opis</i>	Razvoj digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva odnosi se na primjenu digitalnih tehnologija i inovacija kako bi se poboljšala produktivnost, ekonomičnost ili kvaliteta usluge. Za razvoj digitalnih rješenja potrebno je stvaranje okoline koja potiče inovacije, povećava konkurentnost, poboljšava radne procese i otvara nova tržišta, što dugoročno dovodi do jačeg gospodarskog rasta. Na području Općine trenutačno su nedostatno korištena i implementirana digitalna inovativna rješenja zbog čega nisu iskorištene sve mogućnosti i svi potencijali koje digitalna rješenja mogu ostvariti, a koja se tiču povećane produktivnosti, realiziranja inovacija i konkurenčne prednosti, boljeg donošenja odluka, poboljšane kvalitete proizvoda i usluga, efikasnijeg upravljanja resursima te povećanja održivosti i smanjenja utjecaja na okoliš. Iz tog razloga kreirana je mjera 3.2. Razvoj digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva kojoj je cilj implementiranje inovacija na tržištu, a kako bi se postigao razvoj novih, kvalitetnijih usluga i robe na tržištu, a što bi sve doprinijelo održivom gospodarskom razvoju.
<i>Nositelj mjere</i>	Općina Velika Pisanica
<i>Pokazatelj učinka</i>	Projekt razvoja digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva
<i>Razdoblje provedbe</i>	2024. – 2034.

5.1.4. Strateško područje 4: Okoliš

Očuvanost i zaštićenost prirode u ruralnoj sredini specifičnost je koja se veže uz ruralni prostor. Kako bi priroda opstala te se takvo stanje zadržalo, potrebno se dodatno usmjeriti na mјere kojima se promiće zaštita i očuvanje prirode, prirodne baštine te okoliša općenito, posebno uzimajući u obzir posljedice klimatskih promjena koje dovode do stavljanja naglaska na upravljanje prirodnim resursima i otpadom, odnosno učinkovitim korištenju izvora energije.

Kako bi se navedenim resursima upravljalo kvalitetno, ovim strateškim područjem definirano je pametno upravljanje prirodnim resursima i okolišem te ulaganje u pametne energetske sustave koji omogućuju bolju energetsku iskoristivost kroz korištenje obnovljivih izvora energije, a što dovodi do smanjenja troškova te negativnih posljedica na okoliš. Osim toga, navedenim

ulaganjima doprinosi se većoj otpornosti infrastrukture na utjecaj klimatskih promjena. U takve se sustave ugrađuju posebni digitalni sustavi i pametna oprema uz postavljanje informacijsko-komunikacijske platforme za prikupljanje, obradu i razmjenu podataka, odnosno proračun i prikaz indikatora u sustavima infrastrukturnih mreža za opskrbu energijom poput električne, rasvjetne, plinske, vodovodne i dr. kako bi se pronašlo optimalno rješenje za izvođenje funkcija.

Nositelj implementacije strateškog cilja jest Općinska uprava Općine Velika Pisanice. Jedinstveni upravni odjel Općine, kao i poduzeća u vlasništvu Općine. Ostali subjekti koji sudjeluju u realizaciji strateškog cilja su ustanove i tijela na području Općine.

Ciljna skupina projekta su javna tijela koja će na ovaj način osnažiti fizičke kapacitete za pripremu i provedbu javnih politika i programa, a čime će se stvoriti temelj za veću razinu efikasnosti i efektivnosti, odnosno povećati kvaliteta poslovanja Općine.

Krajnji korisnici su stanovnici Općine te drugi posjetitelji koji će realizacijom projekta ostvariti veću razinu dostupnosti usluga i informacija potrebnih za ostvarenje vlastitih potreba i prava što će dovesti do većeg povjerenja javne uprave prema stanovnicima.

Mjere kojima će se realizirati strateško područje 4: Okoliš su slijedeće:

4.1. Razvoj infrastrukture za korištenje energije

4.2. Razvoj kružnog gospodarstva

<i>4.1. Razvoj infrastrukture za korištenje energije</i>	
<i>Opis</i>	
	<p>Razvoj infrastrukture za energente odnosi se na planiranje, izgradnju, održavanje i poboljšanje fizičke strukture ili sustava koji omogućuje proizvodnju, prijenos, distribuciju i potrošnju različitih vrsta energenata. Infrastruktura za energente igra ključnu ulogu u podršci energetskom sektoru i osiguravanju stabilnosti opskrbe energijom. Ova vrsta infrastrukture obuhvaća različite vrste energenata: fosilna goriva, obnovljive izvore energije, električnu energiju i sl. Razvoj infrastrukture za energente ima ključnu ulogu u ostvarivanju energetske tranzicije prema održivijim i ekološki prihvatljivijim oblicima proizvodnje i potrošnje energije. Osim toga, to može potaknuti gospodarski rast, stvaranje radnih mjeseta i poboljšati ukupnu otpornost energetskog sustava.</p> <p>Na razini područja Općine postoji nedostatno ulaganje u energetski učinkovitu infrastrukturu, a problem predstavlja i zastarjelost i nedostatna pokrivenost samom infrastrukturom. Uzimajući u obzir sve veću potrebu za povećanjem otpornosti infrastrukture uslijed sve drastičnijih posljedica uzrokovanih klimatskim promjenama i drugim vanjskim faktorima na koje je teško ili nemoguće utjecati, ovom će se mjerom 4.1. Razvoj</p>

	infrastrukture za korištenje energije usmjeriti na povećanje učinkovitosti infrastrukture za energiju na području Općine.
<i>Nositelj mjere</i>	Općina Velika Pisanica
<i>Pokazatelj učinka</i>	Aktivnost unaprjeđenja infrastrukture za korištenje energije
<i>Razdoblje provedbe</i>	2024. – 2034.

4.2. Razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarstva	
<i>Opis</i>	Kružno gospodarstvo predstavlja koncept koji se suprotstavlja linearnom gospodarskom modelu (uzimanje, proizvodnja, korištenje i odlaganje) i zagovara održiviji pristup iskorištavanju resursa. Kružno gospodarstvo teži smanjiti otpad, iskoristiti resurse efikasnije te promovirati obnovljive izvore i ponovnu upotrebu materijala. Ovaj pristup ima za cilj minimizirati negativne ekološke utjecaje i doprinijeti dugoročnoj održivosti. S druge strane zelena infrastruktura odnosi se na planiranje, dizajniranje, izgradnju i održavanje fizičke infrastrukture koja podržava održivost, prirodnu ravnotežu i ekološku cjelovitost. Cilj je stvoriti sustave koji promiču harmoniju između ljudi i okoliša, smanjujući negativne ekološke utjecaje doprinoseći očuvanju prirodnih resursa. Implementacija modela kružnog gospodarstva i zelene infrastrukture u Republici Hrvatskoj još je uvijek na svome začetku te je potrebno dodatne resurse usmjeriti kako bi se model kružnog gospodarenja te model zelene infrastrukture implementirao u javne politike. Upravo zbog toga ovom se mjerom 4.2. Razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarstva planiraju implementirati konkretni projekti usmjereni na te model, a kako bi se doprinijelo minimiziranju ekoloških utjecaja te održivom razvoju prostora koji doprinosi većoj kvaliteti života stanovnika Općine.
<i>Nositelj mjere</i>	Općina Velika Pisanica
<i>Pokazatelj učinka</i>	Projekt usmjeren na razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja
<i>Razdoblje provedbe</i>	2024. – 2034.

5.1.5. Strateško područje 5: Temeljne usluge

Javna infrastruktura predstavlja jedan od značajnih čimbenika razvoja te bez nje nije moguće ostvariti rast i razvoj nekog područja. Ruralni prostori okarakterizirani su problemom nedostupnosti temeljnih usluga u odnosu na urbane sredine. Problem leži u nepostojanju fizičke infrastrukture namijenjene za osiguravanje temeljnih usluga, ali i u nedovoljnoj finansijskoj održivosti navedene infrastrukture.

Navedenim izazovima svakako doprinose problematični demografski trendovi. Ti trendovi uključuju starenje stanovništva, iseljavanje, ali i probleme vezane za nezaposlenost i malu stopu aktivnosti stanovništva koji dovode do većih potreba za dodatnim specifičnim uslugama s jedne strane, ali i do teškoća u financiranju infrastrukture i usluga.

Kako bi se što adekvatnije odgovorilo na navedenu problematiku, potrebno je da javna infrastruktura bude što održivija, i to u pogledu ekomske i finansijske, ekološke, društvene i institucionalne održivosti⁹⁴. Održivost kao dimenzija podrazumijeva da je navedena građevina:

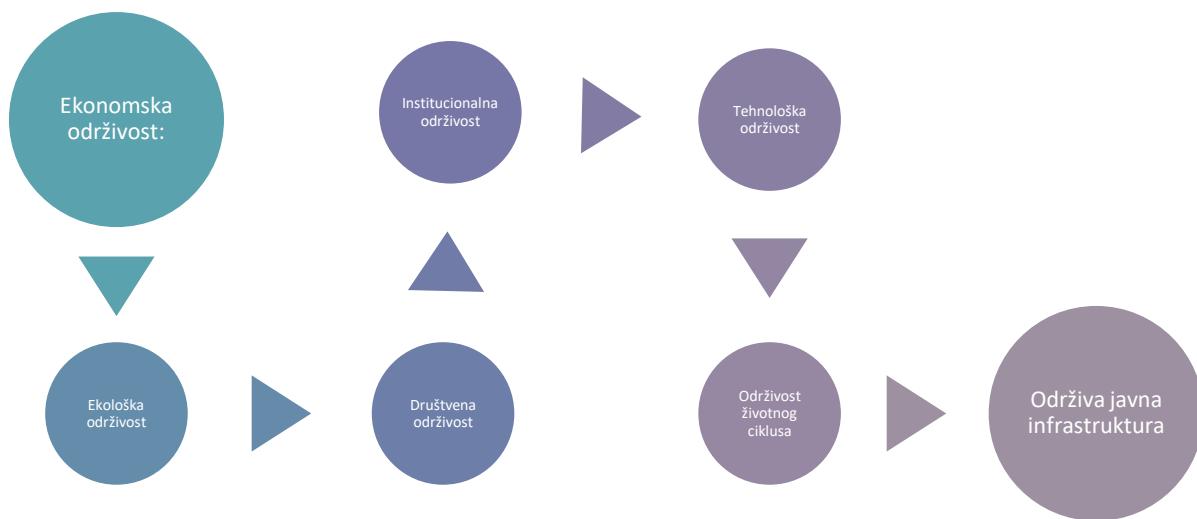
- ↳ ekonomski profitabilna, ima finansijsku održivost, instrument je za postizanje javnih politika
- ↳ ekološki je prihvatljiva, dakle pruža zaštitu od prirodnih i klimatskih nepogoda, čuva okoliš i pruža zaštitu od onečišćenja, efikasno koristi resurse
- ↳ omogućava društvenu održivost kroz to što smanjuje siromaštvo i isključivost, doprinosi promicanju ljudskih prava te očuvanju kulturne baštine
- ↳ ispunjava institucionalnu dimenziju koja podrazumijeva usklađenost sa strategijama, efikasno upravljanje i odgovornost, jačanje administrativnog kapaciteta i održivost pri promjenama.

U odnosu na UN-ove kriterije za održivu infrastrukturu, World Economic forum uključuje i dodatne kriterije poput: tehnološke održivosti koja se odnosi na održivost tehničko – tehnoloških rješenja te održivosti životnog ciklusa, odnosno održivosti objekta u njegovom životnom vijeku.

⁹⁴ United Nations. Guiding Principles on PeopleFirst Public-Private Partnership. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.uneceppp-icoe.org/people-first-ddps/what-are-people-first-ddps/>

Juričić, D (2020). Pametna javna infrastruktura – šest kvaliteta održive javne infrastrukture. Centar kompetencija za pametne gradove. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://smart-ri.hr/pametna-javna-infrastruktura-sest-kvaliteta-odrzive-javne-infrastrukture/>

Slika 18. Infografika svojstva održive javne infrastrukture. Izvor: Izrada autora.

Nositelj implementacije strateškog cilja jest Općinska uprava Općine Velika Pisanice Jedinstveni upravni odjel.

Ciljna skupina projekta su javna tijela – općinska uprava koja će na ovaj način povećati fizičke kapacitete za realizaciju javnih politika i projekata, a čime će se stvoriti temelj za rast i razvoj područja te stanovništvo i poslovni subjekti na području Općine koje će na ovaj način dobiti infrastrukturu kojom će moći podmiriti svoje potrebe i realizirati svoja prava.

Krajnji korisnici su drugi posjetitelji koji će realizacijom strateškog područja ostvariti veću razinu dostupnosti usluga potrebnih za ostvarenje vlastitih potreba i prava što će dovesti do veće prepoznatljivosti i atraktivnosti općine.

Mjere kojima će se realizirati Strateško područje 5: Temeljne usluge su slijedeće:

5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge

5.2. Razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija

5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge	
<i>Opis</i>	Infrastruktura za temeljne usluge odnosi se na planiranje, izgradnju i održavanje fizičke strukture koja omogućava pružanje ključnih usluga koje su esencijalne za funkcioniranje društva. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge ključno je za stvaranje stabilnog i održivog društva. Kvalitetna infrastruktura poboljšava životne uvjete građana, potiče gospodarski rast, osigurava pristup obrazovanju i zdravstvenoj skrbi te podržava opću funkcionalnost zajednice.

	<p>Problemi ruralnog područja povezani su s prisutnim ograničavajućim faktorima razvoja područja koja se očituju u nejednakoj distribuciji društvenih sadržaja i programa, kao i nejednakoj distribuciji društvene infrastrukture.</p> <p>Kako bi se stanovnicima Općine osigurao viši standard života te poboljšala kvaliteta života unaprijediti će se postojeća, te će izgraditi nova infrastruktura namijenjena za društvenu djelatnost, a koja će se zasnovati na primjeni pametnih rješenja i tehnologija. U tome smislu ulagati će se u integriranu i višenamjensku infrastrukturu koja će biti ekološki i društveno prihvatljiva, primjenu efikasnih tehnologija, modularnost i decentraliziranost, kvalitetne i efikasne materijale, minimiziranje otpada, ugradnju prirodnih materijala, pristupačnost za sve skupine korisnika, inovativno financiranje te upravljanje rizicima.</p>
<i>Nositelj mjere</i>	Općina Velika Pisanica
<i>Pokazatelj učinka</i>	Izgrađen/rekonstruiran/opremljen objekt u skladu s modelom zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja
<i>Razdoblje provedbe</i>	2024. – 2034.

5.2. Razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija

<i>Opis</i>	<p>Infrastruktura za korištenje digitalnih tehnologija odnosi se na stvaranje fizičkih i logičkih okvira koji podržavaju implementaciju i širenje digitalnih tehnologija u različitim sektorima gospodarstva i društva. Ova infrastruktura obuhvaća različite komponente koje omogućuju povezivanje, prijenos podataka, sigurnost, pristup mreži i druge funkcionalnosti koje su ključne za uspješno korištenje digitalnih alata. Razvoj ove infrastrukture ključan je za podršku digitalnoj transformaciji, unaprjeđenju inovacija, poboljšanju učinkovitosti i osiguravanju održivog razvoja u različitim sektorima gospodarstva i društva.</p> <p>Na razini područja Općine postoji nedovoljno razvijena infrastruktura za uporabu komunikacijsko – informacijskih tehnologija zbog koje postoje poteškoće u korištenju digitalnih alata. Kako bi se navedeno izmijenilo definirana je mjera 5.2. Razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija putem koje će se realizirati jedan od preduvjeta za korištenje digitalnih alata, odnosno razvoj pametnog razvoja Općine. Za navedenu mjeru potrebno je značajno unaprijediti postojeću mrežu kako bi se ostvarila brža i stabilnija povezanost s internetom. Sastavni dio</p>
-------------	---

	razvoja te infrastrukture čini unaprjeđivanje mrežne infrastrukture, uspostava brže širokopojasne mreže te razvoj bežičnog pristupa internetu. Izgradnja infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija omogućiti će povećanje dostupnosti brzog interneta za cijelo područje Općine te će omogućiti i brži i bolji pristup internetu koji će zauzvrat omogućiti razvoj specifičnih tipova djelatnosti na razini Općine, ali i omogućiti viši standard i kvalitetu života stanovništva na području Općine.
<i>Nositelj mjere</i>	Općina Velika Pisanica
<i>Pokazatelj učinka</i>	Projekt usmjeren na razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija
<i>Razdoblje provedbe</i>	2024. – 2034.

5.1.6. Strateško područje: Održiv promet i mobilnost

Klimatske promjene i njezine posljedice stvaraju najaktualniji problem današnjice, dok je promet jedan od značajnijih čimbenika koji njima doprinosi. Primjena digitalnih tehnologija uvelike može pomoći kod navedenog problema kroz stavljanje naglaska na korištenje električnih prometnih sredstava, ali i digitalizacije i optimizacije sustava koje će doprinijeti smanjenju emisije ugljičnih plinova, odnosno smanjiti utjecaj na klimatske promjene. Osim toga, česti problem općina predstavlja nedostatna povezanost s drugim općinama i naseljima. Strateško područje 6: Održiv promet i mobilnost usmjereno je na razvijanje održivijih načina mobilnosti kojima će se omogućiti brži, kvalitetniji i jeftiniji prijevoz stanovnika i robe na području Općine na način koji u najmanjoj mogućoj mjeri ugrožava okoliš. U tom kontekstu koncept pametnog prometa i mobilnosti podrazumijeva fizičku, komunikacijsku i informacijsku infrastrukturu, platformu za povezivanje podataka i informacija te aplikacijsku razinu koji tek zajedno mogu ispuniti puni potencijal.

Nositelj implementacije strateškog cilja jest Općinska uprava Općine Velika Pisanice. Jedinstveni upravni odjel Općine.

Ciljna skupina projekta su javna tijela – općinska uprava koja će na ovaj način povećati fizičke kapacitete za realizaciju javnih politika i projekata, a čime će se stvoriti temelj za rast i razvoj područja te stanovništvo i poslovni subjekti na području Općine koje će na ovaj način dobiti infrastrukturu kojom će moći podmiriti svoje potrebe i realizirati svoja prava.

Krajnji korisnici su drugi posjetitelji koji će realizacijom strateškog područja ostvariti veću razinu dostupnosti usluga potrebnih za ostvarenje što će dovesti do veće prepoznatljivosti i atraktivnosti Općine.

Mjere kojima će se realizirati Strateško područje 6: Održiv promet i mobilnost su slijedeće:

6.1. Razvoj prometne infrastrukture

6.2. Razvoj pametnih rješenja u prometu

6.1. Razvoj prometne infrastrukture	
<i>Opis</i>	Prometna infrastruktura obuhvaća fizičke objekte, sustave i mreže koji omogućuju kretanje ljudi i roba unutar društva. To uključuje različite oblike prijevoza, poput cesta, željeznica, zračnih luka, luka, pješačkih staza i biciklističkih staza, te pripadajuće objekte poput mostova, tunela, semafora i drugih elemenata. Prometna infrastruktura igra ključnu ulogu u povezivanju mjesta, olakšavanju ekonomске aktivnosti, pružanju pristupa uslugama i poticanju gospodarskog razvoja. Prometna infrastruktura ključna je za funkcioniranje društva i gospodarstva, pružajući osnovne uvjete za mobilnost, dostupnost resursa i trgovinu. Njezin razvoj i održavanje od velike su važnosti za siguran, učinkovit i održiv prijevoz ljudi i roba. Iako postoji relativno dobra prometna cestovna povezanost između naselja na razini Općine i Županije, problem na razini Općine predstavlja nedostatak prometne infrastrukture za pješake i bicikliste, ali i nedostatna razvijenost javnog prijevoza, kao i drugih oblika prijevoza. Kako bi se navedeno unaprijedilo mjerom 6.1. Razvoj prometne infrastrukture planira se razvoj povezanosti, dostupnosti te sigurnosti u pogledu prometne infrastrukture.
<i>Nositelj mjere</i>	Općina Velika Pisanica
<i>Pokazatelj učinka</i>	Projekt usmjeren na razvoj prometne infrastrukture
<i>Razdoblje provedbe</i>	2024. – 2034.

6.2. Razvoj pametnih rješenja u prometu

<p>Opis</p>	<p>Razvoj pametnih rješenja u prometu odnosi se na primjenu digitalnih tehnologija i inovacija u prometnom sektoru kako bi se unaprijedila učinkovitost, sigurnost i održivost prometa. Ova rješenja koriste napredne informacijske tehnologije, senzore, podatkovnu analizu i komunikacijske platforme kako bi optimizirala prometne sustave, pružila bolje iskustvo korisnicima i smanjila negativne utjecaje na okoliš.</p> <p>Na razini područja Općine nedostatno je razvijena pametna prometna infrastruktura zbog čega su nedovoljno iskorišteni potencijali koje digitalna rješenja posjeduju, a kao što su smanjenje ekološkog otiska, povećanje efikasnosti i funkcionalnosti navedene infrastrukture. Upravo zbog toga definirana je Mjera 6.2. Razvoj pametnih rješenja u prometu. Mjera je usmjerena na razvoj pametne prometne infrastrukture kojoj je cilj realizirati infrastrukturu koja je učinkovitija, štedljivija, ekonomičnija, sigurnija te ekološki održivija u odnosu na trenutačnu.</p>
Nositelj mjere	Općina Velika Pisanica
Pokazatelj učinka	Projekt usmjeren na razvoj pametnog rješenja u prometu
Razdoblje provedbe	2024. – 2034.

5.2. Definirani projekti

U ovom poglavlju definiraju se prioritetni projekti koje će Općina Velika Pisanica provesti u narednih 10 godina, a koji će doprinijeti pametnom razvoju Općine Velika Pisanica. Navedeni projekti su:

- ↳ Kreiranje portala JLS-a kao digitalne platforme za pametnu upravu
- ↳ Uvođenje sustava za registraciju i autentifikaciju za pristup digitalnim uslugama uprave
- ↳ Izrada strateških dokumenata
- ↳ Rješavanje imovinsko – pravnih odnosa vezanih za vlasništvo JLS
- ↳ Organizacija edukacija za povećanje informatičke pismenosti osoba zaposlenih u javnoj upravi
- ↳ Organizacija edukacija za povećanje informatičke pismenosti stanovništva
- ↳ Pružanje podrške za razvoj socijalnog kapitala
- ↳ Sufinanciranje razvoja gospodarstva
- ↳ Poticanje pametnih rješenja u turizmu

- ↳ Provođenje izobrazno – informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom
- ↳ Provođenje mjera uklanjanja otpada
- ↳ Uređenje javnih površina
- ↳ Realizacija inovativnih rješenja za promicanje kružnog gospodarstva i zaštitu okoliša
- ↳ Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za komunalnu infrastrukturu i sigurnost
- ↳ Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za kulturu
- ↳ Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za obrazovanje
- ↳ Rekonstrukcija/obnova/opremanje sakralne infrastrukture
- ↳ Izgradnja/rekonstrukcija/ opremanje infrastrukture za sport i rekreatiju
- ↳ Razvoj mreže brzog bežičnog besplatnog pristupa internetu
- ↳ Razvoj mrežne infrastrukture s ciljem pune pokrivenosti optičkom mrežom
- ↳ Razvoj pametnih inovativnih rješenja usmjerenih na temeljne usluge
- ↳ Modernizacija nerazvrstanih cesta
- ↳ Izgradnja pješačke infrastrukture
- ↳ Razvoj pametne inovativne prometne infrastrukture s ciljem unaprjeđenja prometne infrastrukture

Tablica 10. Prioritetni projekti koji će biti provedeni na području Općine Velika Pisanica s indikatorima ostvarenja rezultata i razdobljem provedbe projekata. Izvor: Izrada autora.

Br.	Naziv projekta	Nositelj projekta	Strateško područje	Mjera	Iznos financiranja	Indikator ostvarenja rezultata	Razdoblje provedbe projekta
1	Kreiranje portala JLS-a kao digitalne platforme za pametnu upravu	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 1: Upravljanje općinom i uslugama	1.1. Postavljanje temelja za pametan razvoj	33.180,70 Eur	Realiziran portal općine kroz koji su dostupne relevantne informacije za stanovnike	2024. - 2034.
2	Uvođenje sustava za registraciju i autentifikaciju za pristup digitalnim uslugama uprave	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 1: Upravljanje općinom i uslugama	1.1. Postavljanje temelja za pametan razvoj	13.272,28	Uveden sustav za registraciju i autentifikaciju korisnika za pristup digitalnim uslugama uprave	2024. - 2034.
3	Izrada strateških dokumenata	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 1: Upravljanje općinom i uslugama	1.2. Unaprjeđenje sustava za prostorno i strateško planiranje	5.000 Eur	Donesen minimalno jedan strateški dokument	2024. - 2034.
4	Rješavanje imovinsko – pravnih odnosa vezanih za vlasništvo JLS	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 1: Upravljanje općinom i uslugama	1.2. Unaprjeđenje sustava za prostorno i strateško planiranje	28.000 Eur	Usklađena minimalno jedna zemljišna knjiga s katastrom	2024. - 2034.
5	Organizacija edukacija za povećanje informatičke pismenosti osoba zaposlenih u javnoj upravi	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 2: Kvaliteta života	2.1. Edukacija i informiranje stanovništva	1.000 Eur	Organizirana minimalno jedna edukacija za povećanje informatičke pismenosti osoba zaposlenih u javnoj upravi	2024. - 2034.
6	Organizacija edukacija za povećanje informatičke pismenosti stanovništva	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 2: Kvaliteta života	2.1. Edukacija i informiranje stanovništva	1.000 Eur	Organizirana minimalno jedna edukacija za povećanje informatičke pismenosti stanovništva	2024. - 2034.
7	Pružanje podrške za razvoj socijalnog kapitala	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 2: Kvaliteta života	2.2. Povećanje društvene participacije	2.571.862,765 Eur	Pruženo minimalno 49 podrška za razvoj socijalnog kapitala	2024. - 2034.
9	Sufinanciranje razvoja gospodarstva	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 3: Ekonomija	3.1. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva	80.000 Eur	Realizirano minimalno 40 potpora za poljoprivrednike i poduzetnike	2024. - 2034.
10	Poticanje pametnih rješenja u turizmu	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 3: Ekonomija	3.2. Razvoj infrastrukture usmjerenе na gospodarstvo	30.000 Eur	Realiziran minimalno 1 projekt usmjeren na pametna rješenja u turizmu	2024. - 2034.

11	Provodenje izobrazno – informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 4: Okoliš	4.2. Razvoj kružnog gospodarstva	3.318 Eur	Provjedeno minimalno 5 edukacija vezanih za održivo gospodarenje otpadom	2024. - 2034.
12	Provodenje mjera uklanjanja otpada	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 4: Okoliš	4.2. Razvoj kružnog gospodarstva	9.954 Eur	Provjedena minimalno 1 mjera za uklanjanje otpada	2024. - 2034.
13	Uređenje javnih površina	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 4: Okoliš	4.2. Razvoj kružnog gospodarstva	60.000 Eur	Uređena minimalno jedna javna površina na području Općine	2024. - 2034.
14	Realizacija inovativnih rješenja za promicanje kružnog gospodarstva i zaštitu okoliša	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 4: Okoliš	4.2. Razvoj kružnog gospodarstva	49.771 Eur	Realizacija minimalno jednog inovativnog rješenja za promicanje kružnog gospodarstva i zaštitu okoliša	2024. - 2034.
15	Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za komunalnu infrastrukturu i sigurnost	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 5: Temeljne usluge	5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge	500.000 Eur	Izgrađen/rekonstruiran/opremljen minimalno jedan objekt namijenjen za komunalnu djelatnost i sigurnost stanovništva	2024. - 2034.
16	Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za kulturu	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 5: Temeljne usluge	5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge	500.000 Eur	Izgrađen/rekonstruiran/opremljen minimalno jedan objekt namijenjen za kulturu	2024. - 2034.
17	Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za obrazovanje	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 5: Temeljne usluge	5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge	500.000 Eur	Izgrađen/rekonstruiran/opremljen minimalno jedan objekt namijenjen za obrazovanje	2024. - 2034.
18	Rekonstrukcija/obnova/opremanje sakralne infrastrukture	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 5: Temeljne usluge	5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge	500.000 Eur	Rekonstruiran/opremljen minimalno jedan objekt namijenjen za sakralnu djelatnost	2024. - 2034.
19	Izgradnja/rekonstrukcija/ opremanje infrastrukture za sport i rekreaciju	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 5: Temeljne usluge	5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge	500.000 Eur	Izgrađen/rekonstruiran/opremljen minimalno jedan objekt namijenjen za sport i rekreaciju	2024. - 2034.
20	Razvoj mreže brzog bežičnog besplatnog pristupa internetu	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 5: Temeljne usluge	5.2. Razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija	33.181	Realizirano minimalno jedno mjesto s javnim WI- FI-jem	2024. - 2034.

21	Razvoj mrežne infrastrukture s ciljem pune pokrivenosti optičkom mrežom	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 5: Temeljne usluge	5.2. Razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija	663.614 Eur	Razvijena mrežna infrastruktura s ciljem osiguranja pune pokrivenosti optičkom mrežom	2024. - 2034.
22	Razvoj pametnih inovativnih rješenja usmjerenih na temeljne usluge	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 5: Temeljne usluge	5.2. Razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija	30.000 Eur	Razvijeno minimalno 1 pametno inovativno rješenje usmjерeno na temeljne usluge	2024. - 2034.
23	Modernizacija nerazvrstanih cesta	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 6: Održiv promet i mobilnost	6.1. Razvoj prometne infrastrukture	3.000 Eur	Modernizirano minimalno 500 metara nerazvrstanih cesta	2024. - 2034.
24	Izgradnja pješačke infrastrukture	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 6: Održiv promet i mobilnost	6.1. Razvoj prometne infrastrukture	500.000 Eur	Izgrađena infrastrukture za pješake u duljini od minimalno 500 metara	2024. - 2034.
25	Razvoj pametne inovativne prometne infrastrukture s ciljem unapređenja prometne infrastrukture	Općina Velika Pisanica	Strateško područje 6: Održiv promet i mobilnost	6.2. Razvoj pametnih rješenja u prometu	40.000 Eur	Razvijeno minimalno jedno pametno rješenje s ciljem unapređenja prometne infrastrukture	2024. - 2034.

Tablica 11. Terminski plan provedbe projekata. Izvor: Izrada autora.

Naziv projekta	Vremensko razdoblje provedbe											Indikativni ukupni trošak (s PDV-om)	Mogući načini financiranja projekta
	2024.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	2033.	2034.		
Kreiranje portala JLS-a kao digitalne platforme za pametnu upravu												33.180,70 Eur	Mehanizam za oporavak i otpornost, nacionalna sredstva, sredstva županije, sredstva Općine
Uvođenje sustava za registraciju i autentifikaciju za pristup digitalnim uslugama uprave												13.272,28	
Izrada strateških dokumenata												5.000 Eur	
Rješavanje imovinsko – pravnih odnosa vezanih za vlasništvo JLS												28.000 Eur	
Organizacija edukacija za povećanje informatičke pismenosti osoba zaposlenih u javnoj upravi												1.000 Eur	
Organizacija edukacija za povećanje informatičke pismenosti stanovništva												1.000 Eur	
Pružanje podrške za razvoj socijalnog kapitala												2.571.862,765 Eur	
Sufinanciranje razvoja gospodarstva												80.000 Eur	
Poticanje pametnih rješenja u turizmu												30.000 Eur	
Provođenje izobrazno – informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom												3.318 Eur	
Provođenje mjera uklanjanja otpada												9.954 Eur	
Uređenje javnih površina												60.000 Eur	
Realizacija inovativnih rješenja za promicanje kružnog gospodarstva i zaštitu okoliša												49.771 Eur	
Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za komunalnu infrastrukturu i sigurnost												500.000 Eur	
Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za kulturu												500.000 Eur	
Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za obrazovanje												500.000 Eur	
Rekonstrukcija/obnova/opremanje sakralne infrastrukture												500.000 Eur	
Izgradnja/rekonstrukcija/ opremanje infrastrukture za sport i rekreaciju												500.000 Eur	

Razvoj mreže brzog bežičnog besplatnog pristupa internetu										33.181	
Razvoj mrežne infrastrukture s ciljem pune pokrivenosti optičkom mrežom										663.614 Eur	
Razvoj pametnih inovativnih rješenja usmjerenih na temeljne usluge										30.000 Eur	
Modernizacija nerazvrstanih cesta										3.000 Eur	
Izgradnja pješačke infrastrukture										500.000 Eur	
Razvoj pametne inovativne prometne infrastrukture s ciljem unaprijeđenja prometne infrastrukture										40.000 Eur	

5.3. Pokazatelji, indikativni finansijski plan i terminski plan provedbe

Poglavlje Pokazatelji, indikativni finansijski plan i terminski plan provedbe obuhvaća prikaz sljedećih podataka:

- ↳ podaci o ključnim pokazateljima rezultata s ciljanim vrijednostima
- ↳ okvir za praćenje i vrednovanje uspješnosti provedbe definiranih aktivnosti temeljem ostvarenja pokazatelja,
- ↳ indikativan finansijski plan s prikazom finansijskih pretpostavki za provedbu aktivnosti/projekata,
- ↳ terminski plan provedbe odabranih aktivnosti/projekata koji doprinose ostvarenju utvrđenih pokazatelja rezultata s označenim ključnim točkama ostvarenja.

Ukupan iznos svih projekata koji se planiraju realizirati u sljedećem razdoblju je 6.656.153,745 Eur. Najveći iznos otpada na strateško područje 5: Temeljne usluge u sklopu kojeg se planira realizacija čak osam projekata u iznosu od 3.226.795,00 Eur. Sljedeće strateško područje po ukupnom iznosu projekta jest Strateško područje 2: Kvaliteta života u sklopu kojeg se planira realizacija četiri projekata u iznosu od 2.573.862,765 Eur.

Tablica 12. Ključni pokazatelji rezultata s ciljnim vrijednostima, okvir za praćenje i vrednovanje uspješnosti te terminski plan provedbe odabralih aktivnosti. Izvor: Izrada autora.

Ključni pokazatelji rezultata s ciljanim vrijednostima					Vrijeme provedbe	
Pokazatelj rezultata	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ključna točka ostvarenja		
Strateško područje 1: Upravljanje Općinom i uslugama						
1.1. Postavljanje temelja za pametan razvoj 1.2. Unaprjeđenje sustava za prostorno i strateško planiranje						
Realiziranje temelja za digitalizaciju javne uprave kroz razvijenu digitalnu platformu javne uprave i postavljeno strateško -prostorno usmjerenje na pametan razvoj	Digitalna platforma javne uprave Strateški i prostorno planski dokumenti	0 0	1 1	Kreiranje portala JLS-a kao digitalne platforme za pametnu upravu Uvođenje sustava za registraciju i autentifikaciju za pristup digitalnim uslugama uprave Izrada strateških dokumenata Rješavanje imovinsko – pravnih odnosa vezanih za vlasništvo JLS	2024. -2034	
Strateško područje 2: Kvaliteta života						
2.1. Edukacija i informiranje stanovništva 2.2. Povećanje društvene participacije						
Povećanje kvalitete života kroz povećanje educiranosti i participacije u pametnom razvoju	Aktivnosti koje unaprjeđuju korištenje digitalnih tehnologija Podrške usmjerene društvenoj participaciji	0 0	2 20	Organizacija edukacija za povećanje informatičke pismenosti osoba zaposlenih u javnoj upravi Organizacija edukacija za povećanje informatičke pismenosti stanovništva Pružanje podrške za razvoj socijalnog kapitala	2024. -2034	
Strateško područje 3: Ekonomija						
3.1. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva 3.2. Razvoj digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva						
Poboljšanje gospodarske situacije kroz poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva i razvoj digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva	Aktivnosti usmjerene razvoju malog i srednjeg poduzetništva Projekt razvoja digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva	0 0	2 1	Sufinanciranje razvoja gospodarstva Poticanje pametnih rješenja u turizmu	2024. -2034	
Strateško područje 4: Okoliš						
4.1. Razvoj infrastrukture za korištenje energije 4.2. Razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarstva						

Unapređenje okoliša kroz razvoj infrastrukture za korištenje energije te razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarstva	Aktivnost unaprjeđenja infrastrukture za korištenje energije Projekt usmjeren na razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja	0 0	1 1	Provodenje izobrazno – informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom Provodenje mjera uklanjanja otpada Uređenje javnih površina Realizacija inovativnih rješenja za promicanje kružnog gospodarstva i zaštitu okoliša	2024. -2034
Strateško područje 5: Temeljne usluge					
5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge					
5.2. Razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija					
Razvoj temeljnih usluga kroz razvoj infrastrukture za temeljne usluge te infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija	Izgrađen/rekonstruiran/opremljen objekt u skladu s modelom zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja Projekt usmjeren na razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija	0 0	1 1	Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za komunalnu infrastrukturu i sigurnost Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za kulturu Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za obrazovanje Rekonstrukcija/obnova/opremanje sakralne infrastrukture Izgradnja/rekonstrukcija/ opremanje infrastrukture za sport i rekreaciju Razvoj mreže brzog bežičnog besplatnog pristupa internetu Razvoj mrežne infrastrukture s ciljem punе pokrivenosti optičkom mrežom Razvoj pametnih inovativnih rješenja usmjerenih na temeljne usluge	2024. -2034
Strateško područje 6: Održiv promet i mobilnost					
6.1. Razvoj prometne infrastrukture					
6.2. Razvoj pametnih rješenja u prometu					
Unapređenje održivosti prometa i mobilnosti kroz razvoj prometne infrastrukture i razvoj pametnih rješenja u prometu	Projekt usmjeren na razvoj prometne infrastrukture Projekt usmjeren na razvoj pametnog rješenja u prometu	0 0	1 1	Modernizacija nerazvrstanih cesta Izgradnja pješačke infrastrukture Razvoj pametne inovativne prometne infrastrukture s ciljem unaprjeđenja prometne infrastrukture	2024. -2034

Tablica 13. Indikativni finansijski plan s prikazom finansijskih prepostavki za provedbu strateških područja. Izvor: Izrada autora.

Pokazatelj rezultata	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	2032.	2033.	2034.	Ukupna alokacija	
Strateško područje 1: Upravljanje općinom i uslugama													
1.1. Postavljanje temelja za pametan razvoj													
1.2. Unaprjeđenje sustava za prostorno i strateško planiranje													
Realiziranje temelja za digitalizacije javne uprave kroz razvijenu digitalnu platformu javne uprave i postavljeno strateško -prostorno usmjerenje na pametan razvoj												79.452,98 Eur	
Strateško područje 2: Kvaliteta života													
2.1. Edukacija i informiranje stanovništva													
2.2. Povećanje društvene participacije													
Povećanje kvalitete života kroz povećanje educiranosti i participacije u pametnom razvoju												2.573.862,765 Eur	
Strateško područje 3: Ekonomija													
3.1. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva													
3.2. Razvoj digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva													
Poboljšanje gospodarske situacije kroz poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva i razvoj digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva												110.000 Eur	
Strateško područje 4: Okoliš													
4.1. Razvoj infrastrukture za korištenje energije													
4.2. Razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarstva													
Unaprjeđenje okoliša kroz razvoj infrastrukture za korištenje energije te razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarstva												123.043 Eur	
Strateško područje 5: Temeljne usluge													
5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge													
5.2. Razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija													
Razvoj temeljnih usluga kroz razvoj infrastrukture za temeljne usluge te infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija												3.226.795 Eur	
Strateško područje 6: Održiv promet i mobilnost													
6.1. Razvoj prometne infrastrukture													
6.2. Razvoj pametnih rješenja u prometu													
Unaprjeđenje održivosti prometa i mobilnosti kroz razvoj prometne infrastrukture i razvoj pametnih rješenja u prometu												543.000 Eur	
Planirani izvori financiranja			Fondovi EU, državni proračun, županijski proračun, općinski proračun										

6. Literatura

Popis literature:

1. Arhitektonski Atelier Deset d.o.o. za arhitekturu i urbanizam (2020). IV. Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PPUO-Velika_Pisanica-IV-izmjene-ELABORAT-PLANA.pdf
2. Bahtijarević – Šiber, F., Sikavica, P. i Pološki Vokić, N. (2008). Suvremeni menadžment- vještine, sustavi, izazovi. Zagreb: Školska knjiga, 2008.
3. Baškarad, M., & Grd, S. (2014). Vizija i misija u javnom sektoru. Računovodstvo i financije, 62(5-6), 47-55.
4. Bjelovarsko-bilogorska županija (2022). Plan razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije 2022.-2027. Dostupno na mrežnoj stranici: https://jurabbz.hr/wp-content/uploads/2022/12/PLAN-RAZVOJA-BBZ_22-27.pdf
5. Digitalna agenda za Europu. Informativni članci o Europskoj uniji. Europski parlament. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/64/digitalna-agenda-za-europu>
6. Digitalno desetljeće Europe: digitalni ciljevi za 2030. Europska komisija. Dostupno na mrežnoj stranici: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_hr
7. Državni zavod za statistiku (2011). Popis stanovništva 2011. godine. Stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>
8. Državni zavod za statistiku (2011). Popis stanovništva 2011. Kontigenti stanovništva po gradovima/općinama. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>
9. Državni zavod za statistiku (2011). Stanovništvo prema starosti i spolu u naseljima, Popis 2011. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>
10. Državni zavod za statistiku (2011). Stanovništvo staro 10 i više godina prema spolu, a nepismeni i prema starosti. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>
11. Državni zavod za statistiku (2011). Stanovništvo staro 10 i više godina prema informatičkoj pismenosti, starosti i spolu. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>
12. Državni zavod za statistiku (2021). Popis stanovništva 2021. Stanovništvo po gradovima i općinama. Kontingenti stanovništva po gradovima/općinama. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270>
13. Državni zavod za statistiku (2021). Popis stanovništva 2021. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu po gradovima/općinama. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270>
14. Državni zavod za statistiku (2021). Stanovništvo po županijama. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270>
15. Državni zavod za statistiku (2021). Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, popis 2021. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.–stanovništvo po naseljima. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270>
16. Državni zavod za statistiku (2023). Hrvatska u brojkama 2023. Dostupno na mrežnoj stranici: https://podaci.dzs.hr/media/rh0njfqt/croinfig_2023.pdf
17. Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. Dostupno na mrežnoj stranici: https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_42/h01_01_42_zup13_4456.html
18. Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstva u stanova 2011. Zaposljeni prema područjima djelatnosti, starosti i spolu po gradovima/općinama. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>
19. Europska komisija (2019.). Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Europski zeleni plan (COM(2019) 640 final) od 11.12.2019. godine. Dostupno na mrežnim stranicama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52019DC0640>
20. Fininfo.BIZ. Baza poslovnih informacija. Poduzetnici na području Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://infobiz.fina.hr/serviceinfo>

21. HAKOM (2023). Interaktivni GIS portal. Područja dostupnosti širokopojasnog pristupa. Svi slojevi bez mreža pokretnih komunikacija. Dostupno na mrežnoj stranici: i: <http://mapiranje.hakom.hr/hr-HR/SirokopojasniPristup#sthash.O3o83Dfa.t8a740Bv.dpbs>
22. HAKOM (2023). Interaktivni GIS portal. Područja dostupnosti širokopojasnog pristupa. Od 2 – 30 Mb/s i od 30 – 100 Mb/s. Dostupno na mrežnoj stranici: i: <http://mapiranje.hakom.hr/hr-HR/SirokopojasniPristup#sthash.O3o83Dfa.t8a740Bv.dpbs>
23. Hrvatske šume d.o.o. Obrazac ŠGO-1. Dostupno na mrežnoj stranici: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/sume/sumarstvo/sumskogospodarska_osnova2016-2025/SGO-1.pdf
24. Juričić, D (2020). Pametna javna infrastruktura – šest kvaliteta održive javne infrastrukture. Centar kompetencija za pametne gradove. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://smart-ri.hr/pametna-javna-infrastruktura-sest-kvaliteta-odrzive-javne-infrastrukture/>
25. Ključni ciljevi politike ZPP-a za razdoblje 2023. – 2027. Europska komisija. Agriculture and rural development. Dostupno na mrežnim stranicama: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27/key-policy-objectives-cap-2023-27_hr
26. Ministarstvo kulture i medija. Registr kulturnih dobara Republike Hrvatske. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://register.kulturnadobra.hr/#/>
27. Ministarstvo pravosuđa i uprave (2015). Strategija razvoja javne uprave za razdoblje 2015. do 2020. godine.
28. Ministarstvo pravosuđa i uprave. Središnji državni portal – Registr udruga Republike Hrvatske. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://registri-npo-mpu.gov.hr/#!udruge/OwcBAABAAEAAAAAAAoggkBAAAAAQIAAAABrEoAAAAAAAAAAAAQEBb2niCgA>
29. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike (2009). Integrirani nacionalni energetski i klimatski plan za Republiku Hrvatsku za razdoblje od 2021. do 2030. Dostupno na mrežnim stranicama: https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/UPRAVA%20ZA%20ENERGETIKU/Strategije,%20planovi%20i%20programi/hr%20necp/Integrirani%20nacionalni%20energetiski%20i%20klimatski%20plan%20Republike%20Hrvatske%20%20_final.pdf
30. Nacionalni plan razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2021. do 2027. godine. Narodne novine broj 26/2021.
31. Nacionalni portal energetske učinkovitosti. Dostupno na mrežnim stranicama: <https://www.enu.hr/ee-u-hrvatskoj/20-20-20-i-dalje/ciljevi-eu-2030/>
32. Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti. Narodne novine broj 3/2024.
33. Općina Velika Pisanica (2021). Provedbeni program općine velika pisanica za razdoblje 2021.-2025. Godine. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/PROVEDBENI_PROGRAM_OPĆINE_VELIKA_PISANICA_2021.-2025._.pdf
34. Općina Velika Pisanica(2024). Proračun 2020., 2021., 2022. i 2023. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://velika-pisanica.hr/proracun/>
35. Općinsko vijeće Općine Velika Pisanica(2021). Statut Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/STATUT_2013.pdf
36. Pro Konzalting d.o.o. u suradnji sa članovima Radne skupine (2015). Strateški razvojni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2015-2020.g. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/images/uploads/KONACNA_strategija_Velike_Pisanice_2015-2020_sijecanj_2016.pdf
37. Službena stranica Općine Velika Pisanica. Vatrogasna zajednica Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/udruga/hrvatska/vatrogasna_zajednica_opine_velika_pisanica/
38. Službena stranica Gradske plinare Bjelovar. Distributivno područje. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://gpb.hr/gradska-plinara-bjelovar/plinara/distributivno-podrucje>
39. Službena stranica Hrvatska enciklopedija. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/bilogora>
40. Službena stranica Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko-križevačke županije. Dostupno na mrežnoj stranici: https://zastita-prirode-kckzz.hr/zasticena_podructja/bilogora-i-kalnicko-gorje/
41. Službena stranica Komunalac Bjelovar. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://komunalac-bj.hr/404>
42. Službena stranica Ministarstva zdravstva i obrazovanja. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiYTliOTk5MmYtMWE2Yi00N2NkLTg1YmUtNWlwMzAOZjQzZDlIwidCI6ljJjMTFjYmNjlWI3NjEtNDVkJhOWY1LTRhYzc3ZTk0ZTFkNClsImMiOjh9>
43. Službena stranica Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: https://velika-pisanica.hr/zone/hrvatska/poslovna_zona_velika_pisanica/
44. Službena stranica Općine Velika Pisanica. Registr komunalne infrastrukture Općine Velika Pisanica.

45. Službena stranica Osnovne škole Velika Pisanica. Povijest škole. Dostupno na mrežnoj stranici: <http://os-velika-pisanica.skole.hr/skola/povijest>
46. Službena stranica Portala otvorenih podataka. Dostupno na mrežnoj stranici: [Statistika u nizu: Gradovi i općine u statistici- Gradovi i općine u statistici- CKAN \(gov.hr\)](#)
47. Službena stranica Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Bjelovarsko-bilogorske županije. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.zastita-prirode-bbz.hr/o-ustanovi/>
48. Strategija digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine. Narodne novine broj 2/2023.
49. Strategija niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu. Narodne novine broj 63/2021.
50. Strategija održivog razvijanja Republike Hrvatske. Narodne novine broj 30/2009.
51. United Nations. Guiding Principles on PeopleFirst Public-Private Partnership. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.unceppp-icoe.org/people-first-ppps/what-are-people-first-ppps/>
52. Ustroj. Ustroj Općine Velika Pisanica. Općina Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://velika-pisanica.hr/ustroj/>
53. Vlada Republike Hrvatske. 2030 Nacionalna razvojna strategija. Dostupno na mrežnim stranicama: <https://hrvatska2030.hr/rs4/>
54. Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Narodne novine broj 33/2001, 60/2001, 129/2005, 109/2007, 125/2008, 36/2009, 150/2011, 144/2012, 19/2013, 137/2015, 123/2017, 98/2019, 144/2020.
55. Zakon o područjima posebne državne skrbi. Narodne novine broj 86/2008, 57/2011, 51/2013, 148/2013, 76/2014, 147/2014, 18/2015, 106/2018.
56. Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske. Narodne novine 123/2017.
57. Zakon o zaštiti prirode. Narodne novine broj 80/13, 15/18, 14/19, 127/19.
58. Zavod za prostorno uređenje Bjelovarsko – bilogorske županije (2014). Izvješće o stanju u prostoru Bjelovarsko – bilogorske županije 2009. – 2013. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: https://www.zpubbz.hr/doc/dokumenti/iosup_bbz.pdf
59. Zavod za prostorno uređenje Bjelovarsko – bilogorske županije (2014). Izvješće o prostoru Bjelovarsko – bilogorske županije 2009. – 2013. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.zpubbz.hr/izvjezce-2009-2013/>
60. Zavod za zaštitu okoliša i prirode (2024). Izvješće o prekoračenoj količini miješanog komunalnog otpada za jedinice lokalne samouprave za 2022. godinu_v3. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/otpad-registri-oneciscavanja-i-ostali-sektorski-pritisci/gospodarenje-otpadom-0>

Popis Slika:

Slika 1. Konceptualne odrednice pametnog razvoja. Izvor: Izrada autora.....	4
Slika 2. Dimenzije na koje utječe implementacija Strategija pametnog razvoja. Izvor: Izrada autora.	6
Slika 3. Dimenzije utjecaja Strategije pametnog razvoja. Izvor: Izrada autora.	8
Slika 4. Razvojni smjerovi i strateški ciljevi Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske.	13
Slika 5. Teritorijalno- administrativni ustroj Bjelovarsko – bilogorske županije. Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Bjelovarsko – bilogorske županije za razdoblje 2015. - 2019.	19
Slika 6. Organizacijska shema Općine Velika Pisanica. Izvor: Provedbeni program Općine Velika Pisanica za razdoblje 2021. -2025.	21
Slika 7. Podjela prihoda po veličini subjekata. Izvor: Fina info.BIZ.	29
Slika 8. Podjela subjekata po veličini u Općini Velika Pisanica. Izvor: Fina info.BIZ.	29
Slika 9. Kretanje broja poslovnih subjekata u Općini Velika Pisanica. Izvor: Fina Info.BIZ.	30
Slika 10. Namjena površina na području Općine Velika Pisanica. Izvor: Prostorni plan uređenja Općine Velika Pisanica IV. izmjene i dopune....	31
Slika 11. Karta Općine Velika Pisanica s definiranim eksploracijskim poljem, šumama i obradivim tlom. Izvor: Prostorni plan uređenja Općine Velika Pisanica, IV. izmjene i dopune.	32
Slika 12. Zaštićena područja sukladno Uredbi o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže. Izvor: Bioportal.	34
Slika 13. Uvjeti korištenja uređenja i zaštite prostora na području Općine Velika Pisanica. Izvor: IV. izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Velika Pisanica.	38
Slika 14. Prikaz dostupnosti nepokretnog (A) i pokretnog (B) širokopojasnog pristupa raznih brzina na području Općine Velika Pisanica. Dostupno na mrežnoj stranici: http://mapiranje.hakom.hr/hr-HR/SirokopoljasniPristup#sthash.O3o83Dfa.t8a740Bv.dpbs	40
Slika 15. Prikaz prometnog sustava Općine Velika Pisanica (državne ceste-crvena, županijske ceste-zelena, lokalne ceste-žuta). Izvor: Geoportal javnih cesta RH. Hrvatske ceste.	42
Slika 16. Prikaz strateškog okvira. Izvor: Izrada autora.	47
Slika 17. Određenje pametne uprave. Izvor: Izrada autora.	49
Slika 18. Infografika svojstva održive javne infrastrukture. Izvor: Izrada autora.....	61

Popis Grafova:

Graf 1. Broj stanovnika Općine Velika Pisanica prema trenutačnoj ekonomskoj aktivnosti. Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011. godine.....	27
--	----

Popis Tablica:

Tablica 1. Proračun Općine Velika Pisanica za razdoblje od 2020.-2023. godine. Izvor: Godišnji izvještaji o izvršenju proračuna za 2020.,2021.,2022. te za 2023. godinu Općine Velika Pisanica.	22
Tablica 2. Broj stanovnika po naseljima Općine Velika Pisanica u 2021. i 2011. godini. Izvor: Državni zavod za statistiku, Podaci za 2021. i 2011. godinu.	23
Tablica 3. Pokazatelji starosti za područje Općine Velika Pisanica. Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva za 2011. i 2021. godinu.	24
Tablica 4. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi na području Općine Velika Pisanica. Izvor: Državni zavod za statistiku, podaci za 2021. i 2011. godinu.	24
Tablica 5. Organizacije civilnog društva na području Općine Velika Pisanica. Izvor: Ministarstvo pravosuđa i uprave. Registar udruga Republike Hrvatske.	25
Tablica 6. Zaposlene osobe po području djelatnosti na području Općine Velika Pisanica. Izvor: Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva 2011. godine. Zaposleni prema područjima djelatnosti, starosti i spolu po gradovima/općinama.	27
Tablica 7. Prekoračena količina miješanog komunalnog otpada, izvor: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Izvješće o prekoračenoj količini miješanog komunalnog otpada za jedinice lokalne samouprave za 2022. godinu.	33
Tablica 8. Pregled županijskih i lokalnih cesta na području Općine Velika Pisanica. Izvor: Hrvatske ceste. Geoportal javnih cesta RH.	41
Tablica 9. SWOT analiza, izrada autora	43
Tablica 10. Prioritetni projekti koji će biti provedeni na području Općine Velika Pisanica s indikatorima ostvarenja rezultata i razdobljem provedbe projekata. Izvor: Izrada autora.	67
Tablica 11. Terminski plan provedbe projekata. Izvor: Izrada autora.	70
Tablica 12. Ključni pokazatelji rezultata s ciljnim vrijednostima, okvir za praćenje i vrednovanje uspješnosti te terminski plan provedbe odabranih aktivnosti. Izvor: Izrada autora.	73
Tablica 13. Indikativni finansijski plan s prikazom finansijskih prepostavki za provedbu strateških područja. Izvor: Izrada autora.	75

